

Republika Srbija
POVERENIK ZA INFORMACIJE OD JAVNOG ZNAČAJA I
ZAŠTITU PODATAKA O LIČNOSTI

IZVEŠTAJ

O SPROVOĐENJU ZAKONA O SLOBODNOM
PRISTUPU INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA
I ZAKONA O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI,
ZA 2018. GODINU

B e o g r a d
mart, 2019. godine

SADRŽAJ

1. UVODNE NAPOMENE	4
2. STANJE I PREPREKE U OSTVARIVANJU PRAVA NA SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA I PRAVA NA ZAŠTITU PODATAKA O LIČNOSTI	7
2.A. Pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja	9
2.A.1. Kratak prikaz stanja u ostvarivanju i zaštiti prava na slobodan pristup informacijama	9
2.A.2. Osnovne prepreke u ostvarivanju prava na pristup informacijama	11
2.A.2.1. Nemogućnost upravnog izvršenja rešenja Poverenika.....	11
2.A.2.2. Otežano sprovođenje ovlašćenja Poverenika.....	12
2.A.2.3. Neadekvatna odgovornost	14
2.A.2.4. Izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama i drugih zakona	15
2.A.3. Karakteristični slučajevi izigravanja prava na pristup informacijama u 2018. godini	16
2.A.3.1. Nedavanje informacija koje se odnose na finansiranje medija i njihovu imovinu	16
2.A.3.2. Uskraćivanje informacije koje se odnose na trošenje javnog novca	18
2.A.3.3. Otežavanje i uskraćivanje pristupa informacijama koje se odnose na postupke privatizacije	19
2.A.3.4. Uskraćivanje i otežavanje pristupa informacijama koje se odnose na kontrolu zakonitosti rada organa javne vlasti.....	21
2.B. Pravo na zaštitu podataka o ličnosti	24
2.B.1. Pravni okvir	24
2.B.1.1. Međunarodno-pravni okvir	24
2.B.1.2. Unutrašnji pravni okvir	25
2.B.2. Ilustrativni slučajevi kršenja prava na zaštitu podataka o ličnosti utvrđeni u postupku nadzora nad sprovođenjem izvršavanjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti	27
3. AKTIVNOSTI POVERENIKA	32
3.1. Prikaz ukupnih aktivnosti.....	32
3.2. Aktivnosti Poverenika u vezi sa zaštitom i unapređenjem prava na pristup informacijama.....	35
3.2.1. Statistički podaci o aktivnostima i merama	36
3.2.2. Zaštita prava na slobodan pristup informacijama od strane Poverenika	37
3.2.2.1. Rešavanje žalbi	37
3.2.2.2. Prinudno izvršenje rešenja Poverenika	42
3.2.3. Zaštita prava pred Upravnim i drugim sudovima	43
3.2.4. Izvršavanje zakonskih obaveza organa vlasti, nadzor i odgovornost	46
3.2.5. Aktivnosti Poverenika u vezi sa objavljivanjem informatora o radu	52
3.3. Aktivnosti Poverenika u vezi sa zaštitom podataka o ličnosti	54
3.3.1. Postupanje Poverenika u vršenju nadzora	54
3.3.2. Postupanje Poverenika po žalbama	58
3.3.3. Vođenje Centralnog registra	61
3.3.4. Aktivnosti Poverenika u vezi sa iznošenjem podataka iz Republike Srbije.....	64
3.3.5. Postupanje drugih državnih organa u vezi sa aktima Poverenika u oblasti zaštite podataka o ličnosti	65
3.3.5.1. Postupanje tužilaštava po krivičnim prijavama Poverenika.....	65

3.3.5.2. Postupanje prekršajnih sudova po zahtevima Poverenika	65
3.3.5.3. Postupanje Upravnog suda po tužbama protiv odluka Poverenika.....	66
3.4. Inicijative i mišljenja Poverenika u vezi sa propisima	66
3.4.1. Mišljenja na nacрте i predloge zakona i podzakonskih akata	66
3.4.2. Predlozi Poverenika podneti Ustavnom sudu	71
3.5. Aktivnosti Poverenika na afirmisanju prava	72
3.6. Realizacija Projekta.....	75
4. SARADNJA POVERENIKA	76
4.2. Saradnja sa medijima i prikaz aktivnosti Poverenika u medijima.....	77
4.3. Međunarodna i regionalna saradnja	78
5. SLUŽBA POVERENIKA I SREDSTVA ZA RAD	80
5.1. Broj zaposlenih u službi Poverenika	80
5.2. Razvoj službe Poverenika	81
5.3. Obezbeđena sredstva i izdaci za rad službe Poverenika.....	84
5.3.1. Sredstva iz Budžeta Republike Srbije	84
5.3.2. Sredstva iz Projekta	88
6. PREDLOZI POVERENIKA	90
6.1. Predlozi Poverenika Narodnoj skupštini Republike Srbi jesu:	90
6.2. Predlozi Poverenika Vladi Republike Srbije su:	91

1. UVODNE NAPOMENE

Izveštaj Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za 2018. godinu je četrnaesti po redu godišnji izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i deseti o sprovođenju Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, koji Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (dalje: Poverenik) podnosi Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Ovaj Izveštaj ujedno obeležava poslednju godinu mandata prvog poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Rodoljuba Šabića koji je okončan 22. decembra 2018. godine, a do podnošenja ovog izveštaja, novi poverenik nije izabran.

U Izveštaju za 2017. godinu konstatovano je da je, po oceni Poverenika, ta godina bila najteža za rad institucije. Ipak, stanje i događaji u 2018. godini, uključujući i odnos nadležnih državnih organa i njihovih predstavnika, govore da je 2018. godina sa najviše izazova u radu Poverenika za četrnaest godina postojanja, a istovremeno i godina najobimnijeg rada. Odbijanjem saradnje, nadležni ili kontrolisani organi su često otežavali pa čak i onemogućavali Poverenika da preduzima zakonske mere ili su preduzete mere ostajale bez efekata. Uz to, javne neosnovane reakcije iz organa vlasti, pa i od lica na visokim državnim i političkim funkcijama, često su bile odgovor na one aktivnosti i mere koje je Poverenik po zakonu preduzimao prema odgovornima, koje za njih nisu bile afirmativne. Takvi pritisci su otežavali rad Poverenika i skretali pažnju sa problema u vezi sa kršenjem prava.

Iako je protekla godina rekordna po obimu rada Poverenika, budući da je rešeno 14.388 predmeta, obeležena je strahom zaposlenih da li će primiti sve plate, obzirom da sredstva za tu namenu u budžetu za 2018. godinu nisu bila dovoljna čak ni za postojeći broj zaposlenih, uprkos činjenici da se u svim programskim dokumentima Vlade i Narodne skupštine, kao i u Akcionom planu za Poglavlje 23, proklamuje jačanje kadrovskih resursa ove institucije. Sredstva su obezbeđena iz budžetskih rezervi u poslednjem trenutku, pred dospeće isplate. U takvoj situaciji, odluka nadležnog skupštinskog odbora o mogućnosti Poverenika da poveća broj zaposlenih, u skladu sa budžetskim sredstvima, je bez praktičnog značaja.

Za 2019. godinu Ministarstvo finansija je odobrilo Povereniku sredstva za postojeći broj zaposlenih, ali bez mogućnosti dodatnog zapošljavanja, uprkos činjenici da je novim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti Poverenik dobio brojne nove zadatke uz inače hroničnu preopterećenost velikim brojem predmeta u radu.

Stanje u oblastima rada Poverenika u 2018. godini, u najkraćem, može se opisati na sledeći način:

Pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja u Srbiji se koristi u velikoj meri, ali se i dalje u velikom obimu teško ostvaruje bez intervencije Poverenika o čemu svedoči veliki broj izjavljenih žalbi i drugih obraćanja građana (4.842). Istovremeno se povećava broj slučajeva u kojima informacije ostaju uskraćene čak i nakon izjavljivanja žalbe i donošenja obavezujuće odluke Poverenika.

U slučajevima u kojima su rešavane žalbe izjavljene Povereniku (3.974), uspešnost intervencija merena stepenom dobijanja informacija u odnosu na osnovane žalbe, je bila relativno visoka (oko 89%). Ipak, taj procenat se, počev od 2015. godine, smanjuje i

potvrđuje nastavak negativnih trendova u ostvarivanju prava javnosti da zna. Veću zabrinutost izaziva delikatnost informacija koje ostaju uskraćene javnosti.

Ustaljena je praksa prisutna i u 2018. godini da, nakon što Poverenik po primljenoj žalbi zatraži od prvostepenog organa izjašnjenje, postupci kod Poverenika se u velikom broju slučajeva završe obustavom, jer organi i bez formalnog rešenja Poverenika daju prethodno uskraćenu informaciju, pa do žalbe nije ni trebalo doći.

Stepen izvršenja rešenja Poverenika se poslednjih nekoliko godina vidno smanjuje i u 2018. godini je bio najniži od početka rada (oko 70%). Nazadovanjem u ostvarivanju prava na pristup informacijama u poslednje tri godine, prekinut je raniji kontinuirani napredak u ovoj oblasti, a glavni uzrok tome jeste odsustvo podrške koju su Povereniku bili dužni da pruže drugi državni organi, odsustvo odgovornosti i nefunkcionisanja mehanizma izvršenja odluka Poverenika.

Odgovornost za povredu prava na pristup informacijama je bila simbolična u odnosu na masovno kršenje zakona od strane organa vlasti. Prekršajne postupke su inicirali samo građani kao oštećeni, dok Upravni inspektorat, kao nadležni organ, nije podneo nijedan zahtev za pokretanje prekršajnog postupka u 2018. godini, iako je evidentirano nekoliko hiljada osnovanih žalbi tj. slučajeva počinjenih prekršaja zbog kršenja prava. Svega 5,8% donetih presuda su osuđujuće sa izrečenim kaznama na granici zakonskog minimuma. Nekažnjeno ostaje i to što organi u velikoj meri ne izvršavaju ni druge zakonske obaveze, proaktivno objavljivanje informacija tj. informatora o radu, dostavljanje godišnjih izveštaja Povereniku, sprovođenje obuke svojih zaposlenih i održavanje nosača informacija.

Odsustvo odgovornosti za kršenje zakona je glavni uzrok velikog broja žalbi Povereniku. Objektivna nemogućnost Poverenika da sve žalbe reši u zakonskom roku, sve je češći razlog podnošenja tužbi protiv Poverenika za vođenje upravnog spora u kome Upravni sud tužiocu dosuđuje troškove postupka na teret budžeta.

Republičko javno tužilaštvo, ovlašćeno za podnošenje tužbe protiv rešenja Poverenika u slučaju povrede javnog interesa, ovo ovlašćenje je u nekim slučajevima koristilo i onda kada je, po oceni Poverenika, očigledno da se poverljivošću traženih informacija ne štiti javni već privatni, nelegitimni interes.

Vlada Srbije ni u 2018. godini nije ispunjavala svoju zakonsku obavezu da u slučaju kada Poverenik ne može sprovesti svoje rešenje primenom raspoloživih mera, ona obezbedi izvršenje rešenja neposrednom prinudom. Budući da mehanizmi novčanog kažnjavanja u postupku upravnog izvršenja rešenja nisu bili primenljivi od sredine 2017. godine, Poverenik je, na zahtev tražilaca informacija, u 2018. godini zatražio od Vlade obezbeđenje izvršenja za 65 rešenja i ni u jednom slučaju nije dobio odgovor da je to učinjeno.

U 2018. godini su, posle dužeg odlaganja, u proceduri izmene Zakona o slobodnom pristupu informacija od javnog značaja (dalje: Zakon o slobodnom pristupu informacijama). Pored određenih poboljšanja kao npr. proširenja kruga subjekata na koja se zakon odnosi i unapređenja proaktivnog objavljivanja informacija, neka od predloženih rešenja nužno vode značajnom smanjenju transparentnosti rada i ne otklanjaju prepreke u dosadašnjoj primeni zakona. To se, pre svega, odnosi na izuzimanje državnih preduzeća od primene Zakona koja raspolažu velikim finansijskim i materijalnim sredstvima zbog čega su informacije kojima oni raspolažu uvek bile od velikog interesa za javnost, na izuzimanje Narodne banke Srbije

od zaštite prava pred Poverenikom, kao i na neadekvatno rešenje pitanja upravnog izvršenja rešenja Poverenika i ograničenja postojećih ovlašćenja Poverenika u vezi sa ostvarivanjem uvida u nosače informacija.

Navedeno stanje, a naročito uskraćivanje informacija o velikim ekonomskim poslovima u zemlji i važnim aktivnostima državnih organa, kao i predložene izmene zakona već imaju i imaće i druge nepoželjne posledice u antikorupcijskom kontekstu, u procesu evropskih integracija i plasmana zemlje na svetskoj listi vladavine prava i demokratije.

U oblasti zaštite podataka o ličnosti u Srbiji, poslednjih deset godina ključni problem je pravni okvir, što se pre svega ogleda u nepotpunoj usaglašenosti unutrašnjeg pravnog okvira sa odgovarajućim međunarodnim standardima, međusobno nepotpunoj usaglašenosti zakona, kao i zakona i podzakonskih akata, neuređenosti ili neodgovarajućoj uređenosti određenih pitanja u zakonima i sl.

Događaj koji je u oblasti zaštite podataka o ličnosti u Srbiji obeležio 2018. godinu i koji je istovremeno trebalo da dovede do suštinskih promena u ovoj oblasti je usvajanje Zakona o zaštiti podataka o ličnosti¹ (dalje: ZZPL). Time je konačno formalno ispunjena obaveza donošenja novog zakona koja je stara nekoliko godina, iako sam proces usvajanja zakona nažalost nije bio dovoljno transparentan, a zakonskim rešenjima se može dosta toga prigovoriti.

ZZPL u značajnoj meri preuzima odredbe Uredbe Evropskog parlamenta i Saveta 2016/679 o zaštiti fizičkih lica u odnosu na obradu podataka o ličnosti i o slobodnom kretanju takvih podataka i o stavljanju van snage Direktive 95/46/EZ (dalje: Opšta uredba o podacima o ličnosti)², koja se primenjuju od 25. maja 2018. godine, što je događaj koji je obeležio 2018. godinu u oblasti zaštite podataka o ličnosti na međunarodnom planu.

Glavni nedostatak novog ZZPL ogleda se u njegovoj sadržini koja je u značajnom neskladu sa pravnim sistemom Republike Srbije, brojne odredbe su preopširne i suviše uopštene, sadrže veliki broj ograničenja, neke oblasti i pitanja su ostala neuređena ili neadekvatno uređena, itd. Takođe, direktno preuzimanje odredbi iz Opšte uredbe o podacima o ličnosti je u koliziji sa načelom ove uredbe.

Zbog svega navedenog, vreme pred nama će pokazati kako i koliko je novi ZZPL primenljiv u praksi, odnosno da li će preko potrebne izmene i dopune teksta do početka primene (21. 08. 2019.) otkloniti evidentne nedostatke. Iskustvo Poverenika govori da će sasvim sigurno biti jako puno izazova u primeni ovog zakona, a što se moglo sprečiti da je bilo spremnosti nadležnih da pažljivo razmotre brojne i više puta ponovljene predloge i sugestije Poverenika ili, još bolje, da prihvate ponuđeni model Zakona koji je Poverenik pripremio.

U uslovima navedenih prepreka na normativnom planu i odsustva strateških mera i podrške drugih nadležnih organa u oblasti zaštite podataka, aktivnosti Poverenika, ma koliko bile brojne, nisu mogle dovesti do značajnijeg poboljšanja stanja u ovoj oblasti, odnosno sprečiti brojne slučajeve neovlašćene, prekomerne ili nezaštićene obrade podataka, koji su obeležili 2018. godinu, uključujući slučajeve zloupotrebe podataka u političke svrhe. Među onima koji su kršili zakon u postupanju sa podacima su, nažalost, i državni organi.

¹ „Službeni glasnik RS“, br. 87/18.

² Uredba Evropskog parlamenta i Saveta 2016/679 od 27. aprila 2016. godine

Učestalija obraćanja građana Povereniku u 2018. godini radi prijave nedozvoljene obrade podataka ili radi mišljenja da li se radi o takvoj obradi, je potvrda pozitivne promene odnosa građana prema svojoj privatnosti i svojim podacima i one su rezultat javnosti rada Poverenika i ukazivanja na rizike nebrige o sopstvenim podacima i na pojedinačne slučajeve masovnog kršenja prava na zaštitu podataka.

Poverenik je u 2018. godini obradio 7.616 predmeta u oblasti zaštite podataka, što je za 60 % više u odnosu na 2017. godinu i to u značajnoj meri ukazuje na protivpravno postupanje rukovalaca. U tome je sadržano 1.452 postupka nadzora, koji su završavani upozorenjima rukovaocima podataka koja su u velikoj meri uvažavana (oko 89%), ali i podnošenjem krivičnih prijava (6) ili zahteva za pokretanje prekršajnog postupka (19). Po rešenjima Poverenika donetim u postupku po žalbi zbog povrede prava, rukovaoci su u 2018. godini postupali u manjem stepenu (87,4%) u odnosu na 2017. godinu (94,2%).

Značajno je istaći da je tokom 2018. godine Poverenik dao preko 80 mišljenja na nacрте i predloge zakona na podzakonske i druge opšte akte, ali nažalost, u više slučajeva nadležni nisu uzimali u obzir mišljenja i stavove Poverenika. Uz to, savetodavne aktivnosti Poverenika su takođe bile veoma obimne.

Velika većina krivičnih prijava koje je do sada podneo Poverenik su odbačene, iako Poverenik smatra da je u ovim prijavama dao dovoljno elemenata za njihovo dalje procesuiranje, kako bi se počinioci krivičnih dela otkrili i primereno kaznili. U pogledu zahteva za pokretanje prekršajnog postupka zbog povreda odredbi ZZPL, prekršajni sudovi uglavnom donose osuđujuće presude, a manji broj postupaka se obustavlja. Ipak, mora se konstatovati da je kaznena politika prekršajnih sudova izuzetno blaga, posebno u odnosu na odgovorna fizička lica kojima se skoro, po pravilu, izriču kazne na nivou zakonskog minimuma. Sve ovo deluje destumulativno u odnosu na poštovanje zakona, te ne doprinosi jačanju sistema vladavine prava.

Nažalost, već četvrtu godinu zaredom, Narodna skupština, suprotno zakonu i sopstvenom Poslovniku, ne razmatra godišnje izveštaje Poverenika.

Imajući u vidu stanje i probleme kojima se ovaj izveštaj bavi, veoma je važno da Narodna skupština u plenumu razmatra izveštaje Poverenika, budući da to u poslednje četiri godine nije činila.

2. STANJE I PREPREKE U OSTVARIVANJU PRAVA NA SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA I PRAVA NA ZAŠTITU PODATAKA O LIČNOSTI

Nerazmatranje izveštaja i predloga Poverenika

Stanje u ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja i prava na zaštitu podataka o ličnosti u 2018. godini, po oceni Poverenika, se ne može okarakterisati kao zadovoljavajuće. Takvom stanju dobrim delom doprinosi činjenica da se izveštaji i predlozi Poverenika ne razmatraju od strane Narodne skupštine Republike Srbije, zbog čega izostaje njena kontrolna uloga prema organima izvršne vlasti. Od početka rada

(2005. godina) Poverenik je Narodnoj skupštini u skladu sa zakonom, podneo ukupno 14 izveštaja o primeni zakona koji su u njegovoj nadležnosti, 13 redovnih i jedan vanredni. Narodna skupština je razmatrala u plenumu samo 3 izveštaja Poverenika i to za 2010., 2012. i 2013. godinu, što znači da **u poslednje četiri godine (2014-2017), izveštaji Poverenika nisu bili predmet razmatranja u Narodnoj skupštini.**

Šest izveštaja Poverenika od ukupno 14 podnetih, je razmatrano samo na nadležnim odborima ili jednom od odbora Skupštine, a pet izveštaja nisu uopšte razmatrana.³ Izveštaje nezavisnih državnih organa koji štite ljudska prava, prema Poslovniku Narodne skupštine⁴, najpre razmatra nadležni odbor i podnosi izveštaj Narodnoj skupštini, s predlogom zaključka, odnosno preporuke sa merama za unapređenje stanja u tim oblastima. Narodna skupština, prema Poslovniku, razmatra izveštaj nezavisnog državnog organa i izveštaj nadležnog odbora, s predlogom zaključka, odnosno preporuke i po zaključenju rasprave, odlučuje o predlogu zaključka, odnosno preporuke sa merama za unapređenje stanja u tim oblastima, većinom glasova narodnih poslanika na sednici na kojoj je prisutna većina narodnih poslanika.

Posledica nerazmatranja izveštaja Poverenika, osim izostanka vršenja nadzorne funkcije Narodne skupštine u odnosu na Vladu, odnosno izvršnu vlast i propuštanja prilike da se utiče na otklanjanje prepreka u ostvarivanju prava, ima i druge aspekte. Nerazmatranjem izveštaja Poverenika, narodni poslanici sebe lišavaju mogućnosti i obaveze da se u procesu donošenja ili izmena zakona, bolje upoznaju sa stanjem u oblasti zaštite podataka o ličnosti i neodgovarajućom regulativom, kao i u oblasti pristupa informacijama, i u vezi sa tim i sa predlozima i sugestijama Poverenika da se stanje unapredi. Razmatranje izveštaja, predloga i mišljenja Poverenika bi zasigurno doprinelo kvalitetnijoj zakonskoj regulativi, a time i boljoj zaštiti ljudskih prava.

Poverenik nije pozivan na sednice nadležnih skupštinskih odbora kada se raspravljalo o pitanjima ili propisima u vezi sa njegovim delokrugom.

U 2018. godini, ne samo da je izostala saradnja odnosno podrška radu Poverenika od strane Narodne skupštine, već je poverenik lično bio izložen neosnovanim komentarima i optužbama pojedinih narodnih poslanika najbrojnije vladajuće stranke, uključujući čak optužbu za zloupotrebu budžetskih sredstava, a što su kontrola i nalaz Državne revizorske institucije potpuno demantovali⁵. Takav odnos Narodne skupštine negativno utiče na rad Poverenika kao državnog organa, na odnos drugih organa koji podležu njegovoj kontroli, a na štetu prava građana, kao i na ugled same Narodne skupštine.

³ Izveštaj za 2014. razmatrali su Odbor za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu, Odbor za kulturu i informisanje i Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova. Izveštaj Poverenika za 2015. razmatrali su Odbor za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu i Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova. Izveštaj Poverenika za 2016. razmatrao je samo Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, a za 2017. godinu samo Odbor za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu.

⁴ Član 238. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srbije („Sl. glasnik RS“ br. 20/12)

⁵ Izveštaj DRI, broj 400-2090/2018-03/25 od 03. 12. 2018. godine

2.A. Pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja

2.A.1. Kratak prikaz stanja u ostvarivanju i zaštiti prava na slobodan pristup informacijama

Stanje u ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja u 2018. godini, po oceni Poverenika, se ne može okarakterisati kao zadovoljavajuće. **U 2018. godini su nastavljeni negativni trendovi u vezi sa primenom Zakona o slobodnom pristupu informacijama u Srbiji. Oni se ogledaju pre svega u manjem postupanju organa vlasti po rešenjima Poverenika da se informacije učine dostupnim, u manjem stepenu odgovornosti za kršenje zakona, u ometanju Poverenika u primeni zakonskih ovlašćenja u pogledu utvrđivanja činjenica od značaja za postupak odlučivanja po žalbi, u potpunoj blokadi mehanizama prinudnog izvršenja rešenja Poverenika, tj. novčanog kažnjavanja i odsustvu podrške Vlade da merama neposredne prinude obezbedi izvršenje rešenja.**

Radi zaštite prava, Povereniku je u 2018. godini izjavljeno 3.346 žalbi, što odgovara prosečnom broju žalbi poslednjih nekoliko godina, mada je, u odnosu na 2017. godinu, broj žalbi manji za deset procenata. Pri tom, Poverenik je u 2018. godini rešio za oko 13% više žalbi nego u 2017. godini, uključujući prenete nezavršene žalbe iz prethodne godine. I dalje veliki broj žalbi potvrđuje da se pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja u značajnom broju teško ostvaruje bez podnošenja žalbe i angažovanja Poverenika, što je istovremeno i potvrda poverenja građana u rad ovog nezavisnog državnog organa. Najveći broj žalbi i u 2018. godini, njih 1.846, izjavljen je protiv ministarstava i drugih republičkih organa i organizacija u upravi, što je za oko 200 žalbi više nego u 2017. godini, iako je broj zahteva ovim organima bio značajno manji.

2018. godina je treća za redom od kako je narušen kontinuirani napredak u ostvarivanju prava na pristup informacijama koji je trajao od donošenja Zakona o slobodnom pristupu informacijama (2004. godina) sve do 2015. godine, kao i rast stepena efikasnosti preduzetih mera od strane Poverenika u pogledu zaštite prava, izražen u broju slučajeva ostvarenog prava tj. dobijenih informacija u odnosu na broj osnovanih žalbi. Tako je stepen efikasnosti zaštite prava u 2015. godini iznosio blizu 96%, u 2016. godini 92%, u 2017. godini 93%, a u 2018. godini 89%.

Pojava tzv. “ćutanja uprave“ je veoma prisutna i u 2018. godini i neznatno je manja u odnosu na 2017. godinu. Ona se manifestuje tako što su organi vlasti u velikom broju slučajeva potpuno ignorisali zahtev tražioca ili su dostavili negativan odgovor bez argumentacije. Tako je od ukupno 3.974 rešene žalbe u 2018. godini, svega 684 žalbi (17,24%) izjavljeno protiv rešenja ili zaključka organa vlasti, a sve ostale žalbe, njih 3.290 žalbi (82,76%) izjavljene su zbog nepostupanja organa po zahtevu ili dobijanja negativnog neargumentovanog odgovora.⁶

Žalbe građana su u velikoj meri osnovane. Od 3.974 žalbe koje je Poverenik rešio u 2018. godini, **3.444 žalbe ili 86,66% su bile osnovane, što je gotovo isti procenat kao u**

⁶ Potpuno ignorisanje zahteva je evidentirano u 2.117 rešenih predmeta (53,3%), u 1.173 predmeta (29,5%) žalba je izjavljena na negativan odgovor organa i u 684 predmeta (17,2%) žalba je izjavljena na rešenje ili zaključak organa.

2017. godini (86,4%). Ovako visok procenat osnovanih žalbi građana najbolje ilustruje neadekvatan odnos organa vlasti prema ljudskim pravima.

Organi vlasti su i u 2018. godini najčešće odbijali zahteve s pozivom na tajnost informacija, a zatim i na zloupotrebu prava i na povredu privatnosti, pa i kada se zahtevane informacije odnose na državne ugovore, javne nabavke, troškove rada organa, investicije, preduzimanje službenih radnji, krivične postupke vođene protiv funkcionera i sl. Česti su odgovori organa da ne raspoložu zahtevanim informacijama, što je moguće proveriti jedino u postupku nadzora od strane Upravne inspekcije.

Problem nemogućnosti prinudnog izvršenja rešenja Poverenika je obeležio i 2018. godinu, budući da je od druge polovine 2017. godine takvo izvršenje nije moguće sprovesti zbog odsustva saradnje drugih državnih organa, odbijanja nadležnosti, kao i zbog načina na koji oni tumače relevantne propise.

Nemogućnost Poverenika da primeni propisane mere prinudnog izvršenja svojih rešenja uz odsustvo angažovanja Vlade u obezbeđenju izvršenja i odsustvo adekvatne odgovornosti za kršenje prava, predstavlja najveću prepreku u ostvarivanju prava, o čemu će u nastavku Izveštaja biti više reči.

Posledica napred navedenog je da je **značajno porastao broj neizvršenih rešenja Poverenika od strane organa vlasti u odnosu na 2017. godinu i to za 7,56%.** Od 1.286 donetih rešenja kojima je naloženo da se informacije dostave tražiocu, **nisu izvršena 382 rešenja (29,7%).**⁷ Najviše je neizvršenih rešenja od strane ministarstava i organa lokalne samouprave.

Ilustrativan je podatak o istovetnom postupanju organa vlasti godinama unazad, da su, nakon podnošenja žalbe i zatraženog izjašnjenja Poverenika u 2018. godini organi postupili po zahtevu tražioca **u 1.889 slučajeva ili 54,85% u odnosu na broj osnovanih žalbi,** pa je **postupak po žalbi obustavljen.** To potvrđuje da za uskraćivanje informacija nije ni bilo suštinskih razloga, te da se tako neodgovoran i neracionalan odnos organa vlasti prema građanima i javnim resursima mogao izbeći, kao i samo izjavljivanje žalbe.

Imajući u vidu odnos broja slučajeva u kojima su tražioci ostvarili pravo u odnosu na broj osnovanih žalbi, zaključuje se da je i pored brojnih prepreka u primeni Zakona o slobodnom pristupu, i dalje visok stepen efikasnosti delovanja Poverenika i iznosi 88,91%, mada je u odnosu na 2017. godinu smanjen za 4,42%, odnosno za oko 7% u odnosu na 2015. godinu.

Upravnom sudu je u 2018. godini podneta 101 tužba protiv rešenja Poverenika, od čega su 49 tužbi izjavili Republički javni tužilac i drugi organi vlasti, a 54 tužbe su izjavili tražioci informacija. Upravni sud je u 2018. godini rešio 89 tužbi protiv Poverenika i najveći broj odluka Poverenika je potvrđen, o čemu je opširnije prikazano u naslovu „Zaštita prava pred Upravnim sudom“. Istovremeno, **protiv šest organa vlasti protiv kojih nije dozvoljena žalba Povereniku, podneto je 18 tužbi Upravnom sudu, a Sud je rešio 8 tužbi, od kojih je uvažio dve tužbe protiv Vlade, a ostale je odbio ili odbacio.**

Odluke Poverenika koje je Upravni sud poništio i vratio na ponovno odlučivanje, osim u jednom slučaju, odnose se na predmete u kojima je žalilac Fond za humanitarno pravo

⁷ Podatak sa stanjem na dan 01. 02. 2019. godine

protiv Ministarstva odbrane u kome su tražene informacije o profesionalnom angažovanju pojedinih pripadnika Ministarstva odbrane u Vojski Jugoslavije tokom sukoba na Kosovu 1999. godine, kao i o njihovom statusu danas, odnosno kretanju u službi u Vojski Srbije (ukoliko su još aktivni). Jedan slučaj se odnosio na žalbu novinara protiv Višeg javnog tužilaštva u vezi sa postupkom protiv Siniše Malog, aktuelnog ministra finansija.

U izvršavanju zakonskih obaveza organa vlasti u pogledu primene mera unapređenja javnosti rada propisanih Zakonom o slobodnom pristupu informacijama zabeležen je mali napredak, prvenstveno u sprovođenju obuke za primenu ovog zakona u kojoj je Poverenik dobrim delom učestvovao, odnosno organizovao. Veliki broj organa vlasti za koje je zakonom propisana obaveza objavljivanja informatora o radu, sprovođenje obuke zaposlenih, održavanja nosača informacija i dostavljanja izveštaja Povereniku o sprovođenju ovog zakona, to godinama ne čini i to bez ikakve odgovornosti i posledica, iako je neizvršavanje svake od ovih obaveza sankcionisano kao prekršaj, a Poverenik o tome redovno obaveštava Upravnu inspekciju radi pokretanja postupka odgovornosti.

Odgovornost za kršenje zakona u 2018. godini, kao i prethodnih godina, je simbolična i rezultat je isključivo prekršajnih postupaka pokrenutih na osnovu zahteva građana, kao oštećenih, zbog nedobijanja informacija. Upravna inspekcija nije podnela nijedan zahtev za pokretanje prekršajnog postupka u 2018. godini iako je samo Poverenik inicirao pokretanje postupka u svim slučajevima nepostupanja po izvršnim rešenjima Poverenika, kao i neizvršavanja drugih zakonskih obaveza.

2.A.2. Osnovne prepreke u ostvarivanju prava na pristup informacijama

Prepreke koje su opterećivale ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama u 2018. godini su gotovo identične onima iz 2017. godine, s tim što su neke bile izraženije. **Suština prepreka ostvarivanju prava na pristup informacijama je odsustvo podrške nadležnih organa, na sledeći način:**

2.A.2.1. Nemogućnost upravnog izvršenja rešenja Poverenika

U 2018. godini je bio prisutan problem upravnog izvršenja rešenja Poverenika koji datira iz prethodne godine. Uzrok tome je odbijanje nadležnosti i saradnje drugih organa u dostavljanju podataka neophodnih za sprovođenje izvršenja, kao i različita interpretacija odgovarajućih normi o izvršenju. Zapravo, ovaj problem je izražen u vezi sa primenom novog Zakona o opštem upravnom postupku kojim su propisane veoma visoke kazne koje bi Poverenik u postupku upravnog izvršenja trebalo u vidu penala da izriče organima vlasti kao izvršenicima, radi prinude da izvrše rešenje.

Geneza ovog problema je detaljno prikazana u Godišnjem izveštaju Poverenika za 2017. godinu. Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave je zaključilo da pitanje izvršenja rešenja Poverenika treba rešiti kroz izmene Zakona o pristupu informacijama i to na „precizan i primenljiv“ način. Međutim, Nacrtom Zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacija od javnog značaja koje je to ministarstvo pripremio i koji je u 2018. godini bio na javnoj raspravi, problem upravnog izvršenja rešenja Poverenika nije adekvatno rešen. Poverenik je na to ukazao Ministarstvu u pisanom mišljenju na Nacrt

zakona, kao i u kasnijim komunikacijama povodom istog i očekuje da Ministarstvo prihvati predloge Poverenika zasnovane na argumentima i dugogodišnjoj praksi.

Drugi mehanizam koji treba da dovede do izvršenja rešenja Poverenika, kojima se organi vlasti obavezuju da žaliocima dostave zahtevane informacije, a koji je u nadležnosti Vlade Srbije, takođe nije funkcionisao ni u 2018. godini. Radi se o zakonskoj obavezi Vlade da na zahtev Poverenika, neposrednom prinudom, obezbedi izvršenje njegovih rešenja⁸. Od ukupno 238 zahteva⁹ za obezbeđenje izvršenja koliko je od 2010. godine Poverenik podneo Vladi, ona to nije učinila ni u jednom slučaju. Samo u 2018. godini, Poverenik je od Vlade zatražio obezbeđenje izvršenja u 65 slučajeva.

Neki od predmeta u kojima je od Vlade zatraženo obezbeđenja rešenja Poverenika u 2018. godini, a da to nije učinjeno, odnose se na informacije koje su zbog toga ostale uskraćene javnosti, kao na primer: *o iznosima novčanih državnih subvencija i otpisanih potraživanja Er Srbiji, bonusima koje ova kompanija daje i sl.; akt o sistematizaciji radnih mesta u Gradskoj upravi grada Beograda; o postupcima koje je Više javno tužilaštvo vodilo protiv Siniše Malog, aktuelnog ministra finansija; o radnom angažovanju pojedinih narodnih poslanika i funkcionera u svojstvu predavača na Visokoj medicinskoj školi strukovnih studija u Čupriji (V.Orlića, A.Martinovića, I.Bošnjaka...); o Izveštaju o unutrašnjoj kontroli MUP-a u vezi sa slučajem iz 2016.g u Hercegovačkoj ulici u Beogradu, tzv. slučaj Savamala itd.*

2.A.2.2. Otežano sprovođenje ovlašćenja Poverenika

Poverenik je u 2018. godini u postupku rešavanja po žalbama zbog povrede prava na pristup informacijama u 17 slučajeva primenio ovlašćenje iz člana 26. Zakona o slobodnom pristupu i od organa vlasti zatražio, radi uvida, dokumente sa informacijama koje su predmet zahteva žalioaca, kako bi utvrdio da li se informacije sadržane u dokumentima mogu učiniti dostupnim na zahtev žalioaca ili ne.

U 2018. godini, od 17 zahteva Poverenika da mu se, radi uvida, dostave informacije u integralnom tekstu, organi vlasti su postupili u 12 slučajeva dostavljanjem traženih dokumenata koje je Poverenik, nakon uvida, vratio uz primenu propisanih mera bezbednosti ukoliko se radilo o klasifikovanim dokumentima.

Pet organa vlasti je odbilo da Povereniku dostavi zatraženu dokumentaciju radi uvida.

Jedan od navedenih slučajeva se odnosio na postupak po žalbi novinara protiv **Ministarstva odbrane Republike Srbije** u vezi sa informacijama o vrednosti nabavke određenih helikoptera i aviona od Ruske Federacije i Republike Belorusije. U tom postupku, Ministarstvo ni na tri puta ponovljen zahtev Poverenika, nije dostavilo na uvid tražene dokumente. Ministarstvo je Poverenika najpre uslovljavalo da „obrazloži“ svoj zahtev¹⁰ za uvid i uputi Ministarstvo u postupak ostvarivanja uvida u tražene dokumente¹¹, u vezi sa čim je Poverenik ukazao Ministarstvu¹² na ovlašćenja koja ima na osnovu člana 26. Zakona o

⁸ Čl.28. st.4. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

⁹ Podatak se odnosi na stanje na dan 31. 12. 2018. godine

¹⁰ Dopis Poverenika, br. 071-04-3381/2018-03 od 30. 10. 2018. godine

¹¹ Dopis Ministarstva odbrane, Sektora za materijalne resurse, br. 3585-10 od 08. 11. 2018. godine

¹² Dopis Poverenika, br. 071-04-3381/2018-03 od 20. 11. 2018. godine

slobodnom pristupu i odredbe Zakona o tajnosti podataka, kao i da su u službi Poverenika ispunjeni svi propisani uslovi za rukovanje i postupanje sa tajnim podacima, a da pristup tajnim podacima imaju isključivo lica koja imaju odgovarajuće sertifikate. Nakon ovog odgovora, Ministarstvo je ponovo odbilo da dostavi tražene dokumente Povereniku, uslovljavajući da se uvid izvrši u prostorijama Ministarstva¹³. Poverenik je nakon toga još jednom¹⁴, po treći put, pozvao Ministarstvo da postupi po njegovom zahtevu kako bi utvrdio činjenice od značaja za odlučivanje po žalbi, što Ministarstvo još uvek nije učinilo.

Drugi slučaj se odnosio na *Tužilaštvo za organizovani kriminal* koje je odbilo da dostavi izveštaj Bezbednosno informativne agencije od 19.12.2015. godine u vezi sa navodima o „državnom udaru“ Dragana J. Vučićevića, glavnog i odgovornog urednika lista „Informer“ iznetim u jutarnjem programu TV Pink 21. 11. 2015. godine, uz obrazloženje da se radi o dokumentu koji nosi oznaku „strogo poverljivo“ odnosno da je potrebno da Bezbednosno informativna agencija skine oznaku tajnosti¹⁵.

Više javno tužilaštvo u Beogradu je nedostavljanje službene beleške postupajućeg tužioca u krivičnom predmetu protiv Siniše Malog, formiranom na osnovu izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije, sa pratećom dokumentacijom, obrazložilo time da spisi nose oznaku tajnosti „strogo poverljivo“, u skladu sa Zakonom o tajnosti podataka, da je drugi organ podatke označio kao tajne¹⁶, kao i da se odredba člana 26. stav 2. Zakona o slobodnom pristupu odnosi isključivo na formu (nosač informacije), a ne na sadržinu informacija¹⁷, osporavajući tako Povereniku mogućnost uvida u tajne podatke. Takvo pogrešno tumačenje navedene norme od strane Tužilaštva bi vodilo apsurdnoj situaciji u kojoj bi svaki drugostepeni organ pa i Poverenik, spise koje mu dostavi prvostepeni organ u bilo kom obliku, mogao samo da „pogleda“, bez otvaranja i čitanja sadržine. Osim toga, rešenja Poverenika doneta u postupcima po žalbi (i u pristupu informacijama i u zaštiti podataka) predstavljaju jedan od mogućih pravnih osnova za opoziv tajnosti podataka (član 25. Zakona o tajnosti podataka), pa je posledično i logično da on ima pravo uvida u sve dokumente koji sadrže tajne podatke, budući da mu je to neophodno za donošenje zakonitih odluka.

Ministarstvo finansija Republike Srbije, Uprava za sprečavanje pranja novca, nije postupila po zahtevu Poverenika za dostavljanje dopisa Višeg javnog tužilaštva u Beogradu dostavljenog Upravi, u vezi sa predmetom koji se u Tužilaštvu vodio protiv Siniše Malog na osnovu izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije, i odgovora Uprave na isti dopis, sa pratećim dokumentima¹⁸.

Javno preduzeće „Jugoimport-SDPR“ nije postupilo po zahtevu Poverenika za dostavljanje ugovora o donacijama koje je Preduzeće zaključilo sa korisnicima donacija, u periodu od 01. 01. 2012 - 26. 07. 2017. godine¹⁹.

¹³ Dopis Ministarstva odbrane, Sektora za materijalne resurse, br. 3585-12 od 13. 12. 2018. godine

¹⁴ Dopis Poverenika, br. 071-04-3381/2018-03 od 20. 11. 2018. godine

¹⁵ Dopis Tužilaštva za organizovani kriminal, br. 14/18 od 01. 06. 2018. godine

¹⁶ Dopis Višeg javnog tužilaštva, PI br. 8/18 od 31. 12. 2018. godine

¹⁷ Dopis Višeg javnog tužilaštva, PI br. 8/18 od 28. 01. 2018. godine

¹⁸ Dopis Poverenika, br. 071-01-4221/2017-03 od 28. 02. 2018. godine

¹⁹ Dopis Poverenika, br. 071-01-3199/2017-03 od 02. 11. 2017. godine

2.A.2.3. Neadekvatna odgovornost

Povreda prava na slobodan pristup informacijama, od najdrastičnijih oblika tj. potpunog ignorisanja zahteva građana i nepostupanja po izvršnim i obavezujućim rešenjima Poverenika do neizvršavanja drugih zakonskih obaveza organa vlasti, i u 2018. godini je ostala nekažnjena.

Stanje u pogledu odgovornosti za povredu prava na pristup informacijama najbolje ilustruje podatak da Upravna inspekcija u 2018. godini nije podnela prekršajnim sudovima nijedan zahtev za pokretanje prekršajnog postupka²⁰ naspram skoro tri i po hiljade osnovanih žalbi koje je Poverenik rešio u istoj godini. Takođe, stepen izvršenja drugih zakonskih obaveza u vezi sa objavljivanjem informatora o radu, dostavljanjem izveštaja Povereniku, sprovođenje obuke je na ukupnom nivou malo više od 20%, a ovim obavezama podleže preko 3,8 hiljada organa vlasti, što znači da velika većina organa ovu obavezu ignoriše, nekažnjeno.

Ovde je značajno pomenuti da Upravna inspekcija nije podnela zahteve za pokretanje prekršajnog postupka čak ni po Preporuci Zaštitnika građana²¹ u slučaju Er Srbija koja je odbila da postupi po 20 konačnih rešenja Poverenika i dostavi zahtevane informacije podnosiocu žalbe.

Odsustvo odgovornosti za povredu ovog prava i to ne samo prekršajne, nesumnjivo ohrabruje odgovorne u organima vlasti da to čine i dalje, u uverenju da neće snositi nikakve posledice. Osim toga, višegodišnje odsustvo pune odgovornosti za povredu prava je glavni uzrok veoma velikog broja žalbi Povereniku. Objektivna nemogućnost Poverenika da sve žalbe reši u zakonskom roku, često je razlog podnošenja tužbi i prouzrokovanja troškova i nepotrebnih budžetskih izdataka. To opravdano izaziva nezadovoljstvo građana i dodatno opterećuje rad službe Poverenika da bi se sprečili troškovi upravnog spora na teret budžetskih sredstava.

Kod takvog stanja stvari, i u 2018. godini, građani čije je pravo povređeno su sami, u svojstvu oštećenih, podneli 380 zahteva za pokretanje prekršajnih postupaka,²² a o ishodu tih postupaka će biti više reči dalje u ovom izveštaju.

Pored odsustva odgovornosti, prisutan je i problem neujednačene prakse pojedinih prekršajnih sudova, o čemu je više informacija dato u Izveštaju Poverenika za 2017. godinu.

U slučajevima u kojima je i došlo do izricanja kazni, one su u proseku bliže zakonskom minimumu, a vrlo često, u postupku po žalbi, dolazilo je do obustave postupka zbog zastarelosti.²³ S tim u vezi je i u ovom izveštaju značajno pomenuti da u procesu izmena Zakona o prekršajima, Ministarstvo pravde nije prihvatilo inicijativu Poverenika da se produži rok zastarelosti za prekršaje propisane Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, imajući u vidu njegov antikorupcijski potencijal.

²⁰ Dopis Upravnog inspektorata broj 021-02-00017/2018-01 od 18. 01. 2019. godine

²¹ Akt Zaštitnika građana del. broj 36625 od 22. 11. 2018. godine

²² Podaci prekršajnih sudova u Srbiji dostavljeni na zahtev Poverenika

²³ Podaci prekršajnih sudova dostavljeni na zahtev Poverenika, prikazani u nastavku ovog izveštaja

2.A.2.4. Izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama i drugih zakona

Izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama koje su nužne radi otklanjanja najvećih prepreka u njegovom sprovođenju ali i radi unapređenja prava građana, traju već punih sedam godina, tj. od 2012. godine kada je Predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja povučen iz skupštinske procedure.

Nadležni organi su se obavezali na usvajanje izmena Zakona o slobodnom pristupu u gotovo svim svojim strateškim dokumentima (o borbi protiv korupcije, o reformi državne uprave, o pridruživanju Evropskoj uniji, o integracijama- Poglavlje 23, o sprovođenju međunarodno prihvaćene ideje Partnerstva za otvorenu upravu i dr.), kojom prilikom su naglašavali potrebu veće transparentnosti svih procesa organa vlasti, proširenja ovlašćenja i resursa kojima raspolaže Poverenik, obaveznost poštovanja rešenja i uputstava Poverenika. Poslednji utvrđeni rok za usvajanje izmena Zakona o slobodnom pristupu je drugi kvartal 2019. godine.²⁴

Usvajanje izmena Zakona o slobodnom pristupu je nužno potrebno radi povećanja stepena njegove primene, otklanjanja evidentnih prepreka u ostvarivanju prava, prvenstveno onih koje se odnose na izvršenje odluka Poverenika, ali i radi unapređenja proaktivnog objavljivanja informacija, veće transparentnosti i odgovornosti organa vlasti i osnaživanje antikorupcijskog potencijala ovog zakona.

Međutim, Nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacija od javnog značaja koji je pripremila Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave i koji je u 2018. godini bio na javnoj raspravi, ukoliko bude usvojen u predloženom tekstu, vodi ozbiljnom sniženju dostignutog nivoa prava javnosti da zna. Pored određenih poboljšanja kao npr. proširenje primene Zakona na neke nove subjekte i unapređenja proaktivnog objavljivanja informacija, neka od predloženih rešenja imaće za posledicu smanjenje transparentnosti rada i neotklanjanje prepreka u dosadašnjoj primeni Zakona. To se, pre svega, odnosi na izuzimanje državnih preduzeća od primene Zakona koja raspolažu velikim finansijskim i materijalnim sredstvima, zbog čega su informacije kojima oni raspolažu uvek bile od velikog interesa za javnost, kao i na izuzimanje Narodne banke Srbije od zaštite prava pred Poverenikom, uz postojećih šest organa čije izuzimanje po ocenama stručne javnosti, civilnog sektora i SIGME (Zajednička inicijativa Evropske Unije i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj), je inače problematično. **Po oceni SIGME, predloženo rešenje u pogledu državnih preduzeća „nije održivo, suprotno je principima otvorenosti i transparentnosti, uporednom pravu i sužava nivo prava na pristup informacijama“ zbog čega je, kako se navodi u njenim komentarima²⁵, potrebno razmotriti mogućnost odustajanja od predloženog rešenja.**

Kad je reč o zakonskoj regulativi o ostvarivanju prava na pristup informacijama, važno je istaći da je usvajanjem pojedinih sektorskih zakona postao izraženiji problem narušavanja jedinstva pravnog poretka u odnosu na ovu materiju. Tako na primer, u 2018. godini je usvojen Zakon o izmenama i dopunama Zakona o odbrani²⁶, kojim se, suprotno Zakonu o slobodnom pristupu, propisuje apsolutni izuzetak od

²⁴ Nacrt revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23, <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/22159/prvi-nacrt-revidiranog-akcionog-plana-za-poglavlje-23.php>

²⁵ Komentar SIGMA na Nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o pristupu informacijama od javnog značaja (19. decembar 2018.)

²⁶ „Službeni glasnik RS“ br.36/18

prava javnosti da zna u odnosu na određenu vrstu informacija, bez mogućnosti primene testa javnog interesa. Poverenik je zbog toga Ustavnom sudu podneo predlog za ocenu ustavnosti sporne odredbe čl. 102. Zakona o odbrani kao i slične, sporne odredbe o zaštićenim podacima iz čl. 45. ranije usvojenog Zakona o zaštiti konkurencije²⁷. Ovakvim rešenjima se, suprotno Ustavu, snižava nivo prava propisan Zakonom o slobodnom pristupu.

2.A.3. Karakteristični slučajevi izigravanja prava na pristup informacijama u 2018. godini

2.A.3.1. Nedavanje informacija koje se odnose na finansiranje medija i njihovu imovinu

Ilustrativni primer kršenja prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja jesu slučajevi „ćutanja“ organa javne vlasti ili njihovo neosnovano pozivanje na zloupotrebu prava ili tajnost podataka u situacijama kada novinari traže informacije koje se odnose na finansiranje medija i raspolaganje njihovom imovinom. Informacije koje se odnose na finansiranje medija od strane organa javne vlasti moraju biti transparentne, ne samo zato što je reč o trošenju javnog novca, već i zbog toga što se na ovaj način posredno može uticati na uređivačku politiku medija, a posledično i na slobodu medija.

Slučaj JP Novinska agencija Tanjug

Poverenik je tokom 2018. godine vodio postupke po žalbama novinara koji nisu dobili informacije o imovini i odlaganju otplate poreskog duga Javnog preduzeća Novinske agencije „Tanjug“, koje je odlukom Vlade Republike Srbije trebalo da prestane da postoji 2015. godine i za koje u podacima o članovima u registru privrednih društava Agencije za privredne registre stoji „državni kapital“ 100%.

Novinska agencija „Tanjug“ je neosnovano se pozivajući na zloupotrebu prava, odbila da novinarki dnevnog lista „Danas“ učini dostupnim informacije, odnosno dokumente u kojima su iste sadržane iz kojih se može saznati na osnovu kojih dokaza o vlasništvu je novinska agencija Tanjug založila umetnička dela Sekretarijatu za javne prihode Grada Beograda, radi odlaganja plaćanja dugovanja po osnovu poreza na imovinu; šta čini pokretnu i nepokretnu imovinu Tanjuga; iznos dugovanja novinske agencije Tanjug po osnovu neplaćenih poreza prema nadležnim državnim organima na gradskom i republičkom nivou, sa periodom na koji se dug odnosi, a posebno za dugovanja prema svim ministarstvima Vlade Republike Srbije i sekretarijatima Gradske uprave grada Beograda.

Rešenje Poverenika kojim je naloženo Tanjugu da navedene informacije učini dostupnim tražiocu informacija nije izvršeno.

Osim toga, nije izvršeno ni rešenje Poverenika kojim je naloženo Gradskoj upravi grada Beograda da novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije učini dostupnim informacije koje se odnose na Javno preduzeće Novinska agencija Tanjug, odnosno kopije dokumenata u kojima su iste sadržane (odluke, rešenja, zapisnici, sporazumi i sl.) iz kojih se može saznati kada je odlagano plaćanje poreskog duga Novinskoj agenciji Tanjug, vrsta

²⁷ „Službeni glasnik RS“ br.51/09 i 95/13

poreza i iznos svakog odloženog poreskog duga do 19. 03. 2018. godine. U postupku po žalbi pred Poverenikom, Gradska uprava grada Beograda se neosnovano pozivala na tajnost podataka. Poverenik nije prihvatio te navode, jer nisu bili ispunjeni ni formalni, ni materijalni uslovi da bi se te informacije smatrale tajnom zbog čijeg bi odavanja mogle nastupiti teške pravne ili druge posledice po interese zaštićene zakonom koji pretežu nad interesom za pristup informaciji. Ovo posebno jer se tražene informacije odnose na ispunjenje zakonskih obaveza poreskog obveznika i postupanje organa vlasti u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, te stoga iste treba da budu dostupne javnosti, s obzirom da su u vezi sa ispunjenjem te zakonske obaveze i u interesu su povećanja poreske discipline.

Slučaj „Projektno sufinansiranje medijskih sadržaja na teritoriji Grada Beograda“

Gradska uprava grada Beograda je prvobitno odbila da novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije učini dostupnim informacije koje se odnose na sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja na teritoriji Grada Beograda, navodeći, između ostalog, da je tražena preobimna dokumentacija. Informacije su učinjene dostupnim nakon izjavljene žalbe i to nakon što je Poverenik doneo rešenje kojim je naložio da se novinarki dostave informacije, odnosno kopije dokumenata koji sadrže: ugovore zaključene 2016. i 2017. godine na osnovu raspisanih konkursa za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja na teritoriji Grada Beograda, prijave za projektno sufinansiranje iz oblasti javnog informisanja koje su dostavili mediji sa kojima je zaključen ugovor o sufinansiranju, zapisnike sa sednica konkursne komisije za ocenu pristiglih predloga projekata, redovne narativne i finansijske izveštaje o realizaciji projekta potpisane od strane ovlašćenog lica i overene pečatom, u skladu sa zakonom i zaključenim ugovorom; kao i druge ugovore koje je Grad Beograd (Skupština grada, Gradonačelnik, Gradsko veće, Gradska uprava) zaključio 2016. i 2017. godine u svrhu javnog informisanja, oglašavanja ili zakupa medijskog prostora (javne nabavke, javni konkurs, direktno ugovaranje i slično).

Obimnost dokumentacije koja se traži, sama po sebi ne može biti razlog za ograničavanje ili uskraćivanje prava na pristup, već eventualno razlog koji organu vlasti daje mogućnost da po zahtevu postupi u naknadnom roku koji ne može biti duži od 40 dana od dana podnošenja zahteva, kada za to postoje opravdani razlozi.

Slučaj Javnog radiodifuznog preduzeća Radio televizija Pančevo

Novinarka Cenzolovke je izjavila žalbu Povereniku protiv Ministarstva privrede RS zbog „ćutanja organa vlasti“, tj. nepostupanja po njenom zahtevu za pristup informacijama kojim je tražila informacije o privatizaciji Javnog radiodifuznog preduzeća Radio televizija Pančevo. Poverenik je naložio Ministarstvu da tražiocu informacije učini dostupnim informacije i dokumente u vezi sa ugovorom o prodaji kapitala Javnog radiodifuznog preduzeća Radio-televizija Pančevo, zaključenog 15. 10. 2015. godine između Agencije za privatizaciju i Milosavljević Radoice, i to dokaz o uplati prodajne cene 100% kapitala tog Preduzeća; godišnje izveštaje za 2015., 2016. i 2017. godinu koje je kupac Milosavljević Radoica, u skladu sa navedenim ugovorom o prodaji, bio dužan da dostavi Regulatornom telu za elektronske medije, o udelu programskog vremena na pojedinim jezicima nacionalnih manjina, o udelu informativnih, obrazovnih, naučnih, kulturno-umetničkih, dečjih, zabavnih,

sportskih i drugih programskih sadržaja od javnog interesa na pojedinim jezicima nacionalnih manjina u emitovanom programu pružioca medijske usluge za prethodnu godinu (RTV Pančevo), na osnovu kojih Agencija utvrđuje ispunjenje obaveze iz tog ugovora i revizorske izveštaje koje je kupac Milosavljević Radoica dostavio Agenciji u skladu sa navedenim ugovorom o prodaji; procene veštaka za predmet investiranja; vanredni revizorski izveštaj; nalaz Agencije ukoliko kupac nije dostavio revizorski izveštaj; kao procenu veštaka za predmet investiranja za utvrđivanje ugovornih obaveza.

Ovo rešenje Poverenika je izvršeno.

2.A.3.2. Uskraćivanje informacije koje se odnose na trošenje javnog novca

Načelno sve informacije koje se odnose na raspolaganje javnim sredstvima i trošenje javnog novca u postupcima javnih nabavki, isplatama po različitim osnovama (plate javnih funkcionera i državnih službenika, honorari po autorskim ugovorima i ugovorima o delu, i dr.), donacijama različitim subjektima, subvencijama i jemstvima javnim novcem i sl. morale bi da budu dostupne javnosti, čak i na proaktivnoj osnovi.

Nažalost, i dalje se javnosti uskraćuju mnoge od tih informacija neosnovanim pozivanjem na tajnost podataka ili otežavanjem pristupa tim informacijama tako što se „čuti“ na zahteve o tim informacijama, pa se čine dostupnim tek nakon „intervencije“ Poverenika.

Slučaj „Kupovina novogodišnje jelke u Beogradu“

Više novinara je izjavilo žalbu Povereniku zbog nepostupanja („čutanje uprave“) Gradske uprave grada Beograda po zahtevima kojima su tražene informacije o javnoj nabavci novogodišnje jelke JN 7/2017 i kojima je tražen zapisnik o otvaranju ponude u postupku javne nabavke novogodišnje jelke sa dekoracijom. Poverenik je naložio organu javne vlasti, protiv kog su žalbe izjavljene, da ove informacije učini dostupnim javnosti i ova rešenja Poverenika su izvršena.

Slučaj „Rekonstrukcija sedam malih hidroelektrana“

Javno preduzeće „Elektroprivreda Srbije“ je odbilo da novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije dostavi informacije koje se odnose na projekat rekonstrukcije sedam malih hidroelektrana, odnosno kopije dokumenata u kojima su sadržani zapisnici sa otvaranja ponuda, izveštaji o stručnoj oceni ponuda, odluke o izboru najpovoljnije ponude i ugovori sa aneksima, uz obrazloženje da su tražene informacije komercijalno osetljive. Poverenik je poništio tu odluku organa javne vlasti i naložio mu da novinarki ustupi tražene informacije.

Poverenik nije prihvatio navode prvostepenog organa da bi se dostavljanjem traženih dokumenata učinili dostupnim podaci koji su komercijalno osetljivi. Načelo transparentnosti postupka, jedno od osnovnih zakonskih načela u sprovođenju javnih nabavki podrazumeva transparentnost u svim fazama postupka javnih nabavki, od planiranja, sprovođenja i izvršenja ugovora i nesporno doprinosi suzbijanju neregularnosti i eventualne korupcije, što govori u prilog objavljivanja podatka u vezi sa dodelom ugovora u postupku javne nabavke, osim kad u konkretnoj situaciji postoje naročito opravdani razlozi da se određeni podaci ne saopšte u određenoj fazi postupka i kada za to postoje odgovarajući dokazi naručioca, čega u

konkretnom slučaju nije bilo. Pored toga, tražene informacije se odnose na postupak javne nabavke organa javne vlasti u vezi kog je zaključen ugovor sa izabranim ponuđačem, pa kako su tom izabranom ponuđaču već dostupni podaci o cenama navedenih radova i opreme, ti podaci treba da budu dostupni i eventualnim drugim ponuđačima, s obzirom na to da je i načelo jednakosti ponuđača jedno od osnovnih zakonskih načela u sprovođenju javnih nabavki, po kom je naručilac dužan da u svim fazama postupka obezbedi jednak položaj svim ponuđačima.

Ovo rešenje nije izvršeno.

Slučaj „Izborna jemstvo“

Agencija za borbu protiv korupcije je odbila zahtev novinarkice Centra za istraživačko novinarstvo, kojim je tražen uvid i dostava kopije dokumenata (blanko menice, ugovori o jemstvu, zaloge u vidu hipoteka i sl.) koje su politički subjekti koristili kao sredstva obezbeđenja za uzete kredite i zajmove u kampanjama za sve nivoe izbora, u 2012., 2014., 2016., 2017. i 2018. godini, pozivajući se na to da bi se time povredila bankarska tajna i pravo na mirno uživanje imovine. Poverenik je poništio to rešenje Agencije i naložio joj da novinarki da tražene informacije, s tim što će pre omogućavanja pristupa navedenim dokumentima zaštititi podatke o ličnosti (kao što su adresa stanovanja, lični matični broj građana, broj bankovnog računa fizičkih lica i sl.), ukoliko su isti sadržani u navedenim dokumentima.

Obrazlažući svoju odluku, Poverenik je, između ostalog, istakao da su u konkretnom slučaju tražene informacije koje se tiču finansiranja izbornih kampanja, koje u smislu Zakona o finansiranju političkih aktivnosti predstavljaju skup aktivnosti političkog subjekta od dana raspisivanja izbora do dana proglašenja konačnih rezultata izbora, koje se kontrolišu u svim fazama izbornog procesa, zarad nužne transparentnosti izbornog procesa, te sprečavanja kršenja različitih zakona. Osim toga, tražene informacije se odnose na izborna jemstva kojim se garantuje da će novac poreskih obveznika biti utrošen u skladu sa zakonom, zbog čega nesporno postoji jak interes javnosti u pogledu takvih informacija.

Argument Agencije da se radi o podacima o ličnosti za čije bi stavljanje na uvid javnosti morala postojati izričita pisana saglasnost klijenata banke nije mogao uticati na to da Poverenik drugačije odluči u tom slučaju iz razloga što žalilja zahtevom nije ni tražila lične podatke lica koji se javljaju kao garanti, jemci, založni ili hipotekarni dužnici, niti brojeve bankovnih računa korišćenih za transakcije i sl., odnosno, nije tražila podatke o ličnosti klijenata banke.

Rešenje Poverenika nije izvršeno i protiv njega je Republički javni tužilac podneo tužbu Upravnom sudu.

2.A.3.3. Otežavanje i uskraćivanje pristupa informacijama koje se odnose na postupke privatizacije

Postupci privatizacije, u kojima dolazi do promene vlasništva kapitala i imovine pravnih lica koja posluju društvenim i javnim kapitalom, po prirodi stvari, izazivaju jak interes javnosti. Organi javne vlasti često otežavaju pristup informacijama koje se odnose na postupke privatizacije, neosnovano se pozivajući da su podaci u tim postupcima tajna (poslovna tajna, tajni podatak i sl.).

Slučaj „Privatizacija PKB-a“

Ministarstvo privrede Republike Srbije je odbilo zahtev novinarka Insajdera u delu kojim je tražila informacije, odnosno kopije dokumenata u kojima je sadržana procena vrednosti imovine subjekta privatizacije Poljoprivredne korporacije Beograd (PKB), koja je ponuđena na prodaju na tenderu objavljenom 2018. godine i koja je ponuđena na prodaju u prethodnom pokušaju privatizacije krajem 2015. godine, pozivajući se na to da to predstavlja tajnu u smislu Zakona o privatizaciji kojim je propisano, između ostalog, da zainteresovana lica mogu dobiti dokumentaciju pod uslovima i na način propisan Zakonom o privatizaciji i podzakonskim aktima; za subjekte privatizacije koji se privatizuju modelom prodaje kapitala, zainteresovana lica mogu dobiti prodajnu dokumentaciju pod uslovom da su prethodno potpisala ugovor o čuvanju poverljivih podataka i uplatila naknadu.

Poverenik je poništio odluku prvostepenog organa i naložio mu da novinarki dostavi tražene informacije. Obrazlažući svoju odluku Poverenik je ukazao na to da se osnovanost zahteva za pristup informacijama od javnog značaja mora ceniti sa aspekta odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, koji je u materiji dostupnosti informacija *lex specialis* u odnosu na Zakon o privatizaciji. Uz to, načelo transparentnosti postupka, kao jedno od osnovnih zakonskih načela definisano Zakonom o privatizaciji u sprovođenju postupka privatizacije, podrazumeva transparentnost u svim fazama postupka nesporno doprinosi suzbijanju neregularnosti i eventualne korupcije i govori u prilog objavljivanja traženih podataka, osim kad u konkretnoj situaciji postoje naročito opravdani razlozi da se ti podaci ne saopšte u određenoj fazi postupka i kada za to postoje odgovarajući dokazi organa vlasti, čega u konkretnom slučaju nije bilo.

Pri donošenju odluke Poverenik je, pre svega, imao u vidu prirodu i značaj traženih dokumenata, s obzirom na to da se radi o prodaji imovine kompanije PKB za koju postoji veliko interesovanje javnosti, budući da je reč o državnoj imovini, za koju je na osnovu traženih procena vrednosti, država formirala cenu i istu prodala kompaniji Al Dahra iz UAE; da je u javnom pozivu za prodaju imovine PKB-a, JP 184/15 navedeno da procenjena vrednost stalne imovine iznosi oko 303 miliona evra, dok je u javnom pozivu JP 8/18 navedeno da procenjena vrednost nepromenljive imovine iznosi oko 208 miliona evra, te kako je poslednja procena manja od prethodne za oko 100 miliona evra, a kompanija PKB prodata za oko 105 miliona evra (za nepokretnu imovinu PKB-a), utoliko postoji interes javnosti da zna da li je postupak privatizacije sproveden u skladu sa zakonom i na osnovu čega je imovina izgubila na vrednosti.

Ovo rešenje Poverenika nije izvršeno.

Slučaj „24 sporne privatizacije“

Informacije koje se odnose na „24 sporne privatizacije“, kao i vođenje krivičnih postupaka u vezi sa spornim privatizacijama predstavljaju čest predmet zahteva za pristup informacijama, o čemu je Poverenik izveštavao i ranije.

Poverenik je 2018. godine poništio dva rešenja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije kojim su odbijeni zahtevi novinara Insajdera, odnosno CINS-a da im se učine dostupnim tražene informacije i naložio Ministarstvu da tražiocima informacija učini dostupnim dokumenata iz kojih se može saznati kada je, protiv kojih i koliko lica, po kom

osnovu, zbog sumnje na izvršenje kojih krivičnih dela i kom tužilaštvu ili sudu, Ministarstvo podnelo krivične prijave, izveštaje i druge akte kojima je prijavljivalo nezakonitosti tokom istrage tzv. „24 sporne privatizacije“.

Poverenik nije prihvatio navode prvostepenog organa da interes istražnog postupka preteže nad interesom tražioca da mu se traženi podaci učine dostupnim, jer nije pružio dokaze u prilog toj tvrdnji. Kako postoji sumnja da je nezakonitim radnjama pravnih lica odnosno odgovornih lica u pravnim licima i dr., u postupcima tzv. „24 sporne privatizacije“ oštećen budžet u iznosu od više milijardi dinara, te kako je pokrenuto više postupaka pred nadležnim organima za utvrđivanje njihove odgovornosti od kojih je ishod pojedinih i dalje neizvestan uprkos činjenici da su postupci davno započeti, a imajući u vidu da se istragama spornih privatizacija bavio i Savet za borbu protiv korupcije i da je u više izveštaja ukazao nadležnim organima odnosno Vladi RS na nezakonitosti u sprovođenju privatizacija, te kako su i organi EU zahtevali da se sporne privatizacije ispituju, to je nesporno da postoji jak interes kako domaće tako i strane javnosti da bude upoznata sa navedenim informacijama, zbog čega je Poverenik našao da bi dostupnost navedenih informacija javnosti doprinela i otklanjanju sumnje u zakonitost rada nadležnih organa.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je izvršilo oba rešenja Poverenika.

2.A.3.4. Uskraćivanje i otežavanje pristupa informacijama koje se odnose na kontrolu zakonitosti rada organa javne vlasti

Javnost često koristi instrumente predviđene Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u svrhu kontrole zakonitosti rada organa javne vlasti, tj. radi provere da li organi javne vlasti svoje nadležnosti i ovlašćenja obavljaju u skladu sa zakonom.

Nažalost, često se i u tim situacijama ograničava ili otežava ostvarivanje prava bilo neosnovanim pozivanjem na tajnost podataka bilo potpunim ignorisanjem zahteva tražilaca informacija. I pored značajnih napora Poverenika, kroz preduzimanje različitih mera i donošenje odluka kojim se nalaže davanje informacija mnoge informacije koje bi morale biti dostupne javnosti ostaju skrivene.

Slučaj „Savamala“

Mnoge informacije o događaju o rušenju objekata u Hercegovačkoj ulici u Beogradu u noći 25. aprila 2016. godine ostale su nedostupne za javnost, o čemu je Poverenik posebno izveštavao u prošlogodišnjem izveštaju.

Nastavak tog slučaja, koji neprestano izaziva pojačanu pažnju javnosti, jeste činjenica da je službenik Ministarstva unutrašnjih poslova G.Stamenković pravnosnažno osuđen zbog nesavesnog rada u službi - nereagovanja na prijave građana tokom bespravnog rušenja u beogradskom naselju Savamala. S tim u vezi, novinarka KRIK-a je od MUP-a RS tražila informacije koje se odnose na G.Stamenkovića, šefa smene Komandno-operativnog centra, odnosno dokumente u kojima su iste sadržane, i to dokumente iz kojih se može saznati da li je protiv imenovanog pokrenut ili vođen disciplinski postupak i ukoliko jeste kada je pokrenut i kako je okončan, da li mu je i kakva disciplinska mera izrečena, odnosno da li mu je izrečena disciplinska mera prestanak radnog odnosa za teške povrede službene dužnosti, kao i izveštaj o sprovedenom disciplinskom postupku i rešenje o izrečenoj disciplinskoj meri.

MUP RS je ignorisao zahtev novinarkе KRIK i nije joj ništa odgovorio. Takođe, taj organ vlasti je uskratio i Povereniku odgovor kada mu je žalba novinarkе KRIK-a povodom ovog slučaja dostavljena na izjašnjenje. Poverenik je nakon sprovedenog postupka naložio MUP-u RS da novinarki KRIK-a učini dostupnim navedene informacije u roku od tri dana od dana prijema rešenja Poverenika.

To rešenje Poverenika nije izvršeno.

Slučaj „Izgradnja nelegalnog objekta na Pančičevom vrhu na Kopaoniku“

Izgradnja nelegalnog objekta na Pančičevom vrhu na Kopaoniku, kao i njegovo neuspelo rušenje značajno su privukli pažnju javnosti. S tim u vezi, novinarka „Insajdera“ tražila je od Uprave za sprečavanje pranja novca Ministarstva finansija informacije o licu koje je u javnosti poznato kao investitor tog objekta, tj. o S.Matković. Tražene informacije se odnose na analizu prometa po računima tog fizičkog lica, kao i informacije po kom osnovu i po čijem zahtevu je Uprava radila analizu, šta je ustanovljeno navedenom analizom i kom tužilaštvu su prosleđeni podaci na dalje postupanje. Uprava je ćutala po zahtevu tražioca informacije, da bi u izjašnjenju na žalbu navela da bi pristup traženim informacijama otežao vođenje drugih postupaka u smislu čl. 9. st. 2. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Poverenik je nakon sprovedenog postupka po žalbi naložio Upravi za sprečavanje pranja novca da žalilji učini dostupnim tražene informacije i dokumente, s tim što će pre dostavljanja zaštititi i učiniti nedostupnim podatke o ličnosti, kao što su: imena i prezimena svih lica osim službenih, adresne podatke, lični matični broj građana i slično, ukoliko su sadržani u tim dokumentima. Poverenik je svoju odluku zasnovao na tome da se u konkretnom slučaju radi o informacijama koje se odnose na S.Mitković, koja je u javnosti poznata kao investitor nelegalnog objekta sagrađenog na Pančičevom vrhu, u Nacionalnom parku „Kopaonik“. Imajući u vidu lokaciju na kojoj je objekat izgrađen, njegovu površinu (1.000 m²), kao i druge okolnosti u vezi te izgradnje i uklanjanja navedenog objekta, ceo slučaj je pobudio veliku pažnju javnosti. Tako je u medijima objavljeno: da je S. Mitković od nadležnih organa dobila saglasnost za postavljanje ski bifea od 150 kvadrata, ali da je umesto montažnog objekta izgrađen armirano-betonski i to u zoni vojnih interesa i na samoj granici sa Kosovom; da se u molbama u kojima je tražila potrebne saglasnosti negde potpisivala kao Matković, a negde kao Mitković; da je Opština Brus, u ime investitorke, Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture podnela zahtev za legalizaciju objekta, navodno još 2014. godine, iako postoje dokazi da je nelegalni objekat počeo da se gradi tek 2017. godine; da je protiv imenovane Ministarstvo građevinarstva podnelo prijavu, kao i da je Republička građevinska inspekcija 12. 07. 2018. godine donela rešenje o rušenju navedenog objekta, ali da objekat i dalje nije porušen; da na računima imenovane Uprava za sprečavanje pranja novca nije našla sredstva kojima je mogla da finansira izgradnju tog objekta, zbog čega je podatke do kojih je došla prosleđila Višem javnom tužilaštvu u Kraljevu. Takođe, tražene informacije se odnose na postupanje Uprave za sprečavanje pranja novca u vezi sa navedenim slučajem, iz čega proizilazi da postoji sumnja da se u istom radi o pranju novca. Iz navedenih razloga interes javnosti da zna u pogledu traženih informacija je naročito pojačan i ispunjen je uslov iz člana 14. tačka 2. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja da se tražene informacije, iako se odnose na određeno fizičko lice učine dostupnim javnosti.

Ni ovo rešenje Poverenika nije izvršeno.

„Slučaj Siniše Malog“

O slučaju Siniše Malog Poverenik je posebno pisao i u prošlogodišnjem izveštaju. Budući da je reč o javnom funkcioneru, ranije gradonačelniku Beograda, a sada ministru finansija, jasno je da informacije o radu organa javne vlasti povodom sumnji da je on nezakonito postupao izazivaju pojačan interes javnosti da zna. Povereniku je i u 2018. godini izjavljeno više žalbi koje se odnose a ovaj slučaj. Poverenik je poništio sva rešenja prvostepenih organa (Prvog osnovnog javnog tužilaštva u Beogradu, Višeg javnog tužilaštva u Beogradu, Poreske uprave i Uprave za sprečavanje pranja novca) i naložio im da tražiocima informacija dostave tražene informacije koje se tiču postupanja tih organa u predmetnom slučaju. Nijedno od tih rešenja Poverenika nije izvršeno, a protiv dva rešenja Republički javni tužilac je podneo tužbu Upravnom sudu.

Ta rešenja se odnose na sledeće:

1. Višem javnom tužilaštvu naloženo je da novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) dostavi informacije, odnosno kopije svih dokumenata koje je Tužilaštvo uputilo drugim državnim organima tokom rada na „predmetu Siniša Mali“, na osnovu izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije od 04. 08. 2016. godine, a naročito dokumenta i zahteve upućene Agenciji za borbu protiv korupcije, Upravi za sprečavanje pranja novca i Ministarstvu unutrašnjih poslova, kao i dokumenta kojim je Tužilaštvo utvrdilo da ne postoje dokazi koji bi ukazali da se u radnjama gradonačelnika Beograda Siniše Malog stiču elementi bilo kog krivičnog dela iz nadležnosti Tužilaštva i kojim je odlučilo da se celokupni spisi predmeta dostave Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu na dalje postupanje. Drugim rešenjem Poverenik je naložio istom organu da novinarki Insajder produkcije dostavi informacije odnosno kopije dokumenata u kojima su iste sadržane, i to: službene beleške o obustavi postupka u krivičnom predmetu protiv gradonačelnika Beograda, Siniše Malog, vođenog na osnovu izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije o njegovoj imovini, kao i dokumenata na osnovu kojih je ista sačinjena. Protiv oba ova rešenja Poverenika Republički javni tužilac je podneo tužbu Upravnom sudu.

2. Poverenik je naložio Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu da novinarki Mreže za istraživanje kriminala i korupcije – KRIK omogući uvid u spise predmeta koji se odnose na postupak koji je Tužilaštvo vodilo protiv Siniše Malog, sada ministra finansija, zbog utvrđivanja eventualnog izvršenja krivičnog dela neprijavlivanje imovine ili davanje lažnih podataka o imovini iz člana 72. Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, koji je obustavljen 03. 10. 2018. godine.

3. Ministarstvu finansija Republike Srbije, Poreskoj upravi u Beogradu, naloženo je da novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) dostavi tražene informacije odnosno kopije izveštaja koji je Agencija za borbu protiv korupcije dostavila Poreskoj upravi na dalje postupanje dana 27. 01. 2015. godine, nakon izvršene kontrole podataka iz izveštaja o imovini i prihodima gradonačelnika grada Beograda Siniše Malog, kao i dokumenata iz kojih se može saznati šta je Poreska uprava uradila povodom tog izveštaja; šta je ishod sprovedenog postupka, ukoliko je isti okončan, u suprotnom - status postupka i razlozi zbog kojih nije okončan.

4. Ministarstvu finansija Republike Srbije, Upravi za sprečavanje pranja novca naloženo je da novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) dostavi

informacije, odnosno kopije dopisa Višeg javnog tužilaštva u Beogradu dostavljenog Upravi, u vezi sa predmetom koji se u Tužilaštvu vodilo protiv Siniše Malog na osnovu izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije, i odgovora Uprave na isti dopis sa pratećim dokumentima.

2.B. Pravo na zaštitu podataka o ličnosti

2.B.1. Pravni okvir

Pravni okvir u oblasti zaštite podataka o ličnosti u Srbiji je hronično neodgovarajuće uređen, što se ogleda, pre svega, u nepotpunoj usaglašenosti unutrašnjeg pravnog okvira sa odgovarajućim međunarodnim standardima, međusobno nepotpunoj usaglašenosti zakona, kao i zakona i podzakonskih akata, neuređenosti ili neodgovarajućoj uređenosti određenih pitanja i sl.

Pitanje zaštite podataka o ličnosti treba da bude sistemski uređeno, što bi podrazumevalo formulisanje strategije, kao zvaničnog dokumenta, a s tim u vezi i akcionog plana. Takođe, neophodno je, u skladu s novim ZZPL, doneti odnosno usvojiti izmene i dopune većeg broja zakona kojima se uređuje pitanje obrade podataka, kao što je potrebno i niz organizacionih pitanja urediti podzakonskim aktima.

Važno je istaći da pravo na privatnost i zaštitu podataka o ličnosti ne može biti nadležnost jednog organa ili samo pojedinih. Ujedno, podaci o ličnosti predstavljaju vrednost za sve privredne subjekte, pa je neophodno da svi privredni subjekti budu i odgovorni prema ovim podacima.

2.B.1.1. Međunarodno-pravni okvir

Sa stanovišta međunarodnog prava i međunarodnih odnosa, usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti zaštite podataka o ličnosti sa pravom Evropske unije predstavlja međunarodno-pravnu obavezu Republike Srbije određenu Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (član 81.)²⁸. Dodatno, status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji podrazumeva spoljnu i unutrašnju politiku zemlje u skladu sa politikom Evropske unije i pravnim tekovinama ove supranacionalne organizacije.

Kao država članica Saveta Evrope, Republika Srbija učestvuje u kreiranju evropskog prava ljudskih prava, a standardi ljudskih prava izraženi, između ostalog, u presudama Evropskog suda za ljudska prava, deo su unutrašnjeg prava kao opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava.

Nekoliko godina unazad, aktivnosti i Evropske unije i Saveta Evrope su se značajno intenzivirale u oblasti prava na zaštitu podataka o ličnosti.

²⁸ Zakon o potvrđivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane ("Sl. glasnik RS - međunarodni ugovori", br. 83/2008).

U oblasti zaštite podataka o ličnosti dogodile su se značajne promene u Evropskoj uniji i ova oblast je jedna od retkih oblasti u nadležnosti Evropske unije, a naročito ljudskih prava, da je uređena na jedinstven način uz mogućnost neznatnih odstupanja. 25. maja 2018. godine počela je sa primenom Uredba²⁹ 2016/679 Evropskog Parlamenta i Saveta o zaštiti lica u vezi sa obradom podataka o ličnosti i o slobodnom kretanju takvih podataka, kao i o stavljanju van snage Direktive 95/46/EZ. Uredba značajno drugačije, potpunije i preciznije, uređuje zaštitu podataka o ličnosti i to ne samo na tlu Evropske unije, već gotovo globalno. Pored navedene Uredbe, usvojena je i Direktiva 2016/680 Evropskog Parlamenta i Saveta o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom podataka o ličnosti od strane nadležnih organa u svrhu sprečavanja, otkrivanja, istrage ili gonjenja za krivična dela ili izvršavanja krivičnih sankcija i o slobodnom kretanju tih podataka, kao i o stavljanju van snage Okvirne odluke Saveta 2008/977 (dalje: Policijska direktiva). Oba dokumenta su usvojena maja meseca 2016. godine, ali upravo iz razloga njihove složenosti i opsežnosti, državama je ostavljen rok od dve godine do početka njihove primene (25. maja 2018. godine), kako bi uskladile svoje propise sa istim, a rukovaoci i obrađivači uskladili svoje poslovanje.

Sa stanovišta aktivnosti Saveta Evrope važno je istaći usvajanje izmena Konvencije o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka, prvog obavezujućeg međunarodnog dokumenta iz oblasti zaštite podataka, usvojene sada već davne 1981. godine. Cilj novog dokumenta je da unapredi zaštitu podataka o ličnosti i usaglasi pravne sisteme širokog spektra država, budući da je ona otvorena za pristup i nečlanicama Saveta Evrope. Do kraja 2018. godine više od dvadeset država članice Konvencije potpisalo je ovaj Protokol. Nažalost, Republika Srbija nije među njima te je potrebno što pre pokrenuti odgovarajuću proceduru za potpis.

Potrebno je ukazati i na to da Poverenik, u skladu sa svojim nadležnostima i položajem nezavisnog državnog organa, u svakoj prilici iskazuje spremnost i pruža pomoć i podršku nadležnim organima i telima u procesu stabilizacije i pridruživanja Srbije Evropskoj uniji. U tom smislu, Poverenik je tokom 2018. godine dostavio više priloga Vladi RS, Ministarstvu pravde, Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstvu za evropske integracije i Savetu za sprovođenje Akcionog plana za poglavlje 23.

2.B.1.2. Unutrašnji pravni okvir

Usvajanje novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti

Narodna skupština Republike Srbije je novi Zakon o zaštiti podataka o ličnosti usvojila 09. 11. 2018, stupio je na snagu 21. 11. 2018. godine, a primenjivaće se od 21. 08. 2019. godine.

Kako je navedeno, sam proces usvajanja novog zakona nije u potpunosti bio transparentan i pored formalnog organizovanja javne rasprave, što se odrazilo i na konačnu sadržinu teksta Predloga zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Javnost nije bila upoznata sa imenima članova radne grupe Ministarstva pravde, a jedan od stranih stručnjaka je u javnosti istican kao stručnjak Saveta Evrope, iako data osoba nema navedeno zvanje, niti je ova organizacija bila upoznata sa tim. Takođe, Ministarstvo nije dostavilo javnosti potpune informacije o stavu predstavnika Evropske komisije na Nacrt zakona. Na kraju, u izveštaju o

²⁹ <https://www.poverenik.rs/sr/pravni-okvir-zp/medjunarodni-dokumenti/2502-uredba-2016679.html>

sprovedenoj javnoj raspravi povodom Nacrta zakona, Ministarstvo je navelo samo jedan događaj čiji je organizator bilo udruženje građana, a na koji je Ministarstvo bilo pozvano kao jedan od učesnika. Tokom javne rasprave, a ni kasnije, Ministarstvo samo nije organizovalo ni jedan događaj u vezi sa Nacrtom zakona. Jedini događaj koji je Ministarstvo organizovalo odigrao se znatno ranije, u novembru 2017. godine, i tada javnost nije bila upoznata sa sadržinom dokumenta.

Poverenik je u više navrata dostavljao Ministarstvu mišljenje na Nacrt zakona, a avgusta meseca 2018. godine to je učinio u formalnoj proceduri u skladu sa Poslovníkom Vlade. Ministarstvo je usvojilo samo mali broj sugestija Poverenika. Primedbe Poverenika odnosile su se prevashodno na opštost odredaba Nacrta zakona i neusklađenost sa pravnim sistemom Republike Srbije, na nerazumevanje pojedinih odredaba Opšte uredbe o zaštiti podataka i „Policijske direktive“, kao i na neuređenost pojedinih vidova obrade i važnih pitanja koja se odnose na vršenje nadzora i postupak zaštite prava pred Poverenikom.

Poverenik je Ministarstvu isticao da donošenje jednog važnog zakona ne treba da bude samo ispunjavanje obaveza prema nekoj međunarodnoj organizaciji, već ujedno i preispitivanje potreba društva da se ova materija uredi. Otuda je momenat usvajanja zakona trebalo iskoristiti za uređenje pitanja koja su se u praksi pokazala kao značajna. Između ostalog, na taj zaključak navodi i Opšta uredba o zaštiti podataka u delu koji se odnosi na posebne vidove obrade kao što je, primera radi, identifikacioni broj. Samo ilustracije radi, član 87. ove uredbe naglašava da to pitanje detaljnije mogu da uređuju države, a ne da odredba nacionalnog propisa treba da nabraja koji se zakoni primenjuju, jer je jasno da se u jednom pravnom sistemu primenjuju svi važeći propisi, osim kada se precizno propiše da se određeni propis ne primenjuje.

Nakon usvajanja Predloga zakona i pokretanja postupka usvajanja zakona u Narodnoj skupštine, Poverenik je uputio posebno pismo narodnim poslanicima, ukazujući, između ostalog, na problematičnu odredbu člana 40. Predloga zakona kojim se otvara prostor prekomernog ograničavanja ovog ljudskog prava i to na način koji ga čini neusklađenim sa Ustavom Republike Srbije. Bez značajne rasprave i sa grupnim odbijanjem svih ponuđenih amandmana, ovaj zakon je brzo bio usvojen. Ilustracije radi, tokom priprema Opšte uredbe o zaštiti podataka Evropske unije, ne samo da je postupak usvajanja trajao dugo, već je na ovaj dokument dostavljen rekordan broj amandmana u Evropskom parlamentu.

Novi Zakon o zaštiti podataka o ličnosti

Novi ZZPL, čija će primena početi 21. 08. 2019. godina, očekivano propisuje puno novina u ovoj oblasti. Po uzoru na Opštu uredbu o zaštiti podataka, ovaj zakon sadrži odredbe o novim pravima lica čiji se podaci obrađuju, a time i o novim obavezama rukovalaca i obrađivača podataka, i ujedno menja ulogu Poverenika ustanovljavajući mu brojne nove obaveze .

Stav Ministarstva pravde da nacionalni zakon sadrži prevode jedne uredbe, kao propisa Evropske unije koji se direktno primenjuje u državama članicama i u Evropskoj uniji i koji predstavlja unifikovana pravila, kao i „Policijske direktive“, propisa koji podrazumeva proces usklađivanja i predstavlja samo minimum postavljenog standarda, čini da je novi ZZPL štivo teško za razumevanje, budući da obiluje odredbama o izuzecima, odredbama opšteg karaktera, kao i da se brojne odredbe dupliraju.

Imajući u vidu zainteresovanost privrede za nove obaveze, kao i broj tih subjekata, pažnja javnosti je najviše bila usmerena na one odredbe Zakona koje se odnose na Opštu uredbu o zaštiti podataka. Time su u drugi plan stavljene veoma važne odredbe kojima se neodređenom krugu organa, ali i pravnih lica, daju velika ovlašćenja za zadiranje u Ustavom zajemčeno pravo na zaštitu podataka o ličnosti. Sa stanovišta preciznosti jedne zakonske odredbe, u tom delu, ZZPL ostavlja veliki prostor za različito razumevanje i tumačenje.

I ovaj zakon ostavlja neuređenu oblast video nadzora, koja predstavlja neuređenu oblast u Srbiji, a još od usvajanja Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, 2008. godine, argument Ministarstva pravde je da će to biti materija posebnog zakona. Posledica je, nažalost, upotreba, i neretko zloupotreba video nadzora u Srbiji. Kao kontraargument Ministarstva navedeno je da Opšta uredba o zaštiti podataka ne sadrži odredbe o video nadzoru. Međutim, činjenica da nešto što je potrebno da bude uređeno u unutrašnjem pravnom poretku, a nije kao obaveza eksplicitno navedeno u Opštoj uredbi, nije prepreka da država to propiše u nacionalnom zakonu, kao što je učinjeno, primera radi, u Nemačkoj i Hrvatskoj.

Pored brojnih odredaba preuzetih iz evropskog propisa, ZZPL ne predviđa izricanje upravnih mera, a koje u državama EU mogu biti izrečene u apsolutnom iznosu od 20 miliona evra ili čak do 4% od ukupnog globalnog prihoda rukovaoca ili obrađivača. Dosadašnja praksa, nažalost, ukazuje na to da sankcije za kršenje ZZPL, odnosno prava lica, uglavnom izostaju ili su simbolične. Preopterećenost prekršajnih sudova i određeni procenat zastare, s jedne strane, i činjenice da gonjenja za izvršenje krivičnog dela neovlašćenog prikupljanja podataka gotovo da nema, s druge, samo su jedan od argumenata u prilog potrebe usklađivanja nacionalnog propisa sa Opštom uredbom o zaštiti podataka i u delu koji se odnosi na upravne mere, a koje su u pravnom sistemu propisane Zakonom o zaštiti konkurencije. Zakonom nisu na jasan i precizan način uređena pitanja koja se odnose na vršenje nadzora, kao ni postupak zaštite prava pred Poverenikom.

2.B.2. Ilustrativni slučajevi kršenja prava na zaštitu podataka o ličnosti utvrđeni u postupku nadzora nad sprovođenjem izvršavanjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti

1. Zloupotreba podataka trećih lica pri zaključenju ugovora sa mobilnim operaterom „VIP mobile“ d.o.o. Beograd

Povereniku se početkom 2018. godine obratilo više građana navodeći da su njihovi podaci, uključujući i JMBG, korišćeni od strane trećih lica za zaključivanje ugovora o korišćenju usluga i kupovini mobilnih telefona sa privrednim društvom „VIP mobile“ d.o.o. Beograd (u daljem tekstu: Vip mobile).

Ovim povodom, Poverenik je sproveo postupak nadzora nad izvršavanjem ZZPL od strane „VIP mobile“, u kojem je utvrđeno da su se navedene situacije dešavale prilikom zaključenja tih ugovora u prostorijama pravnog lica „Hendi-tel“ d.o.o. Beograd koje je obavljalo poslove zaključenja tih ugovora sa fizičkim licima u ime i za račun „VIP mobile“, kao i prilikom zaključenja ugovora na daljinu, putem internet stranice „VIP mobile“. U oba slučaja su isporuke mobilnih telefona i SIM kartica vršene licima koja su neovlašćeno koristila tuđe podatke o ličnosti prilikom potpisivanja ugovora sa „VIP mobile“.

Nakon utvrđivanja činjeničnog stanja, Poverenik je upozorio „VIP mobile“ na nepravilnosti u obradi podataka o ličnosti, iz razloga što zaključuje ugovore sa licima koja tom prilikom koriste podatke trećih lica, što predstavlja nedozvoljenu obradu iz člana 8. tačka. 1. i 8. ZZPL, jer se obrada vrši bez zakonskog ovlašćenja ili pristanka lica na koje se ti podaci odnose, pribavljanjem podataka na način koji nije zasnovan na verodostojnom izvoru, a za koju obradu nisu ispunjeni ni uslovi iz člana 14. ZZPL za prikupljanje podataka od drugog lica. Obradivači podataka - „Hendi-tel“ d.o.o. koji je zaključivao ugovore sa fizičkim licima i „City express“ d.o.o. koji je dostavljao telefone fizičkim licima koja su iste naručivali putem internet stranice, nisu utvrđivali verodostojnost dostavljenih podataka o ličnosti, odnosno korišćenje JMBG nije proveravano uvidom u lične isprave fizičkih lica kojima su telefoni isporučivani.

„VIP mobile“ je povodom navedenog upozorenja obavestio Poverenika da je započeo revidiranje poslovne saradnje sa pravnim licem „City express“ d.o.o. Beograd koje vrši isporuku mobilnih telefona i SIM kartica licima koja su ih naručila preko internet stranice „VIP mobile“, dok je firma „Hendi-tel“ d.o.o. prestala sa radom. S obzirom da Povereniku do kraja izveštajnog perioda nisu dostavljeni dokazi da su nepravilnosti u obradi otklonjene, Poverenik će u narednom periodu preduzeti zakonom predviđene mere.

2. Objavljivanje podataka građana u javnom telefonskom imeniku „Telekoma Srbija“ bez podatka o telefonskom broju

Povereniku se krajem 2018. godine obratilo više građana navodeći da su njihovi lični podaci javno dostupni u telefonskom imeniku „Telekoma Srbija“ a.d. Beograd (u daljem tekstu: Telekom) i nakon podnošenja zahteva za brisanje njihovih podataka iz istog.

Poverenik je pokrenuo postupak nadzora pretragom javno dostupnog telefonskog imenika Rukovaoca pod nazivom „Bele strane“ na internet stranici <http://www.11811.rs/BeleStrane/Index> po kriterijumima „naseljenog mesta-Beograd“ i „prezimana-Jovanović“. U nadzoru je utvrđeno da je Telekom u dostupnom imeniku objavio podatke o imenu, prezimenu, mestu i adresi stanovanja dve stotine fizičkih lica, od kojih za šest lica nije objavio podatak o broju telefona, te zatražio od rukovaoca da se izjasni na navedene okolnosti. Utvrđeno je da je Telekom brisao telefonske brojeve fizičkih lica, ali ne i druge podatke o ličnosti.

Telekom se povodom navedenog izjasnio da vodi ažuran javni telefonski imenik sa podacima svojih pretplatnika i obezbeđuje korisnicima pristup uslugama obaveštenja i javnim telefonskim imenicima u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama i Pravilnikom o uslovima korišćenja podataka iz javnog telefonskog imenika, kao i da je nadležna organizaciona celina obaveštena o navodima iz dopisa Poverenika i da je u toku provera, te da će ukoliko utvrdi postojanje navedenih nedostataka isti biti otklonjeni i dostaviti obaveštenje o navedenom.

Nakon ovoga, Telekom je novim dopisom obavestio Poverenika da je izvršio ažuriranje podataka u javno dostupnom telefonskom imeniku, nakon čega je Poverenik proverom utvrdio da je Telekom iz imenika brisao i podatke o imenu, prezimenu, mestu i adresi stanovanja za ona lica za koja nije objavio broj telefona.

3. Akcionarsko društvo za vazdušni saobraćaj „Air Serbia“ Beograd, iznošenje podataka iz „Zbirke podataka o putnicima (PNR) i drugim licima koja rezervišu i kupuju karte“ u SAD, bez dozvole Poverenika

Dana 04. 10. 2018. godine „Air Serbia“ je preko punomoćnika podnela Povereniku zahtev za dobijanje dozvole za iznošenje podataka o ličnosti iz Republike Srbije u Sjedinjene Američke Države, kako bi se izvršilo pohranjivanje podataka iz „Zbirke podataka o putnicima (PNR) i drugim licima koja rezervišu i kupuju karte“ na serverima koje obezbeđuje obrađivač podataka („Sabre Rocado AB“ sa sedištem u Stokholmu, Kraljevina Švedska).

Kako je pri onlajn plaćanju u septembru 2018. godine, kupac dobio povratnu poruku o transakciji na adresu elektronske pošte, upućenu sa adresa „Air Serbia“ i „Sabre Rocado AB“, što je ukazalo na sumnju da je „Air Serbia“ već započela iznošenje podataka iz Republike Srbije u Sjedinjene Američke Države, upućen je dopis kojim su od „Air Serbia“ zatraženi odgovori na pitanja povodom predmetne obrade.

„Air Serbia“ je dostavila izjašnjenje u kome je navela da je započeta realizacija Glavnog sporazuma (Master Agreement), koji je zaključila sa stranim obrađivačem „Sabre Rocado AB“ iz Kraljevine Švedske dana 26. 01. 2015. godine i da ista i dalje traje, a da se podaci, osim na serverima „Air Serbia“ u Republici Srbiji, nalaze i na serverima koje obezbeđuje obrađivač podataka, a koji se nalaze na teritoriji Sjedinjenih Američkih Država, te da se vrši iznošenje podataka iz Republike Srbije u navedenu državu.

Kako je u postupku nadzora utvrđeno da „Air Serbia“, bez dozvole za iznošenje, iznosi podatke iz Republike Srbije na servere koje obezbeđuje obrađivač podataka „Sabre Rocado AG“, a koji se nalaze na teritoriji Sjedinjenih Američkih Država koje nisu članica Konvencije o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka Saveta Evrope, Prekršajnom sudu u Beogradu podnet je zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, jer je „Air Serbia“ postupila suprotno članu 53. ZZPL.

4. Aplikacija „Izabrani doktor“

Ministarstvo zdravlja objavilo je puštanje u rad mobilne aplikacije pod nazivom „Izabrani doktor“, koja bi trebala da omogući zakazivanje lekarskih pregleda građanima kod svojih izabranih lekara i uvid u njihove dosadašnje lekarske preglede. Predmetna mobilna aplikacija može se besplatno preuzeti na servisu Gugl plej, što je, prema podacima sa ovog servisa, do kraja 2018. godine učinilo više desetina hiljada građana.

Uvidom u uslove korišćenja ove aplikacije utvrđeno je da je kao vlasnik iste prvobitno bilo označeno nepostojeće privredno društvo „Izabrani Doktor App“ d.o.o., da je zatim kao vlasnik bilo označeno privredno društvo „Sorsix international“ d.o.o. Niš, da bi istog dana uslovi korišćenja aplikacije bili u potpunosti uklonjeni. Uvidom u uslove korišćenja utvrđeno je da aplikacija obrađuje podatke o ličnosti korisnika, kako za potrebe zakazivanja lekarskih pregleda, tako i za svrhe direktnog marketinga i profilisanja.

Korisnici su ovu aplikaciju pokretali unosom ispravnog LBO broja, pri čemu korisnik pristupa svom korisničkom nalogu, na kojem dobija informacije o svom imenu i prezimenu, listi dosadašnjih pregleda, nazivu ustanove, imenu i prezimenu svog izabranog lekara opšte prakse i izabranih lekara specijalista, datumima i tačnim vremenima obavljenih pregleda,

šifrom pregleda, terminima u kojima može zakazati lekarski pregled, te statusu zdravstvenog osiguranja. Poverenik je na detaljan način, na konferenciji za štampu, prikazao mogućnosti za kompromitaciju podataka o ličnosti upotrebom tuđeg LBO, te načina na koji se može doći do velikog broja validnih LBO.

Ministarstvo zdravlja i Institut za javno zdravlje Batut nisu se izjasnili na pitanja koje je Poverenik postavio, niti su dostavili traženu dokumentaciju, čak ni posle dostavljenih urgencija, zbog čega su protiv njih inicirani prekršajni postupci. Jedini rukovalac podataka koji je u postupku nadzora dostavio odgovor Povereniku jeste Republički fond za zdravstveno osiguranje, koji je potvrdio da ne raspolaže nikakvim informacijama u vezi sa predmetnom aplikacijom.

S obzirom na sve, Poverenik je doneo rešenje kojim je firmi „Sorsix International” d.o.o. Niš zabranio obradu podataka o ličnosti putem aplikacije „Izabrani doktor“, koja se obavlja suprotno odredbama član 47. stav 2. ZZPL, do otklanjanja nepravilnosti u obradi podataka. Zbog nepostupanja po rešenju, protiv ovog privrednog društva takođe je iniciran prekršajni postupak. (Naknadno je utvrđeno da ovo privredno društvo dva meseca uopšte nije imalo zakonskog zastupnika.)

5. Pismo predsednika Republike penzionerima

Povereniku se obratilo više građana Republike Srbije koji navode da su korisnici penzija, te da su poštom primili pismo adresovano na njih (ime, prezime i adresa), iz čije sadržine se zaključuje da je upućeno korisniku penzije, potpisano od strane predsednika Republike Srbije, sa oznakom Srpske napredne stranke na koverti. Pojedina od ovih lica navode da su pisma adresovana i na njihovu maloletnu decu, kao korisnike porodične penzije.

Ovim povodom, Poverenik je pokrenuo postupak nadzora prema Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljem tekstu: RF PIO), Predsedniku Republike Srbije i Srpskoj naprednoj stranci. Generalni sekretarijat predsednika Republike odgovorio je Povereniku da nije pribavljao predmetne podatke, dok je Srpska napredna stranka odgovorila da su podaci „... *dobijeni iz baze članstva Srpske napredne stranke, kao i kroz akcije VDV i standove koje smo sprovodili poslednjih deset godina...* “. RF PIO, ni pored poslate urgencije, nije odgovorio Povereniku, iz kojih razloga je protiv RF PIO iniciran prekršajni postupak.

Povereniku je 16. 11. 2018. godine, anonimno dostavljen tekst internog akta JP „Pošta Srbije“, u kojem piše: „*Korisnik usluga Srpska napredna stranka obavestila nas je o otpremi oko 1.700.000 pošiljaka adresovane direktne pošte, koje će sukcesivno predavati...*” Proverom u JP „Pošta Srbije“ utvrđeno je da je u pitanju verodostojan dokument, dok je na internet prezentaciji RF PIO, utvrđeno da ukupan broj korisnika penzija (starosnih, invalidskih i porodičnih) iznosi 1.712.869. Iz ovog razloga, Poverenik je, zbog osnovane sumnje da je izvršeno krivično delo neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka iz člana 146. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ, podneo krivičnu prijavu protiv NN službenog lica RF PIO.

6. Objavljivanje izvoda iz matičnih knjiga i uverenja o državljanstvu u sredstvima javnog informisanja

Dana 21.06.2018. godine, u štampanom izdanju i na internet prezentaciji dnevnog lista „Informer“, objavljen je članak u kojem su objavljeni: Izvod iz matične knjige rođenih za AA, izdat 21. 06. 2018. godine od strane matične službe Gradske uprave grada Vranja; Izvod iz matične knjige rođenih za BB, izdat 21. 06. 2018. godine od strane matične službe Gradske uprave grada Kraljeva; Uverenje o državljanstvu za BB, izdato 21. 06. 2018. godine od strane matične službe Gradske uprave grada Kraljeva. Lica čiji su dokumenti objavljeni su fudbalski reprezentativci strane zemlje, rođeni u Srbiji, Pokrajina Kosovo i Metohija.

U postupku nadzora, Gradska uprava grada Vranja je svojim aktom od 28. 06. 2018. godine obavestila Poverenika da je izvod iz matične knjige rođenih za AA izdala Policijskoj upravi za Gnjilane, izmeštenoj u Vranje, a na osnovu njihovog službenog zahteva od istog dana. Gradska uprava grada Kraljeva je svojim aktom od 29. 06. 2018. godine obavestila Poverenika da je izvod iz matične knjige rođenih i uverenje o državljanstvu za BB izdala Policijskoj upravi za Kosovsku Mitrovicu, izmeštenoj u Kraljevo, a na osnovu njihovog službenog zahteva od istog dana.

Poverenik je podneo krivičnu prijavu protiv NN službenog lica MUP, s obzirom da postoje svi elementi krivičnog dela neovlašćeno prikupljanje podataka o ličnosti, iz člana 146. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ.

Naknadno, MUP je Povereniku dostavio izjašnjenje, u kojem je naveo da su isti podaci pribavljeni na zahtev Kancelarije za Kosovo i Metohiju, koji su i priložili. Iz sadržine priloženog zahteva ne vidi se da je zahtevano da se pribave predmetni dokumenti, već da se prikupe samo podaci o ova dva lica.

7. Fakultet medicinskih nauka Univerziteta u Kragujevcu, objavljivanje skenirane radne knjižice prof. dr AA na društvenim mrežama Facebook i Twitter

Dana 08. 02. 2018. godine Poverenik je primio predstavku prof. dr AA iz Beograda jer su na društvenoj mreži Facebook i Twitter, na nalozima jednog građanina, objavljene skenirane stranice radne knjižice imenovane AA.

S obzirom da je imenovana radno angažovana kod tri poslodavca, Poverenik je u postupku nadzora, uvidom u personalne dosjee imenovane kod sva tri poslodavca, utvrdio da se radna knjižica nalazila u personalnom dosijeu na Fakultetu medicinskih nauka Univerziteta u Kragujevcu, dok su se fotokopije iste nalazile kod druga dva poslodavca.

Kako su na društvenim mrežama objavljene stranice radne knjižice AA, skenirane u boji, Poverenik je, povodom činjenica utvrđenih u postupku nadzora, Višem javnom tužilaštvu u Beogradu (Posebnom odeljenju za borbu protiv visokotehnološkog kriminala) podneo krivičnu prijavu zbog postojanja osnova sumnje da je NN izvršilac sa svojstvom službenog lica, zaposlen na Fakultetu medicinskih nauka Univerziteta u Kragujevcu, u vršenju službe, neovlašćeno skenirao i upotrebio u svrhu za koju nisu namenjeni, podatke o ličnosti imenovane, koje kao rukovalac, u svojstvu poslodavca, prikuplja, obrađuje i koristi na osnovu zakona, čime je nepoznati izvršilac izvršio krivično delo neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka iz člana 146. stav 3. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakonika.

8. Lažne nagradne igre

Povereniku se tokom 2018. godine obratilo više desetina građana povodom lažnih nagradnih igara koje se postavljaju na internetu (na društvenim mrežama, preko mobilnih aplikacija i sl.). Organizatori lažnih nagradnih igara se služe nazivom nekog od poznatih privrednih društava ili brendova i od učesnika traže da dostave svoje fotografije, uglavnom iz lične karte ili pasoša. Nakon kraćeg vremena, navedena internet stranica ili nalog na društvenoj mreži na kojoj je postavljena lažna nagradna igra se gasi.

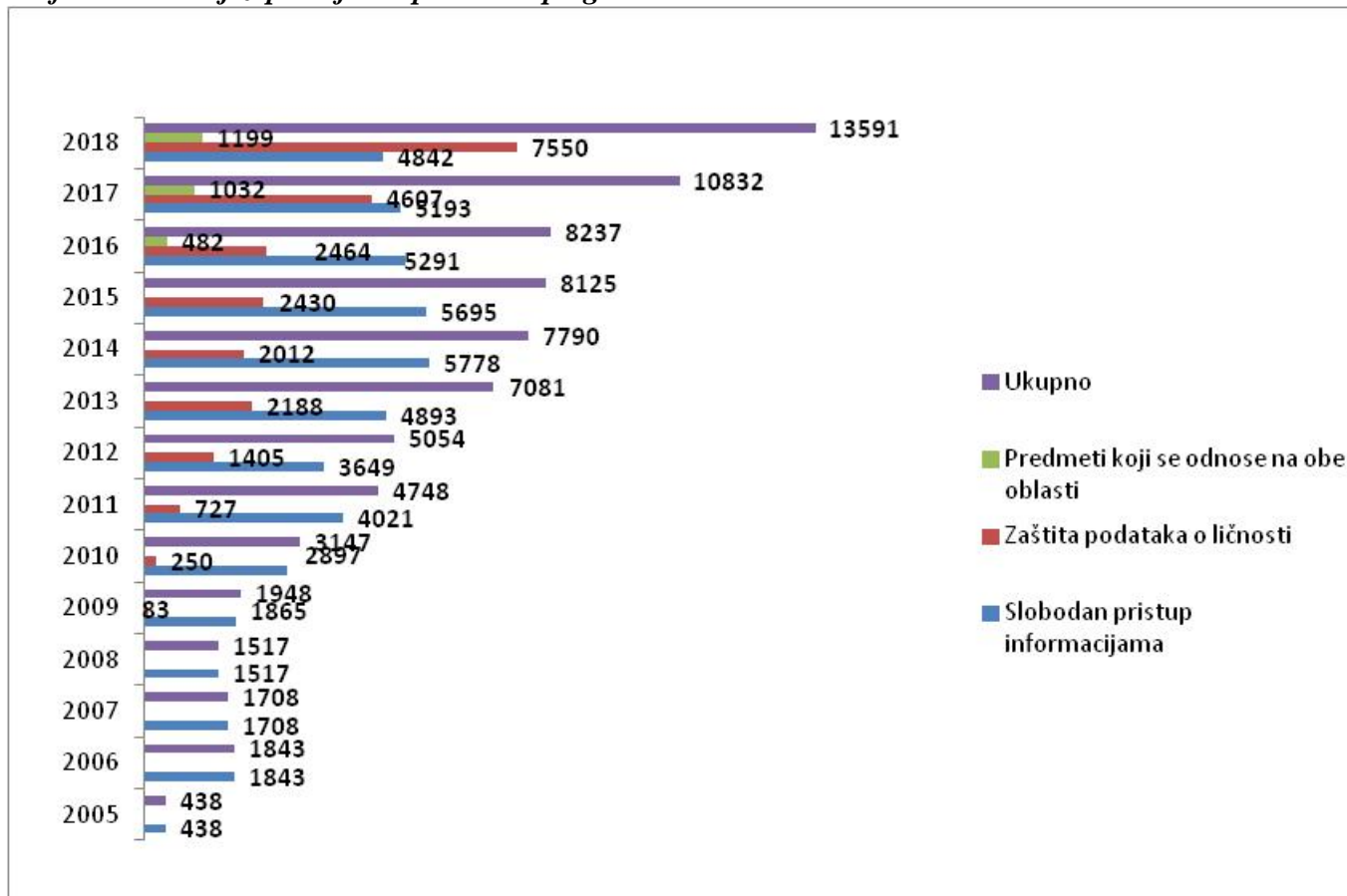
Preko izvora na kojima su postavljene lažne nagradne igre ne može se utvrditi ko iste organizuje, niti sprovesti nadzor nad primenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti od strane njihovog organizatora, a u navedenim radnjama prepoznatljivi su elementi više mogućih krivičnih dela koja se gone po službenoj dužnosti, a koja se vrše korišćenjem interneta (prevara, neovlašćena upotreba tuđeg poslovnog imena i druge posebne oznake robe ili usluga). Zbog toga je Poverenik jedino bio u mogućnosti da uputi pismo tužilaštvu u kojem je sugerisao da se na ovu pojavu obrati pojačana pažnja, dok je i same građane upućivao da podnesu krivičnu prijavu Posebnom odeljenju za borbu protiv visokotehnološkog kriminala pri Višem javnom tužilaštvu u Beogradu.

Novembra meseca 2018. godine, MUP je objavio da je lišena slobode šestočlana grupa koja je organizovala ove nagradne igre.

3. AKTIVNOSTI POVERENIKA

3.1. Prikaz ukupnih aktivnosti

Obim poslova Poverenika se iz godine u godinu uvećava. To najbolje ilustruju statistički podaci o broju zaprimljenih i rešenih predmeta. Primetno je da je došlo do uvećanja broja rešenih predmeta u odnosu na broj zaprimljenih predmeta.

Grafikon 1 - Broj zaprimljenih predmeta po godinama i oblastima

U 2018. godini Poverenik je **imao u radu ukupno 17.700** predmeta, obzirom da je iz prethodnog perioda preneto 4.109 nerešena predmeta. Od tog broja, oko 77%, tačnije 13.591 predmet, Poverenik je primio u 2018 godini (4.842 - sloboda pristupa, 7.550 - zaštita podataka o ličnosti i 1.199 - obe oblasti delovanja Poverenika.)

U toku 2018. godine Poverenik je **okončano postupak u 14.388 predmeta**, od čega **5.562** iz oblasti pristupa informacijama, **7.616** iz oblasti zaštite podataka o ličnosti i **1.210** predmeta koja su se odnosila na obe oblasti. U narednu 2019. godinu preneto je **3.312** predmeta po kojima nije okončan postupak. (2.875 - sloboda pristupa, 416 - zaštita podataka o ličnosti i 21 - obe oblasti delovanja).

Istovremeno, Poverenik je i u 2018. godini radio dosta na unapređenju rada sopstvene službe. Najveći deo aktivnosti je sproveden u okviru projekta odobrenog na osnovu bilateralnog sporazuma Vlade Republike Srbije i Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Norveške (više o tome u delu „Projektna aktivnosti“).

Od posebnog značaja za instituciju i šire su obuke zaposlenih i sticanje najvišeg stepena sertifikacije za primenu standarda za bezbednost podataka - SRPS ISO/IEC 27001. Pored ranije sertifikovanih oditora (najviši stepen sertifikacije za SRPS ISO/IEC 27001) i menadžera za bezbednost podataka, tokom 2018. godine još 7 zaposlenih steklo je sertifikate za menadžera za bezbednost podataka.

Takođe, u 2018. godini direktor Kancelarije Saveta za nacionalnu bezbednost i zaštitu tajnih podataka, je tadašnjem povereniku Rodoljubu Šabiću (kome je mandat istekao 22. 12. 2018.) uručio bezbednosni sertifikat za pristup i korišćenje tajnih podataka najvišeg stepena - "Državna tajna". Ovo je treći put da je povereniku uručen taj sertifikat, od stupanja na snagu Zakona o tajnosti podataka. Služba Poverenika ima ukupno 24 zaposlena sa sertifikatom za pristup tajnim podacima, radi nesmetanog izvršavanja poslova iz svoje nadležnosti.

Povećanje vidljivosti uloge i rada Poverenika su stalni zadatak koji se ostvaruje putem medija, internet prezentacije, Portala otvorenih podataka o radu Poverenika, društvenih mreža i slično.

Pored dosadašnjih brojnih nagrada i priznanja koja su za svoj rad dobili institucija Poverenika i tadašnji poverenik, tokom 2018. godine dobili su Aprilsku nagradu za razvoj demokratskih vrednosti i poštovanja ljudskih prava (Grad Šabac), i Nagradu za poseban doprinos ljudskim pravima (Kuća ljudskih prava i demokratije).

Najveći deo aktivnosti Poverenika u 2018. godini odnosio se na:

- **rešavanje slučajeva po žalbama zbog povrede prava** na sloboda pristup informacijama i prava na zaštitu podataka o ličnosti, pri čemu je rešeno ukupno **4.235 žalbi** (3.974 žalbi - sloboda pristup informacijama i 261 zaštita podataka o ličnosti).

- **nadzor** nad sprovođenjem i izvršavanjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti - Poverenik je pokrenuo 1.450 postupaka i to: po prijavi građana 238, po sopstvenoj inicijativi 86 i povodom zbirki podataka o ličnosti 1.126. Poverenik je ukupno okončao **1.452 postupka nadzora** i to na sledeći način: 16 predmeta je okončano zahtevom za pokretanje prekršajnog postupka, 6 predmeta je okončano krivičnom prijavom, 956 predmeta je završeno tako što je utvrđeno da je postupljeno po donetom upozorenju odnosno rešenju, 397 predmeta je završeno obaveštenjem po članu 50. ZZPL, a u 77 predmeta je utvrđeno da nije bilo povreda ZZPL te su završena službenom beleškom.

- **mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih propisa** - Poverenik je dao 59 mišljenja na nacрте zakona, od čega šest po sopstvenoj inicijativi. Od svih mišljenja, 28 je dato sa aspekta samo ZZPL, 22 sa aspekta i Zakona o slobodnom pristupu i ZZPL, a 9 je dato sa aspekta statusnih pitanja Poverenika kao državnog organa. Takođe, Ustavnom sudu su podneti predlozi za ocenu ustavnosti četiri zakona, i to: Zakona o zaštiti konkurencije; Zakona o odbrani, Zakona o Bezbednosno-informativnoj agenciji i Zakona o nacionalnom DNK registru. Pored toga, Narodnoj skupštini Republike Srbije (svim poslaničkim grupama i samostalnim narodnim poslanicima), upućeno je pismo u kom je Poverenik izneo stav o neustavnosti člana 40. Predloga zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

- **pružanje pomoći fizičkim i pravnim licima i organima vlasti, odnosno rukovodcima podataka u ostvarivanju prava ili u pravilnoj primeni ZSPIJZ i ZZPL**, pojašnjenjem nejasnih pitanja i procedura, dao je **1.344 mišljenja i odgovora o pravilnoj primeni oba zakona**, od čega 1.140 o primeni ZZPL i 148 o primeni ZSPIJZ, kao i 56 instrukcija za postupanje po ZZPL.

- **pružanje pomoći građanima povodom njihovih zahteva** za slobodan pristup informacijama ili za zaštitu podataka o ličnosti **koji su ustupljeni Povereniku** od organa koji ne raspolažu traženim informacijama, kako bi njihovi zahtevi bili upućeni onima od kojih

mogu da dobiju potrebne informacije o ostvarivanju prava na pristup informacijama ili prava na zaštitu podataka o ličnosti (690 predmeta).

- **pružanje pomoći organima vlasti i preduzimanje mera** u vezi sa primenom propisa o unapređenju javnosti rada, povodom izrade i objavljivanja informatora o radu - **226 predmeta** koji doprinose kontinuiranom unapređenju proaktivnog objavljivanja informacija, povećanju broja objavljenih informacija o radu na internet stranicama organa i aktivnijoj ulozi organa u omogućavanju ostvarivanja prava.

- aktivnosti u vezi sa **procesom pridruživanja Srbije Evropskoj uniji** - 28 priloga i izveštaja upućenih Ministarstvu pravde, Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstvu za evropske integracije i Savetu za sprovođenje Akcionog plana za poglavlje 23.

- **javna saopštenja** kojima se Poverenik obratio javnosti **96** puta.

- aktivnosti u vezi sa **evidentiranjem zbirke podataka koji se upisuju u Centralni registar. Od 01. 01. 2018. do 21. 11. 2018. godine, 1.279 rukovalaca upisalo je u Centralni registar Poverenika evidencije o 3.056 zbirke podataka koje vode.** Prikazano je stanje zaključno sa 21. 11. 2018. godine, jer je stupanjem na snagu novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti dana 21. 11. 2018. godine (član 98), Centralni registar Poverenika prestao da se vodi. Zaključno sa 21. novembrom 2018. godine, **ukupno 3.561** rukovalaca podataka dostavilo je Centralnom registru Poverenika evidencije o **12.914 zbirke podataka** o ličnosti koje vode.

- **odgovore na zahteve za slobodan pristup informacijama od javnog značaja** koje se odnose na rad Poverenika i **po zahtevima za uvid u obradu ličnih podataka** po kojima je Poverenik postupio - **194** predmeta.

- aktivnosti u vezi sa **sprovođenjem postupka prinudnog izvršenja rešenja Poverenika** (okončano **212** predmeta i donet ukupno **331** akt).

- **odgovori Upravnom sudu na tužbe** u upravnom sporu (**82 predmeta**) na odluke Poverenika i neresavanje žalbi u zakonskom roku tzv. ćutanje uprave.

- odgovore na **predstavke građana** koji se u najvećoj meri odnose na pitanja koja nisu u nadležnosti Poverenika (**460 predmeta**).

- **kopiranje spisa predmeta i dostavljanje Upravnoj inspekciji o potrebi vršenja nadzora** u situacijama u kojima organi vlasti nisu postupili ni po donetim rešenjima Poverenika (**489 predmeta**).

- primljeno je **35.673 poziva**, građana, novinara i predstavnika medija, kao i zaposlenih u organima vlasti radi konsultacija o pitanjima koja se odnose na ostvarivanje prava iz nadležnosti Poverenika.

3.2. Aktivnosti Poverenika u vezi sa zaštitom i unapređenjem prava na pristup informacijama

U oblasti slobode pristupa informacijama, Poverenik je u 2018. godini imao u radu 8.437 predmeta u vezi sa zaštitom i unapređenjem prava. Od toga, 3.595 predmeta

je preneto iz 2017. godine, a 4.842 predmeta su primljena u 2018. godini. U 2018. godini, Poverenik je rešio 5.562 predmeta, a preostalih 2.875 predmeta po kojima nije okončao postupak je preneto u rad u 2019. godinu.

U strukturi rešenih predmeta, najviše je žalbi zbog nepostupanja organa vlasti po zahtevima za pristup informacijama ili nedobijanja informacija, pa se i najveći deo aktivnosti i mera Poverenika odnosi na zaštitu prava u konkretnim situacijama kao i na komunikaciju sa organima vlasti i strankama u vezi sa postupanjem u konkretnom slučaju i primenom zakona.

Druge aktivnosti Poverenika su se odnosile na: pomoć građanima u ostvarivanju prava putem pisanih mišljenja, pojašnjenja za postupanje i slično, kao i pomoć organima vlasti u primeni zakona, naročito kroz sprovođenje obuka; praćenje sprovođenja zakonske obaveze organa u pogledu proaktivnog objavljivanja informacija odnosno informatora o radu i preduzimanje mera u vezi sa tim; davanje mišljenja u vezi sa donošenjem propisa i drugih zakonodavnih inicijativa; mere u vezi sa upravnim izvršenjem rešenja; sprovođenje obuka zaposlenih u organima vlasti; izradu publikacija i druge načine objavljivanja stavova iz prakse Poverenika; učešće na konferencijama i drugim stručnim skupovima; komunikaciju u vezi sa zahtevima tražilaca informacija podnetim ili prosleđenim Povereniku i dr. Poverenik je postupao i po zahtevima za pristup informacijama kojima su građani i predstavnici medija tražili informacije od javnog značaja nastale u radu Poverenika. Takođe, odgovarao je i na predstave na postupanje drugih organa i problematiku koja u najvećoj meri i nije u nadležnosti Poverenika.

3.2.1. Statistički podaci o aktivnostima i merama

Tabela 1 – Vrste i obim aktivnosti i mera Poverenika u 2018. godini

Red. br.	Vrste aktivnosti i mera	Broj
1.	Primljeni predmeti	4.842
2.	Preneti nezavršeni predmeta iz prethodne godine	3.595
3.	Ukupno predmeta u radu	8.437
4.	Rešeni predmeti	5.562
5.	Primljene žalbe	3.346
6.	Rešene žalbe	3.974
7.	Mišljenja u vezi sa primenom ZSPIJZ ³⁰	148
8.	Mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih propisa ³¹	84
9.	Odgovori na tužbe Upravnom sudu	75
10.	Odgovori na zahteve kojima su tražene informacije o radu Poverenika ³²	193
11.	Odgovor na zahtev stranke za obaveštenjem o toku postupka po žalbi	65
11.	Postupanje po zahtevima kojima su tražene informacije o radu/ u posedu drugih organa- Poverenik obavestio tražioce o proceduri	163
12.	Predlozi za prinudno izvršenje rešenja Poverenika	212
13.	Doneta rešenja/zaključci o dozvoli izvršenja rešenja	112
14.	Doneti zaključci o kažnjavanju u postupku izvršenja rešenja	7

³⁰ Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

³¹ Podatak se odnosi na ukupan broj mišljenja sa stanovišta delokruga Poverenika

³² Radi se o ukupnom broju zahteva, bez obzira na koju oblast delovanja Poverenika se informacije odnose

15.	Ukupan iznos izrečenih novčanih kazni u postupku prinudnog izvršenja rešenja, u dinarima	460.000
16.	Zahtevi Poverenika upućeni Vladi da pruži pomoć-obezbedi izvršenje rešenja	65
17.	Predmeti po kojima je Poverenik zahtevao da upravna inspekcija izvrši nadzor i pokrene prekršajni postupak	489
18.	Zaključci o obustavi izvršenja rešenja	146
19.	Pisana komunikacija sa organima vlasti o primeni ZSPIJZ (savetodavno-instruktivna ukazivanja organu radi unapređenja javnosti rada i druga komunikacija)	747
20.	Odgovori na predstavke na rad organa koje se ne odnose na delokrug Poverenika	174

3.2.2. Zaštita prava na slobodan pristup informacijama od strane Poverenika

3.2.2.1. Rešavanje žalbi

Broj formalno izjavljenih žalbi Povereniku u poslednje četiri godine se kreće između tri i četiri hiljade godišnje. U 2018. godini Poverenik je **primio 3.346 žalbi**, a 3.086 žalbi po kojima nije okončan postupak je preneto iz 2017. godine pa je **u radu u 2018. godini bilo ukupno 6.432 žalbi**.

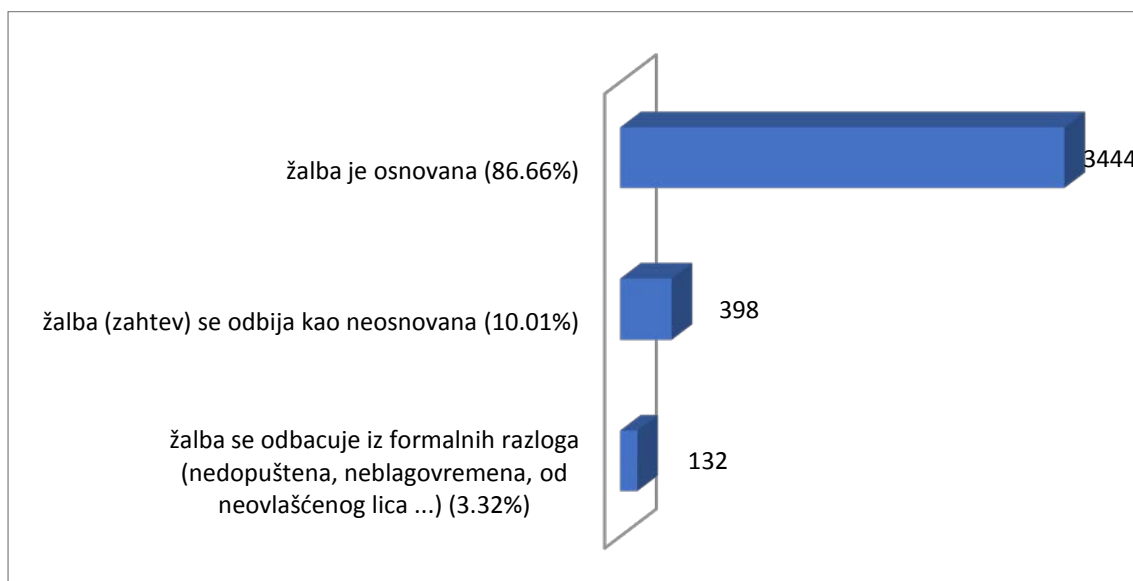
Poverenik je u 2018. godini rešio 3.974 žalbe, što je za 12,9% više nego u 2017. godini. I u 2018. godini je veliki broj slučajeva u kojima organi vlasti nisu uopšte postupali po primljenim zahtevima za slobodan pristup informacijama ili su dostavljali negativan odgovor. **Takvih slučajeva tzv. "ćutanja uprave" u odnosu na broj rešenih je 82,76%**, što je za 2,64% manje u odnosu na 2017. godinu. Svega 530 žalbi ili 13,34% od broja rešenih žalbi, izjavljeno je protiv rešenja organa vlasti kojim se zahtev tražioca odbija kao neosnovan. Žalbe su u velikom broju bile **osnovane**, tačnije 3.444 žalba ili **86,66%** od ukupnog broja rešenih žalbi (3.974).

I u 2018. godini, kao i prethodnih godina, nastavljen je trend da se u velikom broju osnovanih žalbi, postupak po žalbi Poverenik završava **obustavom postupka, u 1889 predmeta (54,8%)** nakon što organi vlasti postupe po zahtevu tražioca u međuvremenu, nakon saznanja za žalbu i zahtevanog izjašnjenja od strane Poverenika, a pre donošenja odluke po žalbi, pri čemu su u 1.098 slučajeva stranke i formalno odustale od žalbe. To i dalje potvrđuje loš odnos i odsustvo odgovornosti organa vlasti prema građanima, nepoštovanje zakona i neracionalno trošenje resursa.

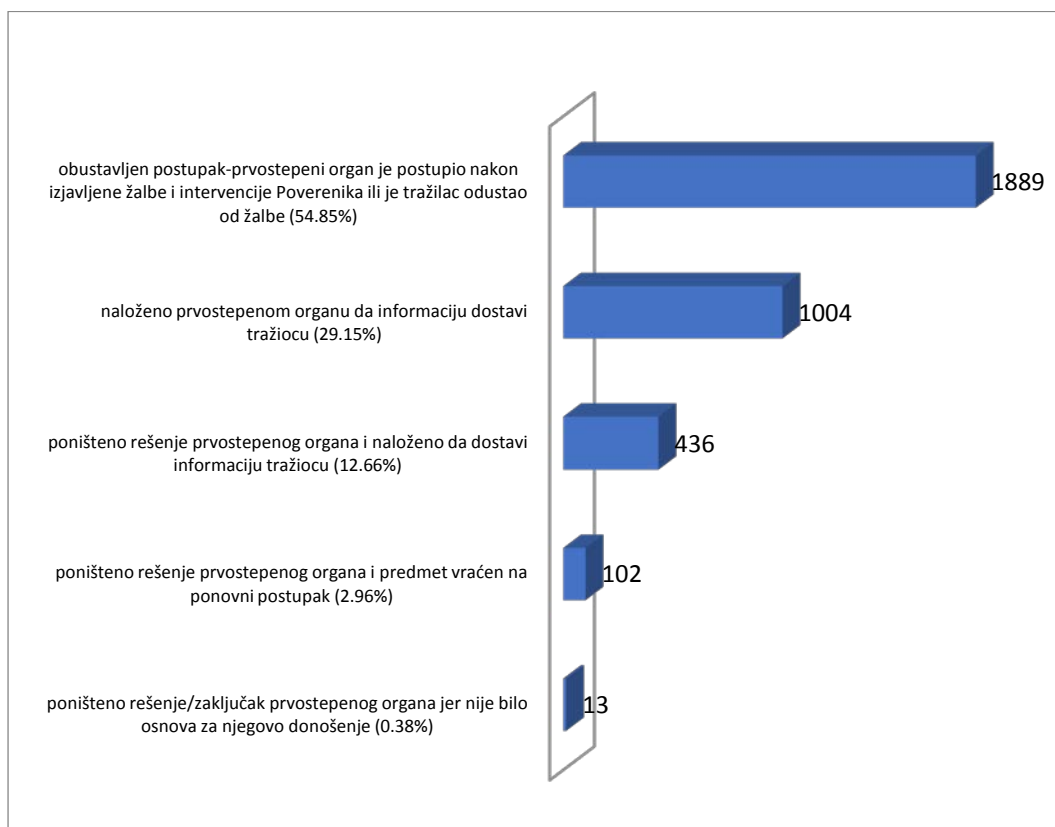
Prema podacima onih organa koji su dostavili izveštaj Povereniku, utvrđuje se da je tim organima u 2018. godini podneto ukupno 24.331 zahtev za ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja.³³ Podaci o tome koje informacije su bile predmet zahteva, odnosno žalbi tražilaca u 2018. godini, ko su tražioci informacija, protiv kojih organa su žalbe izjavljivane, na koje razloge su se organi vlasti pozivali kada su donosili rešenja o odbijanju zahteva tražioca, o odlukama koje je Poverenik doneo rešavajući po žalbama, kako su organi postupali po rešenjima Poverenika, prikazan je u grafikonima koji slede.

³³ Godišnji izveštaj Povereniku za 2018. je dostavilo manje od jedne trećine organa na koje se ta zakonska obaveza odnosi, tj. njih 1079 od ukupno 3808 organa obavezih da dostave izveštaj

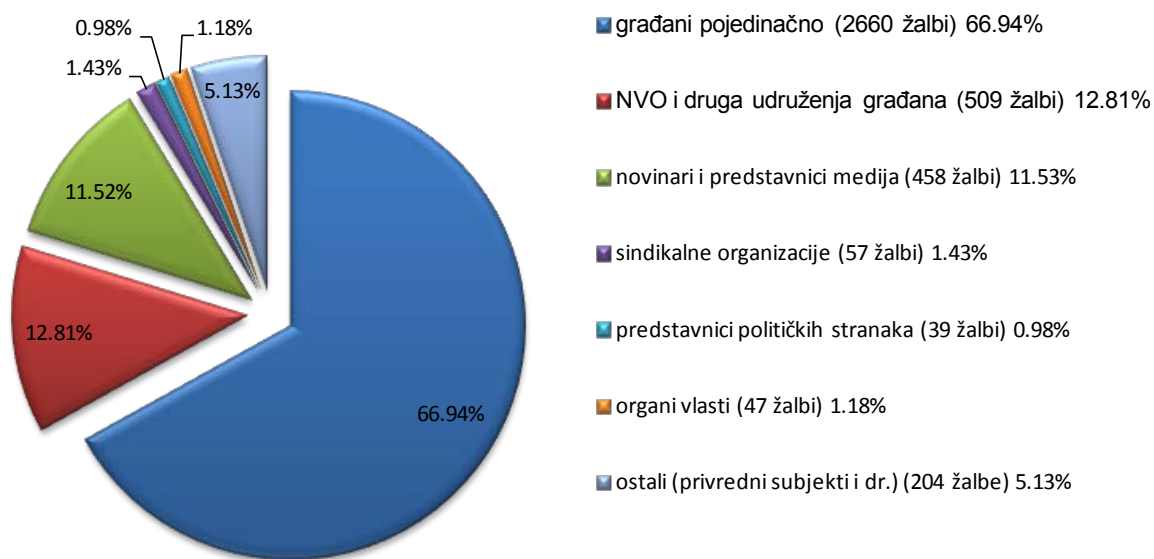
Grafikon 2. Odluke koje je Poverenik doneo u 2018. godini po izjavljenim žalbama

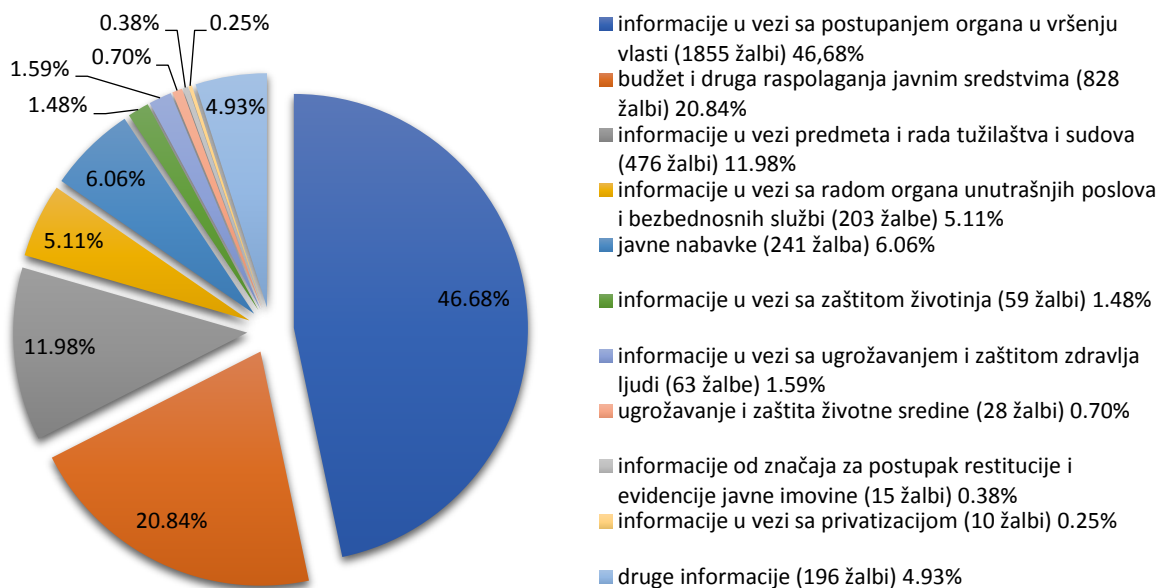
Grafikon 3. Odluke Poverenika po osnovanim žalbama

Grafikon 4. Podnosioci žalbi Povereniku

Grafikon 5. Vrste traženih informacija povodom kojih su izjavljivane žalbe

I u 2018. godini je evidentiran visok procenat žalbi koje podnose građani kao klijenti organa vlasti u vezi sa postupcima po njihovim podnescima za ostvarivanje određenih prava ili povodom njihovog zahtevanja intervencije nadležnih organa u vezi sa određenim slučajem. Takođe, građani teško dolaze do informacija o trošenju sredstava iz javnih izvora.

Oko polovine žalbi je izjavljeno protiv republičkih državnih i drugih organa i organizacija, a 44,6% od toga su žalbe protiv ministarstava i organa u njihovom sastavu.

Grafikon 6. Broj žalbi po vrstama organa

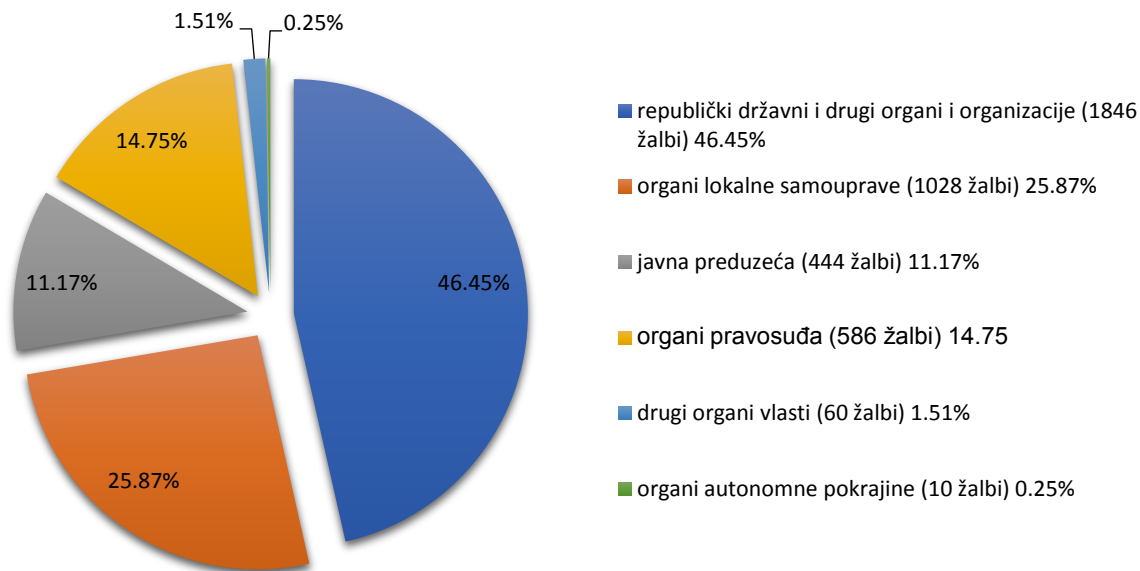

Tabela 2. Pregled podnetih zahteva i žalbi u 2018. godini protiv ministarstava sa organima u njihovom sastavu

Red.br.	Naziv ministarstva	Br.zahteva	Br. žalbi
1.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	1.515	413
2.	Ministarstvo finansija	623	128
3.	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ³⁴	231	49
4.	Ministarstvo pravde ³⁵	230	46
5.	Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	182	34
6.	Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	214	13
7.	Ministarstvo odbrane	98	46
8.	Ministarstvo zdravlja	186	18
9.	Ministarstvo privrede	287	9
10.	Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave	153	17
11.	Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja ³⁶	255	28

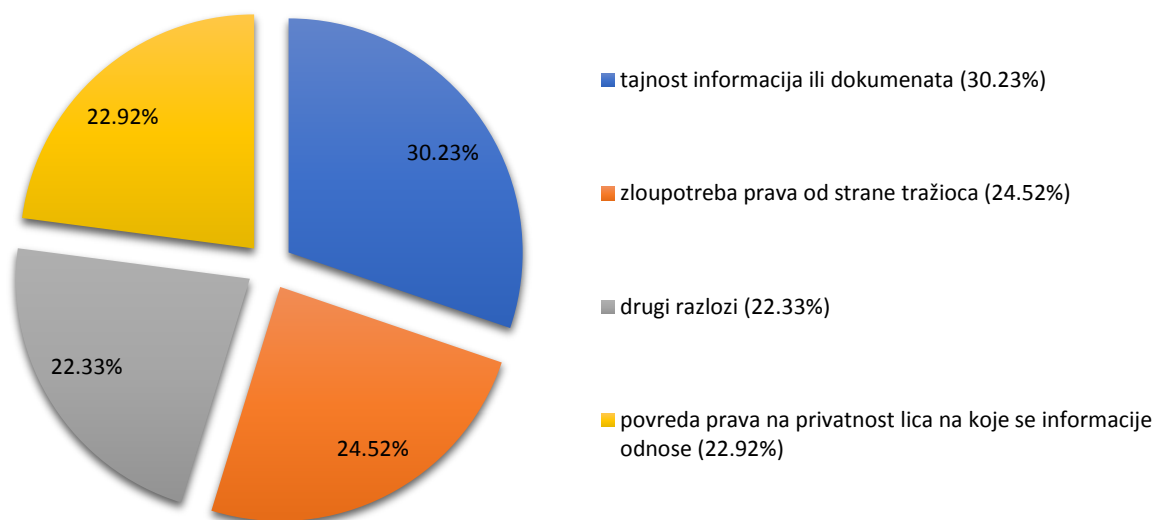
³⁴ Uprava za šume nije dostavila izveštaj

³⁵ Uprava za upravljanje oduzetom imovinom i Uprava za izvršenje krivičnih sankcija nisu dostavile izveštaj

12.	Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	78	1
13.	Ministarstvo kulture i informisanja	62	0
14.	Ministarstvo omladine i sporta	27	5
15.	Ministarstvo rudarstva i energetike	72	6
16.	Ministarstvo spoljnih poslova ³⁷	42	2
17.	Ministarstvo zaštite životne sredine	137	8
18.	Ministarstvo za evropske integracije	12	0
UKUPNO		4404	823

Podaci iz date tabele pokazuju da se u 2018. godini, na svakih 5,35 zahteva podnetih ministarstvima, tražilac žalio Povereniku zbog nedobijanja informacija. Taj odnos u 2016. godini je bio bolji, jedna žalba je izjavljena na svakih 9,5 zahteva ili u 2017. godini kada je na svakih 7,7 zahteva izjavljena jedna žalba.

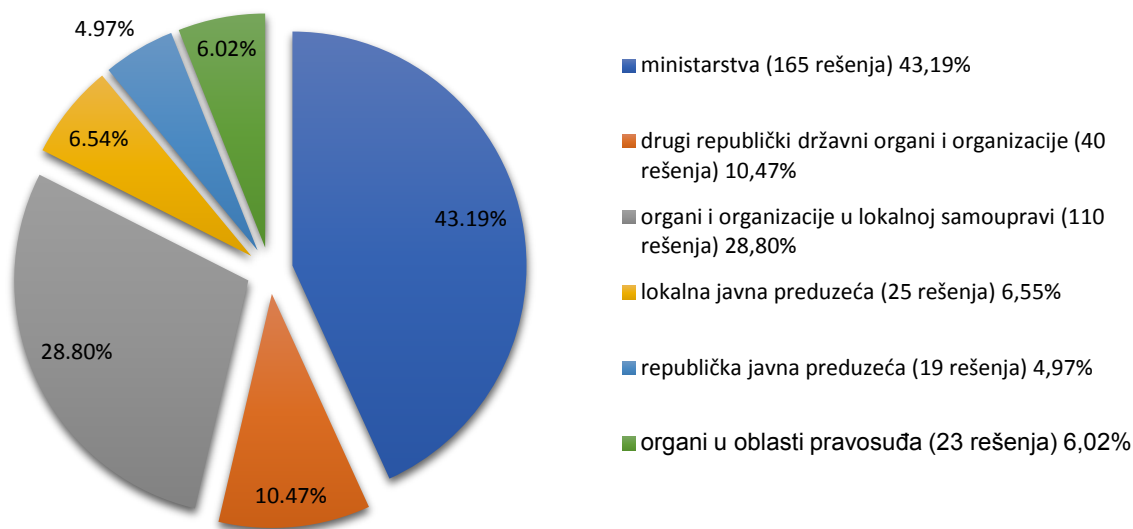
Grafikon 7. Razlozi odbijanja zahteva tražioca

³⁶ Uprava za bezbednost i zdravlje na radu nije dostavila izveštaj

³⁷ Uprava za dijasporu i saradnju sa Srbima u regionu nije dostavila izveštaj

Grafikon 8. Broj neizvršenih rešenja Poverenika donetih u 2018. godini (382 od 1286 donetih rešenja sa nalogom da se omogući pristup informacijama) ³⁸

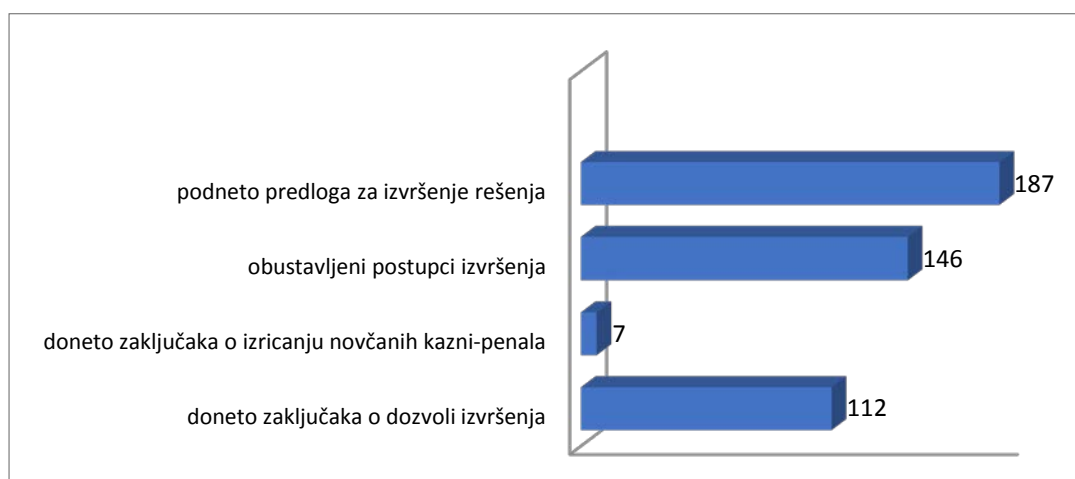

3.2.2.2. *Prinudno izvršenje rešenja Poverenika*

Poverenik je u 2018. godini na predlog stranke-tražioca informacije prinudno izvršenje primenom novčanih penala, tj. kazni mogao sprovesti samo u predmetima započetim pre stupanja na snagu novog Zakona o opštem upravnom postupku. U novim predmetima, postupci su okončavani zahtevom Vladi da ona obezbedi izvršenje rešenja, obzirom da mehanizme kažnjavanja od strane Poverenika više nije moguće primeniti iz napred opisanih razloga.

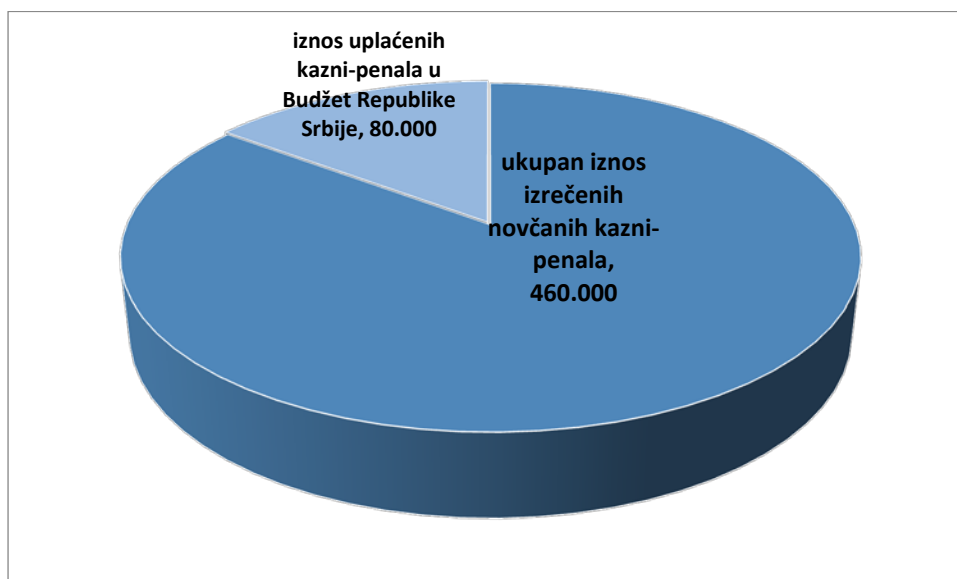
Pregled preduzetih mera prikazan je u grafikonima koji slede.

Grafikon 9. Predlozi za prinudno izvršenje rešenja Poverenika podneti u 2018. godini i preduzete mere

³⁸ Sastavni deo Izveštaja je Pregled neizvršenih rešenja Poverenika donetih u 2018. godini sa stanjem na dan 01. 02. 2019. godine

Grafikon 10. Pregled izrečenih i naplaćenih novčanih kazni³⁹

3.2.3. Zaštita prava pred Upravnim i drugim sudovima

Sudska zaštita prava na slobodu pristupa informacijama **pred Upravnim sudom** u upravnom sporu, obezbeđena je u pogledu zakonitosti odluka Poverenika i odluka šest organa protiv kojih nije dozvoljena žalba Povereniku i koji su izuzeti od zaštite pred Poverenikom (Narodna skupština, predsednik Republike Srbije, Vlada Republike Srbije, Vrhovni kasacioni sud Srbije, Ustavni sud i Republički javni tužilac).

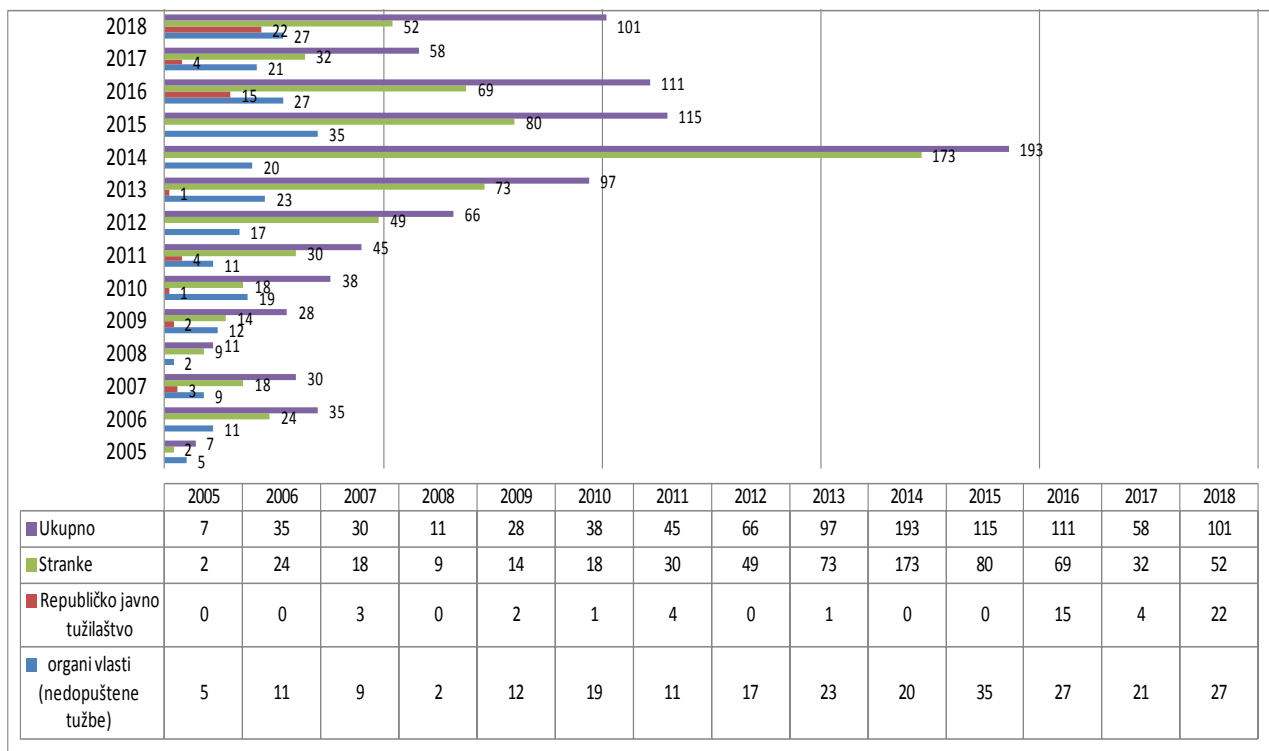
Pravo na podnošenje tužbe Upravnom sudu ima stranka koja je nezadovoljna odlukom i Republički javni tužilac, kada je odlukom povređen javni interes.

Protiv pravosnažne odluke Upravnog suda stranka i nadležni javni tužilac mogu da podnesu **Vrhovnom kasacionom sudu zahtev za preispitivanje sudske odluke**. U 2018. godini, Vrhovnom kasacionom sudu je podneto šest zahteva za preispitivanje sudske odluke koji su rešeni tako što su dva zahteva odbačena, a četiri zahteva su odbijena.

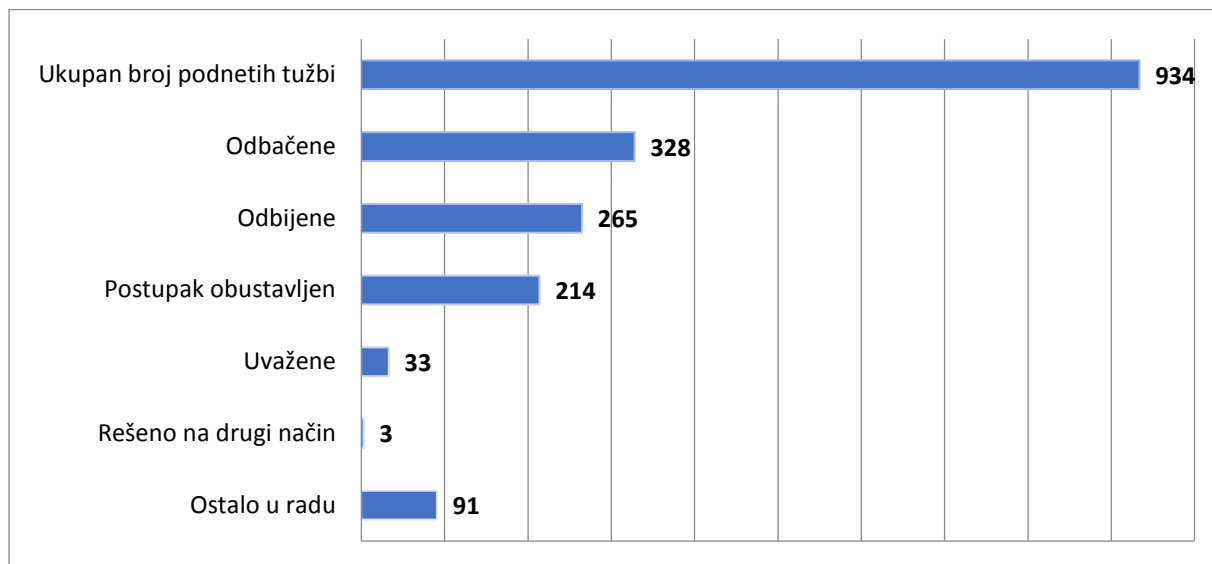
Ustavnom sudu je u 2018. godini podneto 7 ustavnih žalbi protiv odluka Poverenika po kojima Sud još nije doneo odluku.

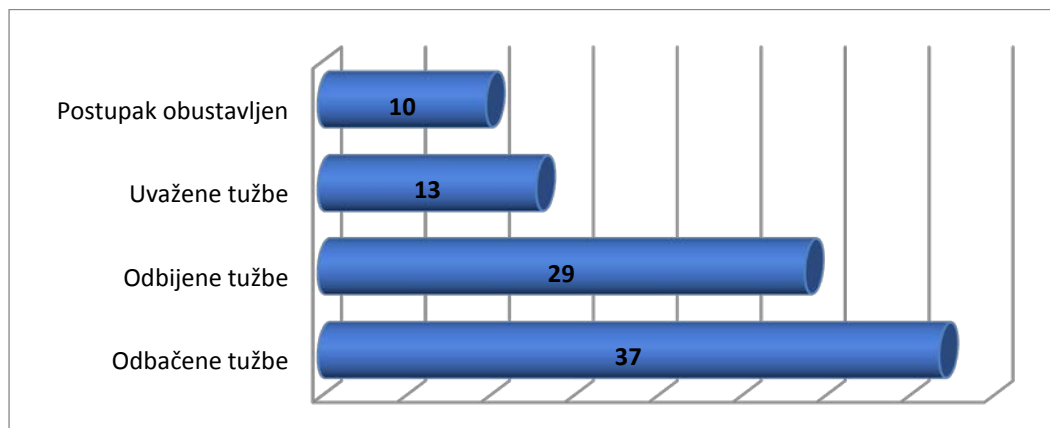
³⁹ Procenat dobrovoljnog plaćanja kazni u 2016. godini je iznosio 73,5%, u 2017. godini 27,1% , a u 2018. godini svega 17,4%

Grafikon 11. Pregled tužbi po podnosiocima podnetih Vrhovnom odnosno Upravnom sudu protiv odluka Poverenika, u periodu od 2005.-2018. godine

Grafikon 12. Odluke Vrhovnog, odnosno Upravnog suda donete po tužbama protiv odluka Poverenika, u periodu 2005.-2018. godine

Grafikon 13. Pregled odluka Upravnog suda donetih u 2018. godini po tužbama protiv odluka Poverenika

Nijedna odluka Poverenika nije preinačena od strane Upravnog suda.

Upravni sud je poništio i vratio na ponovno odlučivanje 13 odluka Poverenika po tužbama Republičkog javnog tužilaštva, od čega se 12 odluka odnosi na predmete u kojima je žalilac Fond za humanitarno pravo (FHP) protiv Ministarstva odbrane, u kome su pretežno tražene informacije o profesionalnom angažovanju pojedinih pripadnika Ministarstva odbrane u Vojski Jugoslavije tokom sukoba na Kosovu 1999. godine, kao i o njihovom statusu danas, odnosno kretanju u službi u Vojski Srbije (ukoliko su još aktivni).

Odluke Poverenika u predmetima FHP su zasnovane na činjenicama da Ministarstvo nije u skladu sa Zakonom o pristupu informacijama dokazalo da su dokumenti u kojima su sadržane tražene informacije određeni i označeni stepenom tajnosti u skladu sa odredbom člana 105. stav 2. Zakona o tajnosti podataka, niti u skladu sa ranijim propisima, što je jedan od dva kumulativno propisana uslova koje je potrebno ispuniti da bi se uskratilo pravo pristupa informacijama s pozivom na tajnost dokumenta. Takođe, Ministarstvo nije dokazalo ni da je ispunjen drugi zakonski uslov- da je nastupanje teških posledica u slučaju dostupnosti informacija sasvim izvesno, a ne samo hipotetički moguće.

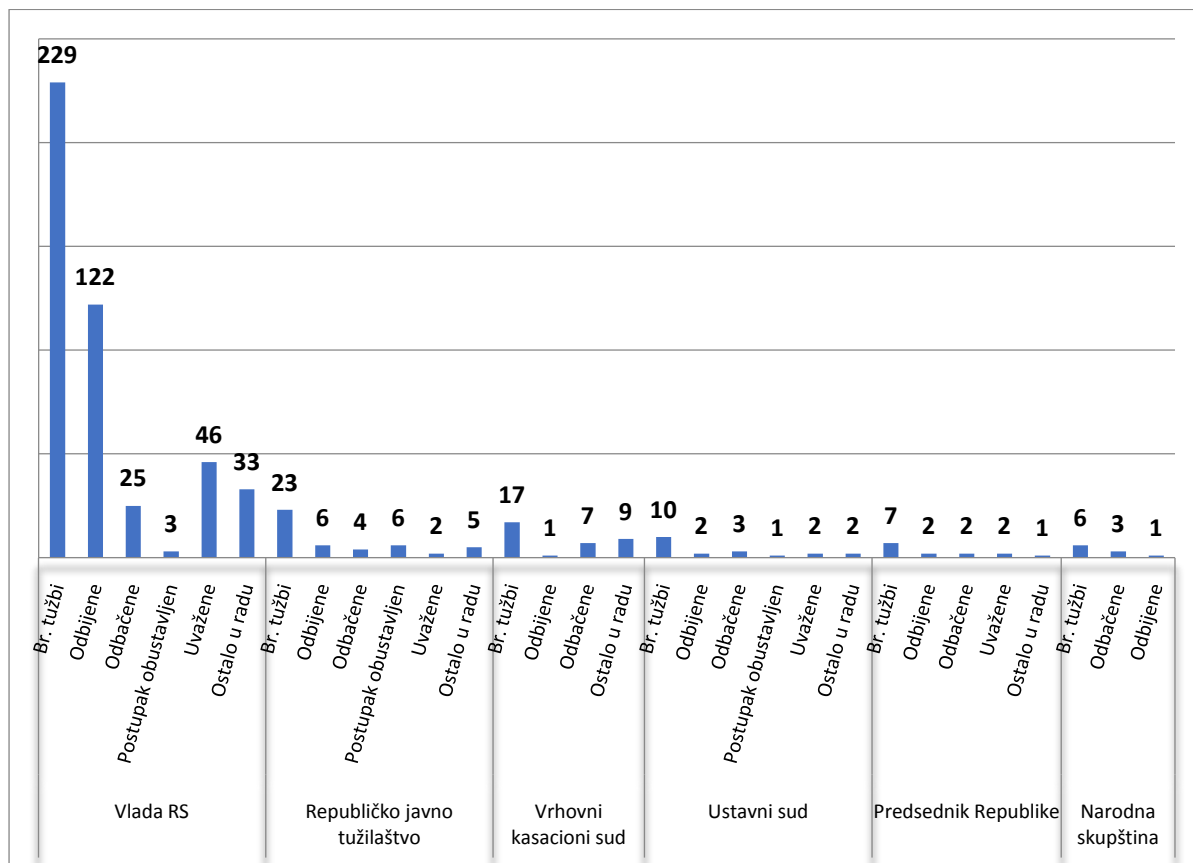
Upravni sud je presude u predmetima FHP zasnovao na odredbi člana 105. Zakona o tajnosti podataka, uzimajući pri tom u obzir samo odredbu stava 1. tog člana koja propisuje da od dana stupanja na snagu ovog zakona, podaci i dokumenti označeni stepenom tajnosti na osnovu ranije donetih propisa, zadržavaju vrstu i stepen tajnosti označen po ranijim propisima, zanemarujući pri tom odredbu stava 2. istog člana kojim je propisano da će rukovodioci organa javne vlasti preispitati oznake podataka i dokumenata iz stava 1. ovog člana u roku od dve godine od dana stupanja na snagu Zakona, u skladu sa odredbama istog te da je navedeni rok istekao pre sedam godina, tačnije 24.12.2011. godine.

Jedan slučaj u kome je Upravni sud poništio odluku Poverenika i vratio predmet na ponovni postupak odnosi se na žalbu novinara protiv Višeg javnog tužilaštva u vezi sa postupkom protiv Siniše Malog, aktuelnog ministra finansija. Predmet zahteva novinara su informacije, tj. kopija službene beleške o obustavi postupka u krivičnom predmetu protiv Siniše Malog, vođenog na osnovu izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije o njegovoj imovini, kao i dokumenata na osnovu kojih je beleška sačinjena. Kao argument za poništaj odluke Poverenika, Upravni sud navodi da u zahtevu tražioca, po oceni tog suda, nije precizno

navedeno koju službenu belešku je potrebno dostaviti novinaru, iako ta činjenica nije bila sporna Tužilaštvu kod odbijanja zahteva i obrazlaganja odluke.

Najveći broj tužbi protiv odluka ili zbog nepostupanja šest najviših državnih organa protiv kojih nije dozvoljena žalba Povereniku, u periodu 2005-2018. godina, izjavljen je protiv Vlade Republike Srbije, što se vidi iz grafikona koji sledi. Od 196 ukupno rešenih tužbi protiv Vlade, uvaženo je 46 tužbi.

Grafikon 14. Pregled i ishod tužbi podnetih Vrhovnom odnosno Upravnom sudu protiv odluka ili zbog nepostupanja šest najviših državnih organa protiv kojih nije dozvoljena žalba Povereniku, za period 2005. - 2018. godine

3.2.4. Izvršavanje zakonskih obaveza organa vlasti, nadzor i odgovornost

Stepen izvršenja zakonskih obaveza u pogledu objavljivanja informatora o radu i sprovođenja obuke zaposlenih u vezi sa primenom Zakona o pristupu informacijama onih organa vlasti koji imaju zakonsku obavezu dostavljanja godišnjeg izveštaja Povereniku, u 2018. godini, poboljšan je u pogledu izvršavanja zakonske obaveze sprovođenja obuke čemu su doprinele aktivnosti koje je Poverenik sprovodio tokom godine na tom planu. Dostavljanje izveštaja od strane organa vlasti je samo neznatno poboljšano, iako je Poverenik izradom posebnog portala za dostavljanje izveštaja u elektronskoj formi olakšao taj postupak, pa razloge neizvršavanja ove zakonske obaveze treba tražiti u odsustvu odgovornosti za njeno višegodišnje ignorisanje. Analiza podataka samo za organe uprave i posebne organizacije pokazuje da je kod ovih organa poštovanje navedenih zakonskih obaveza na višem nivou od opšteg stanja na nivou svih organa koji podležu ovim zakonskim obavezama.

Tabela 3. Podaci iz izveštaja državnih organa vlasti u širem smislu (organi iz čl.3. st.1. tač.1) Zakona o pristupu informacijama, o sprovođenju zakonskih obaveza

Državni organ	Br. drž. organa	Dostavili izveštaj br. i %	Objavili Informator br. i %	Izradili a nisu objavili Informator br. i %	Sproveli obuku br. i %	Održavaju nosače informac. br. i %
Organi iz čl. 22. Zakona (N.skupština, predsednik Republike, Vrh. kasacioni sud, Ustavni sud, Vlada, R.J. tužilac)	6	6 (100%)	6 (100%)	/ (0%)	5 (83,33%)	6 (100%)
Ministarstva (bez organa u sastavu)	18	18 (100%)	17 (94,4%)	1 (5,55%)	15 (83,33%)	18 (100%)
Drugi državni organi i organizacije (agencije, direkcije, zavodi, fondovi, komore...)	306	171 (55,88%)	112 (36,6%)	45 (14,7%)	123 (40,2%)	147 (48%)
Sudovi	158	136 (86%)	104 (65,8%)	32 (20,25%)	105 (66,4%)	131 (82,9%)
Tužilaštva	89	79 (88,8%)	64 (71,9%)	15 (16,85%)	64 (71,9%)	73 (82%)
Organi i organizac. AP Vojvodine	50	31 (62%)	27 (54%)	3 (6%)	25 (50%)	31 (62%)
Lokalna samouprava (gradovi i opštine sa organima i organizacijama lokalnih samouprava) ⁴⁰	1043	452 (43,3%)	413 (39,6%)	30 (2,9%)	339 (32,5%)	433 (41,5%)
Javna preduzeća (rep. i pokrajinska) u obavezi dost. izveštaja	32	22 (68,75%)	21 (65,6%)	1 (3,1%)	17 (53,1%)	22 (68,75%)
Drugi državni organi (ustanove obrazovanja)	106	164 (7,8%)	118 (5,6%)	42 (2%)	130 (6,2%)	163 (7,7%)
Ukupno	808	1079 (28,3%)	882 (23,2%)	169 (4,4%)	823 (21,6%)	1024 (26,9%)

⁴⁰ Organi jedinica lokalne samouprave (skupština opštine, predsednik, veće...) su za 2018. godinu podneli pojedinačne izveštaje, za razliku od ranijih godina kada su podatke iskazivali zbirno u zajedničkom izveštaju, što se odrazilo na ukupan broj dostavljenih izveštaja i broj organa na koje se ova obaveza odnosi

Tabela 4. Podaci iz izveštaja organa državne uprave o sprovođenju obaveza

Državni organ	Br. drž. organa	Dostavili izveštaj br. i %	Objavili Informator br. i %	Izradili a nisu objavili Informator br. i %	Sproveli obuku br. i %	Održavaju nosače informac. br. i %
Ministarstva (bez organa u sastavu)	18	18 (100%)	17 (94,4%)	1 (5,55%)	15 (83,33%)	18 (100%)
Drugi drž. organi i organiz. (agencije, direkcije, zavodi, fondovi...)	306	170 (55,55 %)	111 (36,3 %)	45 (14,7 %)	122 (39,9 %)	146 (47,7 %)
Ukupno	324	188 58,02 %	128 39,5 %	46 14,2 %	137 42,28 %	164 50,6%

Upravni inspektorat Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, nadležan za nadzor nad sprovođenjem Zakona o pristupu informacijama, obavestio je⁴¹ Poverenika da su upravni inspektori izvršili 186 inspeksijskih nadzora nad primenom propisa o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i da je „nadziranim organima predloženo izvršenje 64 mere za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti, nepravilnosti i nedostataka u radu u primeni ovog zakona“, i to: sedam mera u vezi sa određivanjem lica koje je ovlašćeno za postupanje po zahtevima za ostvarivanje prava, 23 mere u vezi sa postupanjem po zahtevima u propisanim rokovima, 27 mera u vezi sa obavezom izrade, objavljivanja i redovnog ažuriranja Informatora o radu, pet mera u vezi sa obavezom podnošenja godišnjeg izveštaja Povereniku i dve mere koje su se odnosile na ostala pitanja uređena propisima u ovoj oblasti. Takođe u Izveštaju Upravnog inspektorata se navodi da je upravna inspekcija postupala u 341 slučaju o kome je od Poverenika obavestena da nije postupljeno po rešenju Poverenika, kao i po 59 predstavki u vezi sa primenom propisa u ovoj oblasti. Ishod i efekti pobrojanih mera nisu prikazani u Izveštaju Upravnog inspektorata.

Iz izveštaja se zaključuje da Upravni inspektorat u 2018. godini nije podneo nijedan zahtev za pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede prava ili zbog neizvršavanja propisanih obaveza organa vlasti u vezi sa primenom Zakona o pristupu informacijama, pa nepoštovanje navedenih zakonskih obaveza u velikoj meri, ostaje bez odgovornosti.

Prema podacima 41 prekršajnog suda u Srbiji koji su dostavili podatke Povereniku, u 2018. godini prekršajni sudovi su imali u radu ukupno 382 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka za povredu prava na pristup informacijama⁴², s tim što je 380 zahteva podneto od tražilaca informacija u svojstvu oštećenih, a dva su zahteva koje je Upravna inspekcija podnela u 2017. godini.

⁴¹ Dopis Upravnog inspektorata br. 021-02-00017/2018-01 od 18. 01. 2019. godine

⁴² Obuhvaćeni su i zahtevi iz prethodnog perioda koji nisu rešeni

Tabela 5. Pregled zahteva za pokretanje prekršajnog postupka za prekršaje iz Zakona o pristupu informacijama i ishod pred prvostepenim sudovima za prekršaje iz 2018. godine

Prekršajni sud	Podnosilac	Pravna kvalifikacija	Br.podnetih zahteva	Osudjuća presuda	Opomena	Obustava	Odbačaj	Oslobađajuća presuda	Obustava zastarelost	Rešeno na dr.način
Beograd	Oštećeni	Član 46	314	14 ⁴³		30	38	20	23	23
		Član 47								
		Član 48	1							
	Upravni inspektorat	Član 46	1							
		Član 47								
Bečej	Oštećeni	Član 46	1	4				3		
Valjevo	Oštećeni	Član 46	17			3	13			
Kraljevo	Oštećeni	Član 46	1		1					
Šabac	Oštećeni	Član 46	1				1 ⁴⁴			
Pančevo	Oštećeni	Član 46	1					1 ⁴⁵		
Pirot	Oštećeni	Član 46	3							
Novi Sad	Oštećeni	Član 46	2							
Požarevac	Oštećeni	Član 46	2	1 ⁴⁶						

⁴³ Sud nije precizirao da li je okrivljeni kažnjen novčano ili opomenom⁴⁴ Odbačena zbog nastupanja zastarelosti za pokretanje prekršajnog postupka⁴⁵ Prekršajni apelacioni sud u Beogradu ukinuo presudu i predmet vratio na ponovno postupanje⁴⁶ Novčana kazna 10.000 dinara

Leskovac	Oštećeni	Član 46	3			2					
Niš	Oštećeni	Član 46	1								
	Upravni inspektorat	Član 46	1						1		
Leskovac	Oštećeni	Član 46	3			2					
Požega	Oštećeni	Član 46	1								
Bačka Palanka	Oštećeni	Član 46	3		1				1		
Loznica	Oštećeni	Član 46	10								
Vršac	Oštećeni	Član 46	1	1							
Lazarevac	Oštećeni	Član 46	1	1							
Subotica	Oštećeni	Član 46	17	1 ⁴⁷	1		1	2		2	
Ukupno	Oštećeni	Član 46	379	22	3	35	53	23	27	25	
		Član 47									
		Član 48	1								
	Upravni inspektorat	Član 46	2							1	
		Član 47									

⁴⁷ Novčana kazna 5.000 dinara

Prekršajni sudovi koji u 2018. godini nisu primili nijedan zahtev za pokretanje prekršajnog postupka ni od strane Upravnog inspektorata ni od strane tražioca informacija (23), a to su: Trstenik, Senta, Kragujevac, Zrenjanin, Kikinda, Sombor, Arandelovac, Gornji Milanovac, Smederevo, Zaječar, Negotin, Sremska Mitrovica, Prijepolje, Čačak, Novi Pazar, Kruševac, Ruma, Sjenica, Prokuplje, Raška, Mladenovac, Obrenovac i Preševo.

Prekršajni sudovi koji nisu dostavili izveštaj (4) su: Vranje, Jagodina, Paraćin i Užice.

Tabela 6. Pregled podataka Prekršajnog apelacionog suda o rešavanju žalbi u 2018. godini⁴⁸

Podnosilac	Pravna kvalifikacija	Br.podnetih žalbi	Osuđujuća presuda	Opomena	Obustava	Odbačaj	Oslobađajuća presuda	Obustava zastarelost	Rešeno na dr.način
Žalilac	Član 46 ⁴⁹	203	16		1	4	60	10	
	Član 47 ⁵⁰	2					1	1	
	Član 48 ⁵¹	1							
Ukupno		206	16		1	4	61	11	

⁴⁸ Izveštaj Prekršajnog apelacionog suda, Su.br.II-17a 6029/18-1 od 14. 12. 2018. i od 31. 12. 2018. godine

⁴⁹ Žalbe u predmetima za prekršaj kažnjiv po čl. 46. Zakona, izjavila su pravna lica(46) i fizička lica(157)

⁵⁰ Žalbe u predmetima za prekršaj kažnjiv po čl. 47. Zakona, u jednom slučaju je izjavilo pravno, a u drugom fizičko lice

⁵¹ Žalbu u predmetu za prekršaj kažnjiv po čl. 48. Zakona, izjavljena je od strane pravnog i fizičkog lica

Podaci o visini izrečenih kazni iz prekršajnih sudova koji su dostavili podatke Povereniku pokazuju da **najviša izrečena kazna iznosi deset hiljada dinara**, što znači da je bliži donjoj granici kazni iz Zakona o pristupu informacijama, propisanih u iznosu od 5.000 do 50.000 dinara.

Prema podacima Prekršajnog apelacionog suda, taj sud je u 2018. godini odlučivao u 169 predmeta po žalbama na odluke prekršajnih sudova u materiji slobode pristupa informacijama, a 34 predmeta su u radu. Sud je po žalbama odlučio na sledeći način: **potvrđeno je:** 60 prvostepenih oslobađajućih presuda, 16 osuđujućih, jedna o obustavi postupka, četiri o odbacivanju zahteva i 10 o obustavi postupka zbog zastarelosti; **preinačeno je** 13 osuđujućih presuda i jedna odluka o obustavi postupka; četiri žalbe protiv osuđujućih presuda su **odbačene**; **obustavljen je** postupak u 13 predmeta zbog nastupanja zastarelosti u prekršajnim sudovima i **ukinuta je** odluka u 47 predmeta po žalbi na odluke prekršajnih sudova.

Navedeni podaci pokazuju da je potvrđeno svega 16 osuđujućih prvostepenih presuda ili 10% od ukupno 169 rešenih žalbi od strane Prekršajnog apelacionog suda, kao i da je najviše donetih oslobađajućih presuda.

3.2.5. Aktivnosti Poverenika u vezi sa objavljivanjem informatora o radu

U skladu sa odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama i Uputstva za izradu i objavljivanje informatora o radu državnih organa („Sl. glasnik RS“, broj 68/10), obaveza proaktivnog objavljivanja informacija podrazumeva izradu i objavljivanje na zvaničnoj internet prezentaciji informatora o radu državnog organa. Objavljivanje informatora, uz obavezu redovnog ažuriranja podataka (najmanje jednom mesečno) ima za cilj da građanima, medijima, organima vlasti i drugim korisnicima, učini dostupnim najvažnije informacije o radu organa, kadrovskim i drugim kapacitetima organa, o njegovoj organizaciji, nadležnostima, sredstvima rada, raspolaganju javnim sredstava, platama, državnoj pomoći, subvencijama, dotacijama, o međunarodnim i drugim projektima i njihovoj realizaciji, javnim nabavkama, vrstama usluga koje organ pruža i procedurama za ostvarivanje prava, o pravnim sredstvima u slučaju negativnih ishoda postupaka pred organom, o vrstama informacija kojima organ raspolaže i dr.

U postupku praćenja poštovanja zakonske obaveze objavljivanja informatora o radu, Poverenik je, u skladu sa planom rada, u 2018. godini izvršio pregled informatora o radu ministarstava, bez organa uprave u sastavu ministarstava.

Utvrđeno je sva ministarstva poseduju i aktivno koriste sopstvene veb-prezentacije kao i da pregledani informatori o radu sadrže sve obavezne delove, imaju dobru strukturu i u velikoj meri su usklađeni sa Uputstvom za izradu i objavljivanje informatora o radu državnog organa.

Od ukupno 18 ministarstava, **kod šest nisu uočene nikakve nepravilnosti.** To su: Ministarstvo kulture i informisanja, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstvo privrede, Ministarstvo rudarstva i energetike, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija. Ovi informatori redovno su i blagovremeno ažurirani, sadrže sve obavezne delove predviđene

tačkom 19. Uputstva, sadržajni su i pregledni, te nije bilo osnova za preduzimanje mera od strane Poverenika.

Neka od imenovanih ministarstava **u prethodnim godinama nagrađivana su od Poverenika priznanjem za najbolji informator o radu državnog organa** (Ministarstvo kulture i informisanja dobitnik je priznanja za najbolji informator o radu 2018. i prethodno 2013. godine, Ministarstvo rudarstva i energetike 2017. godine, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja 2015. godine), dok je Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture 2016. godine dodeljeno priznanje za doprinos afirmisanju prava na pristup informacijama od javnog značaja i transparentnost u radu u kategoriji republičkih organa javne vlasti.

Kod Ministarstva kulture **primetan je kontinuitet u kvalitetnom ispunjavanju obaveze objavljivanja i ažuriranja informatora o radu**. Informator o radu predstavlja izvor velikog broja informacija koje se tiču rada ovog ministarstva, pregledan je, uredan i sadrži sva poglavlja koja su propisana Uputstvom. Veliki deo informatora je posvećen poglavlju o uslugama koje Ministarstvo pruža. Naročito detaljno je prikazan spisak informacija koje se nalaze u posedu Ministarstva. Naveden je veliki broj propisa koje Ministarstvo primenjuje u svom radu. U podacima o prihodima i rashodima, pored podataka za 2017. i 2018. godinu, Ministarstvo je već u avgustu 2018. godine proaktivno prikazalo i finansijski plan za 2019. godinu. Detaljno su prikazani podaci o državnoj pomoći. Zbog svega navedenog, upravo je ovo ministarstvo dobilo priznanje Poverenika za najbolji informator o radu za 2018. godinu.

Pregled svih informatora izvršen je u prvoj polovini avgusta 2018. godine, nakon čega je upućeno 12 upozorenja sa nalazima o uočenim nedostacima. Ovi nedostaci u najvećoj meri bili su posledica neredovnog ažuriranja bilo informatora u celini, bilo njegovih pojedinih obaveznih delova. Neažurnost se pretežno odnosila na one delove informatora za koje Uputstvo propisuje da treba da sadrže uporedne podatke iz tekuće i prve prethodne godine, kao što su podaci o budžetu, podaci o javnim nabavkama, pregled podataka o pruženim uslugama; odnosno podatke iz prethodnog meseca (podaci o broju zaposlenih, podaci o isplaćenim platama, zaradama i drugim primanjima).

Po isteku dovoljnog vremena za otklanjanje nedostataka, **Poverenik je uradio novu analizu informatora ministarstava i utvrdio da je (od dvanaest) deset ministarstava u međuvremenu postupilo po upozorenju Poverenika i u celosti otklonilo nedostatke na koje im je ukazano.** To su: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo zaštite životne sredine, Ministarstvo za evropske integracije, Ministarstvo pravde, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstvo omladine i sporta, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo finansija i Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave.

Stoga su, nakon ponovnog pregleda i analize informatora o radu ministarstava, doneta dva rešenja, kojima je Ministarstvu odbrane Republike Srbije kao i Ministarstvu spoljnih poslova naloženo da sadržinu informatora usaglase sa propisanom i redovno ažuriraju.

Imajući u vidu sve navedeno, zaključak je da je kod ministarstava obim poštovanja obaveze objavljivanja informatora o radu u skladu sa Zakonom i Uputstvom generalno na zadovoljavajućem nivou, uz primetno poboljšanje ažurnosti pojedinih obaveznih delova nakon preduzetih mera od strane Poverenika.

Imajući u vidu da održavanje kvaliteta informatora i proaktivnog objavljivanja informacija zahteva kontinuirano nadgledanje i preduzimanje mera, što je gotovo nemoguće imajući u vidu kapacitete Poverenika i broj organa koji podleže primeni ove zakonske obaveze, veoma je važno da se što pre usvoje izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama, u skladu sa inicijativom Poverenika, a zatim i Uputstva Poverenika. Ovim izmenama bi se ustanovilo objavljivanje informatora državnih organa u digitalnom obliku, na zajedničkoj elektronskoj platformi, što bi trebalo da dovede do većeg stepena transparentnosti, uporedivosti i veće korisnosti podataka kao i lakšeg praćenja sprovođenja ove zakonske obaveze.

3.3. Aktivnosti Poverenika u vezi sa zaštitom podataka o ličnosti

3.3.1. Postupanje Poverenika u vršenju nadzora

U toku 2018. godine, kao i u dosadašnjem periodu rada Poverenika, uvećan je broj pokrenutih i okončanih postupaka nadzora nad sprovođenjem i izvršavanjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, u odnosu na prethodnu godinu.

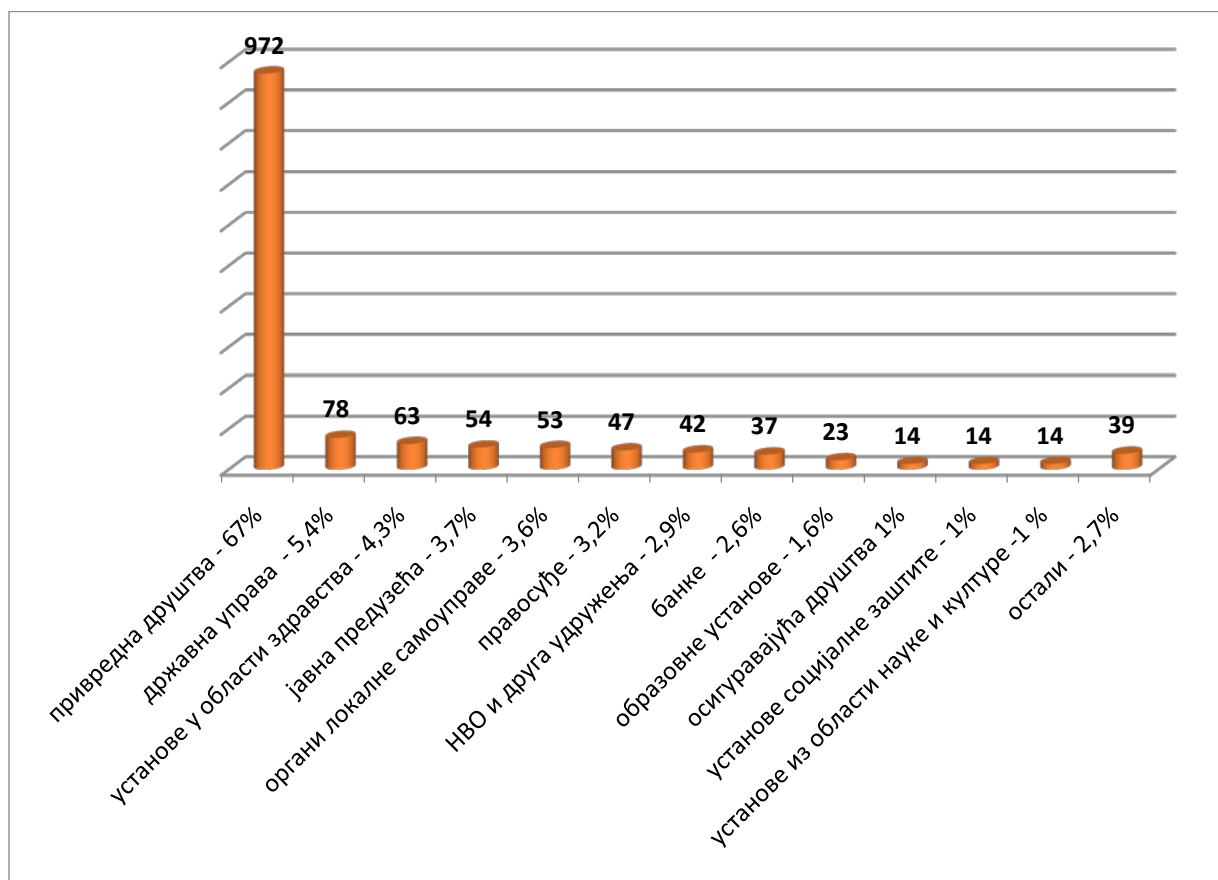
Poverenik je u toku 2018. godine okončao ukupno 1.452 nadzora, od kojih je 1.199 pokrenuto 2018. godine, a 253 nadzora je pokrenuto u prethodnom periodu. Nadzori (1.452 postupka) okončani su na sledeći način: 956 predmeta je okončano tako što je utvrđeno da je postupljeno u skladu sa prethodno sprovedenim nadzorom; 397 predmeta je okončano obaveštenjem po čl. 50 jer je utvrđeno da nema nepravilnosti, 77 predmeta je okončano službenom beleškom jer je utvrđeno da nije bilo povreda ZZPL, odnosno elemenata za vođenje postupka inspeksijskog nadzora; 16 predmeta je okončano podnošenjem zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i 6 predmeta je okončano podnošenjem krivične prijave.

U slučajevima u kojima je utvrdio da su povređene odredbe ZZPL (792), Poverenik je:

- doneo 760 upozorenja,
- doneo 7 rešenja,
- podneo 19 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede ZZPL i
- podneo 6 krivičnih prijava.

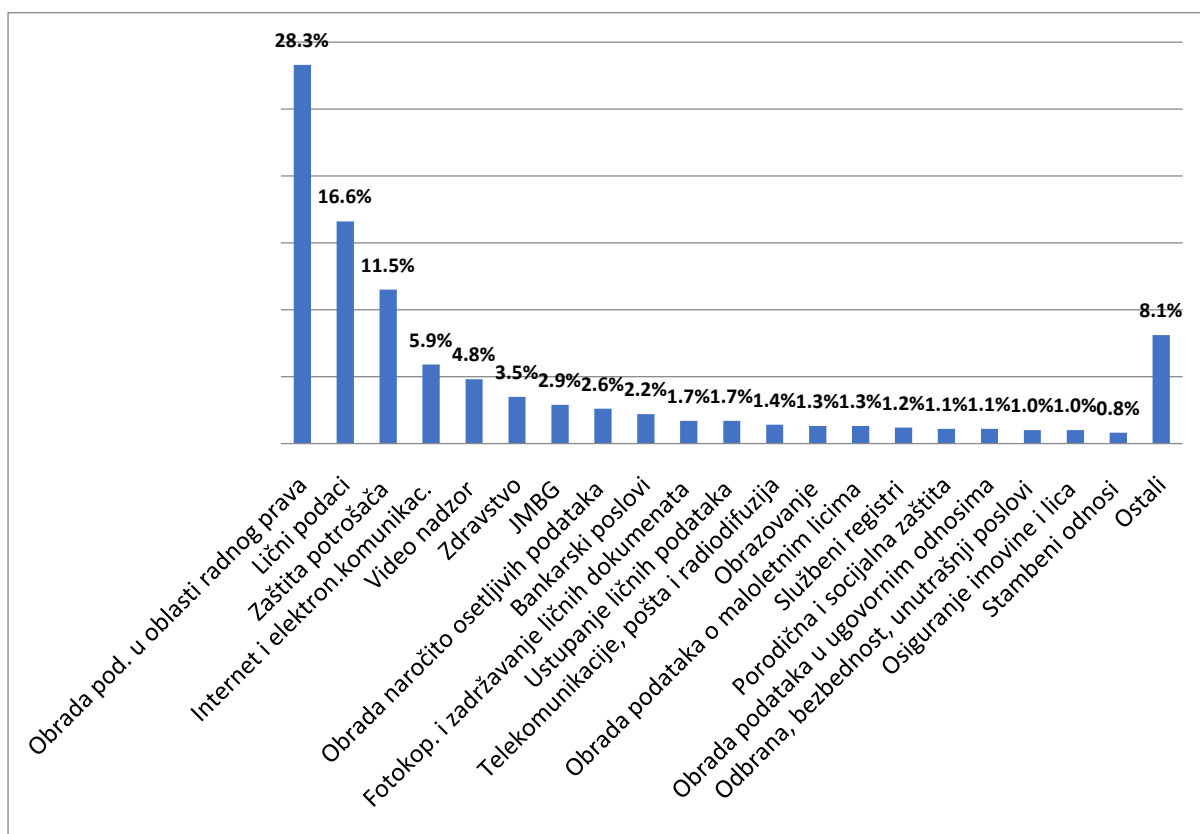
Rukovaoci nad kojima je Poverenik pokrenuo postupak nadzora su: privredna društva (privatne firme i preduzetnici) - 972 (67,3%), državna uprava - 78 (5,4%), ustanove u oblasti zdravstva - 63 (4,3%), javna preduzeća - 54 (3,7%), organi lokalne samouprave - 53 (3,6%), pravosudni organi - 47 (3,2%), NVO i druga udruženja građana - 42 (2,9%), banke - 37 (2,6%), obrazovne ustanove - 23 (1,6%), osiguravajuća društva - 14 (1%), ustanove socijalne zaštite - 14 (1%), ustanove iz oblasti nauke i kulture - 14 (1%) i ostali 39 - (2,7%).

Grafikon 15 - Rukovaoci nad kojima je Poverenik pokrenuo postupak nadzora

Najčešći pitanja za pokretanje postupka nadzora su: obrada podataka u oblasti radnog prava (28,3%), lični podaci (16,6%), zaštita potrošača (11,5%), Internet i elektronske komunikacije (5,9%), video nadzor (4,8%), zdravstvo (3,5%), JMBG (2,9%), obrada naročito osetljivih podataka (2,6%), bankarski poslovi (2,2%), lična dokumenta (fotokopiranje, zadržavanje i sl.) (1,7%), ustupanje ličnih podataka korisnicima podataka (1,7%), telekomunikacija, pošta i radiodifuzija (1,4%), obrazovanje (1,3%), obrada podataka o maloletnim licima (1,3%), službeni registri u kojima su sadržani lični podaci (1,2%), porodična i socijalna zaštita (1,1%), obrada podataka u ugovornim odnosima između fizičkih i pravnih lica (1,1%), odbrana, bezbednost, unutrašnji poslovi (1%), osiguranje imovine i lica 19, stambeni odnosi 15 (0,8%) ostali (8,1%).

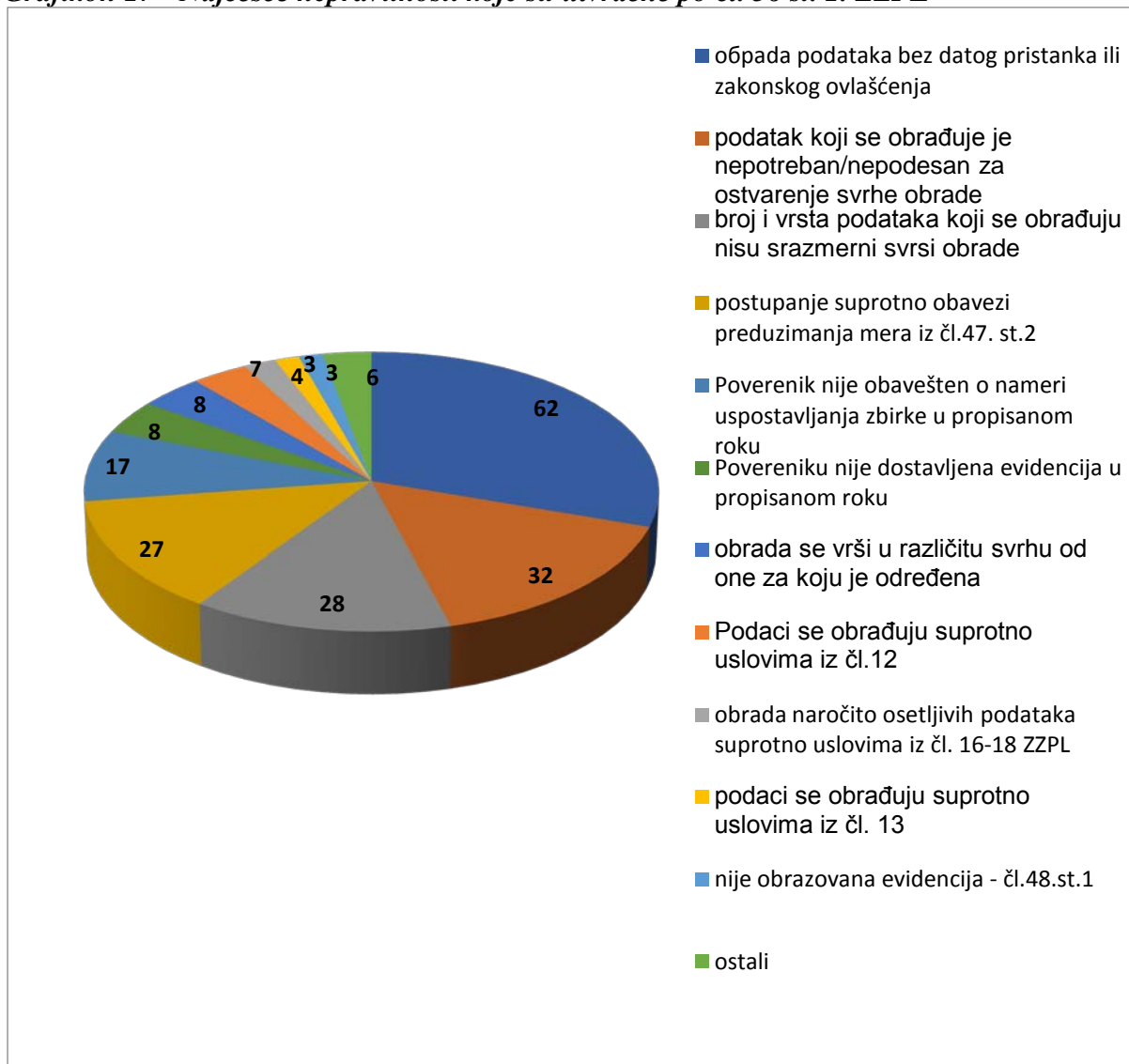
Grafikon 16 - Pitanja zbog kojih je Poverenik pokrenuo postupak nadzora

U 760 slučajeva Poverenik je doneo upozorenje nakon što je utvrdio postojanje povreda ZZPL, od čega 659 upozorenja po čl. 50 ZZPL (prethodna provera radnji obrade) i 101 upozorenje po čl. 56 (ovlašćenja Poverenika za preduzimanje određenih mera nakon što je u nadzoru utvrdio povrede zakona).

Ovom prilikom posebno se ukazuje na 101 upozorenje koja su doneta po čl. 56 ZZPL, u kojima je utvrđeno postojanje 205 nepravilnosti, što znači da je u određenim slučajevima Poverenik utvrdio postojanje jedne ili više povreda zakona.

Grafikon 17 - Najčešće nepravilnosti koje su utvrđene po čl. 56 st. 1. ZZPL

Tokom izveštajnog perioda od 659 upozorenja donetih po članu 50. ZZPL, postupljeno je po 584, po 11 upozorenja postupljeno je delimično, odnosno procenat postupanja je 90,3%, po 20 upozorenja nije postupljeno, a postupanje po preostalim 44 je u toku. Od 101 upozorenja donetog po članu 56. ZZPL postupljeno je po 78 upozorenja, po 2 upozorenja postupljeno je delimično, odnosno procenat postupanja je 79,2%, po 8 upozorenja nije postupljeno, a postupanje po preostalim 13 upozorenja je u toku.

Poverenik je u toku izveštajnog perioda doneo 7 rešenja i to: 4 rešenja o brisanju prikupljenih podataka ili anonimizovanju, 1 rešenje o brisanju prikupljenih podataka i privremenoj zabrani obrade, 1 rešenje o brisanju prikupljenih podataka, otklanjanju nepravilnosti u određenom roku i privremenoj zabrani obrade i 1 rešenja o privremenoj zabrani obrade i otklanjanju nepravilnosti u određenom roku. Predmetnim rešenjima Poverenik je naložio 11 mera, i to: u 6 slučajeva je naredio brisanje podataka prikupljenih bez pravnog osnova, naredio, u 3 slučajeva je naredio privremenu zabranu obrade koja se obavlja suprotno odredbama ZZPL i u 2 slučajeva naredio da se nepravilnosti otklone u određenom roku.

Do kraja izveštajnog perioda, Poverenik je obavešten da su rukovaoci po predmetnih 7 rešenja Poverenika postupili na sledeći način: po 5 rešenja su postupili u celosti, po 1 rešenju delimično, dok po 1 rešenju nije postupljeno.

3.3.2. Postupanje Poverenika po žalbama

Povereniku je tokom 2018. godine izjavljeno **ukupno 232 žalbe**.

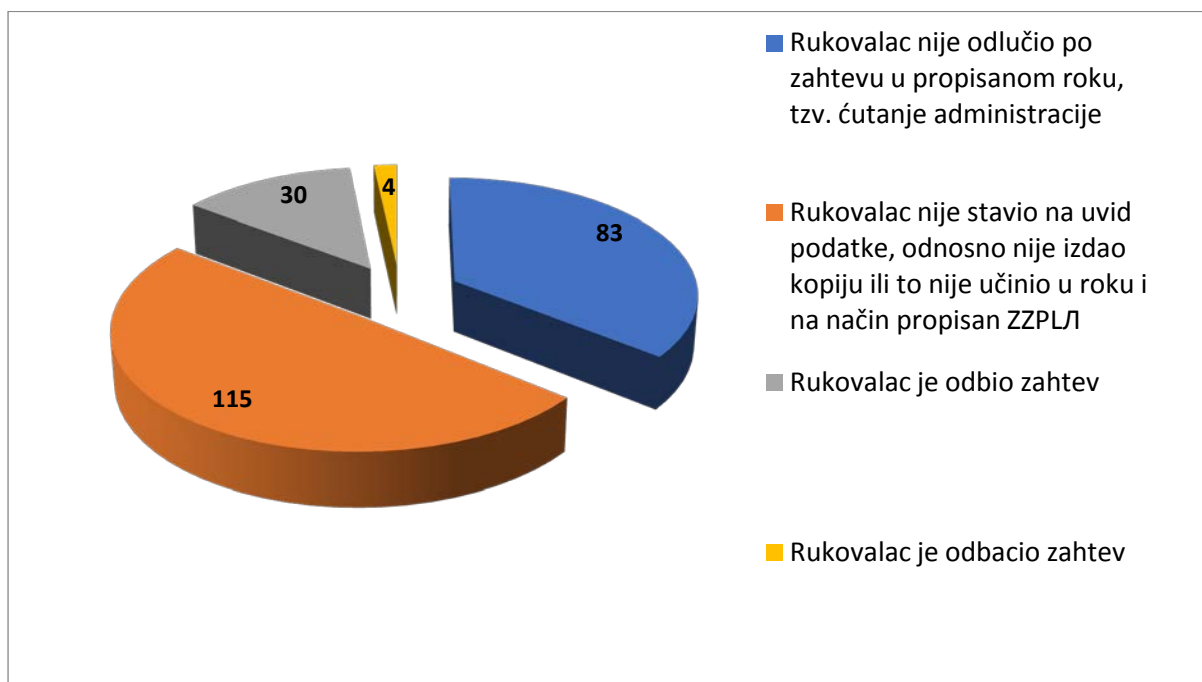
Poverenik je tokom 2018. godine postupao po 299 žalbi, od čega je 232 primljeno tokom 2018. godine, a preostalih 67 je preneto iz 2017. godine.

Najčešći razlog za izjavljivanje žalbe Povereniku je da **rukovaoci nisu stavili na uvid podatke ili nisu izdali kopiju podatka ili to nisu učinili u propisanom roku i na način propisan Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti (115)**. U poređenju sa 2016. i 2017. godinom, kada je iz ovog razloga izjavljeno 51,2% , odnosno 46,3% od ukupnog broja izjavljenih žalbi, 2018. godine je iz ovog razloga izjavljeno 49,6%, što predstavlja nastavak skoro istog negativnog trenda postupanja rukovalaca po zahtevima podnosilaca.

Sledeći najčešći razlog za izjavljivanje žalbe Povereniku je da rukovaoci **nisu postupali po zahtevu podnosioca u propisanom roku**, tzv. ćutanje administracije (83). U poređenju sa 2017. godinom, kada je iz ovog razloga izjavljeno 40% od ukupnog broja izjavljenih žalbi Povereniku, 2018. godine je iz ovog razloga izjavljeno 35,8%, što takođe predstavlja nastavak negativnog trenda postupanja rukovalaca po zahtevima podnosilaca.

Povereniku je tokom 2018. godine izjavljeno 34 žalbe, odnosno 14,7% od ukupnog broja izjavljenih žalbi, iz razloga što je **rukovalac odbio zahtev podnosioca (30) ili ga je odbacio (4)**. Ova dva razloga za izjavljivanje žalbe Povereniku su zastupljena približno isto kao i 2017. godine.

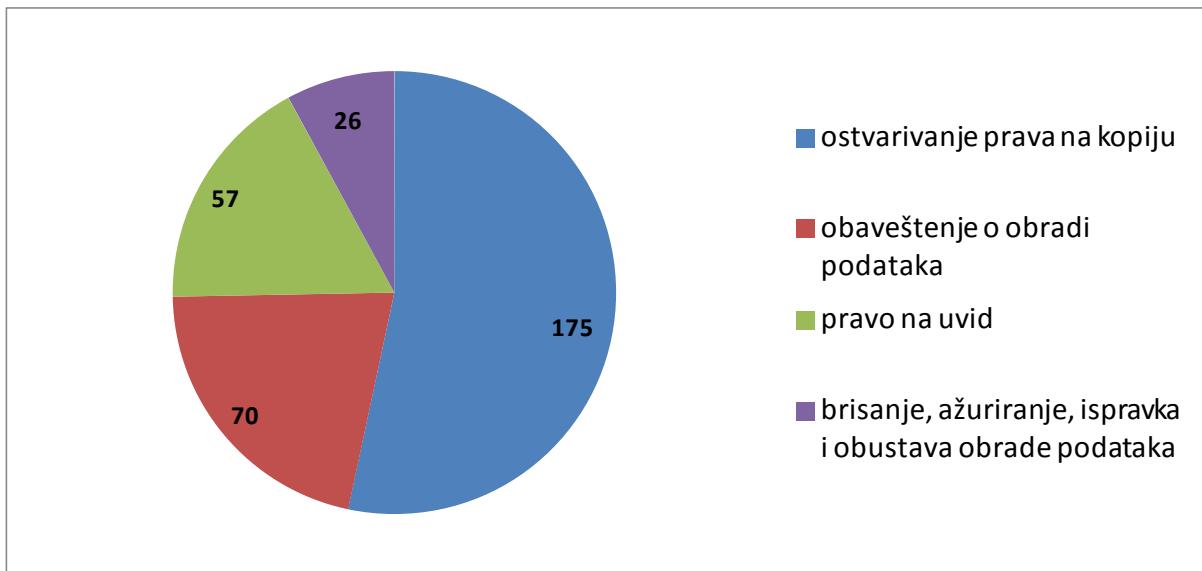
Grafikon 18 - Razlozi za izjavljivanje žalbe Povereniku u 2018.

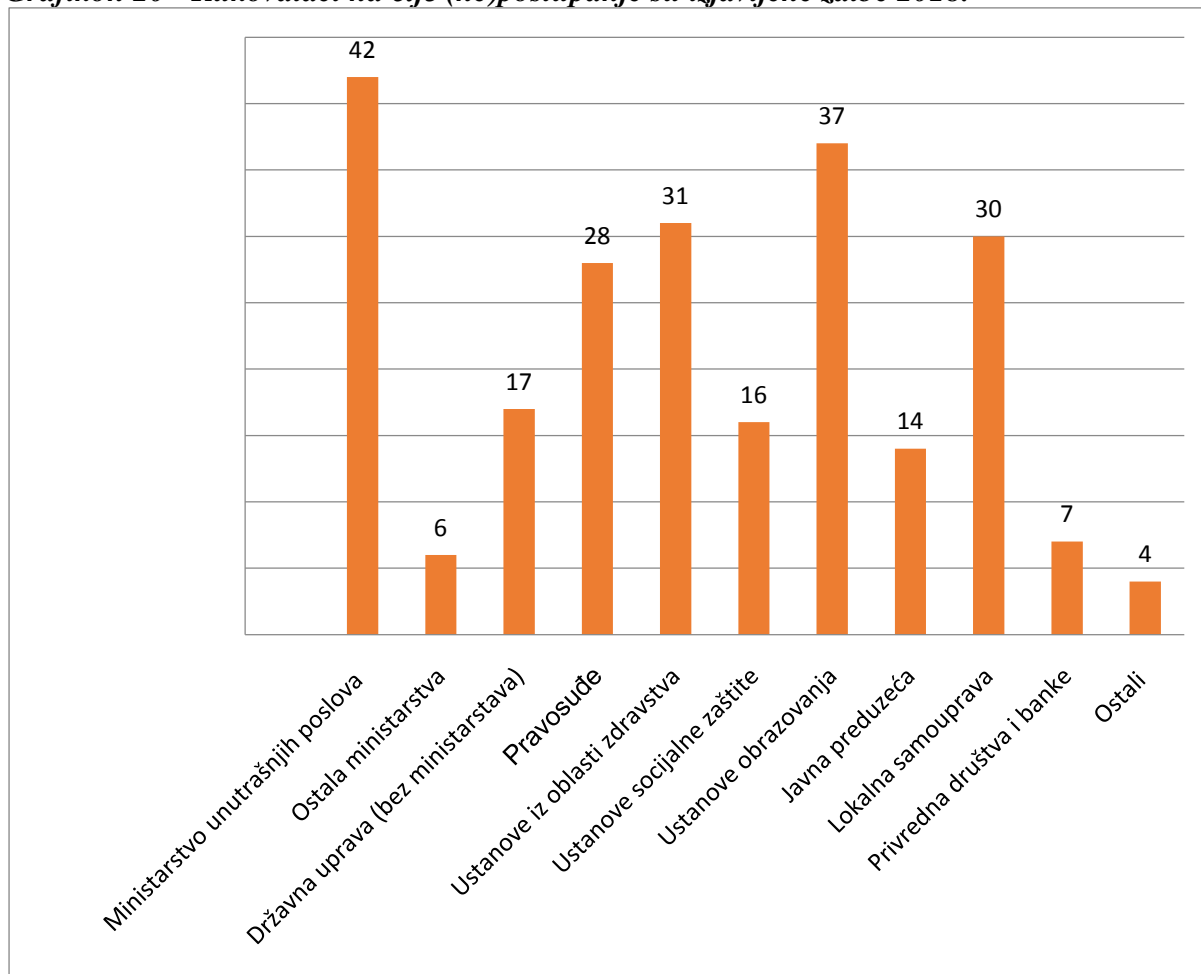
Žalbe izjavljene Povereniku odnose se na podatke iz: policijskih evidencija, kadrovskih evidencija, evidencija koje vode obrazovne institucije, oblasti penzijskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja, spisa sudova, spisa predmeta centara za socijalni rad, medicinske dokumentacije, evidencija koje vode banke, javno-komunalna preduzeća, javni izvršitelji, političke stranke, kazneno-popravni zavodi, itd.

Zahtevi povodom kojih su, zbog odgovarajućeg nepostupanja rukovalaca, izjavljene žalbe Povereniku, odnose se na ostvarivanje: prava na kopiju (53,4%); prava na obaveštenje o obradi podataka (21,3%), prava na uvid (17,4%); i prava na brisanje i ispravku podataka koji se obrađuju (7,9%). Najveći broj žalbi izjavljenih Povereniku u toku 2018. godine, kao i prethodnih godina, odnosi se na ostvarivanje prava na kopiju (175, što predstavlja 53,4%), što ukazuje da je to ujedno zahtev koji se i najčešće podnosi rukovaocima, dok se najmanji broj žalbi odnosi na brisanje, ažuriranje, dopunu, ispravku i obustavu obrade podataka, što ukazuje na nevelik interes građana za ostvarivanje ovih prava.

Grafikon 19 - Zahtevi povodom kojih su izjavljene žalbe Povereniku u 2018.

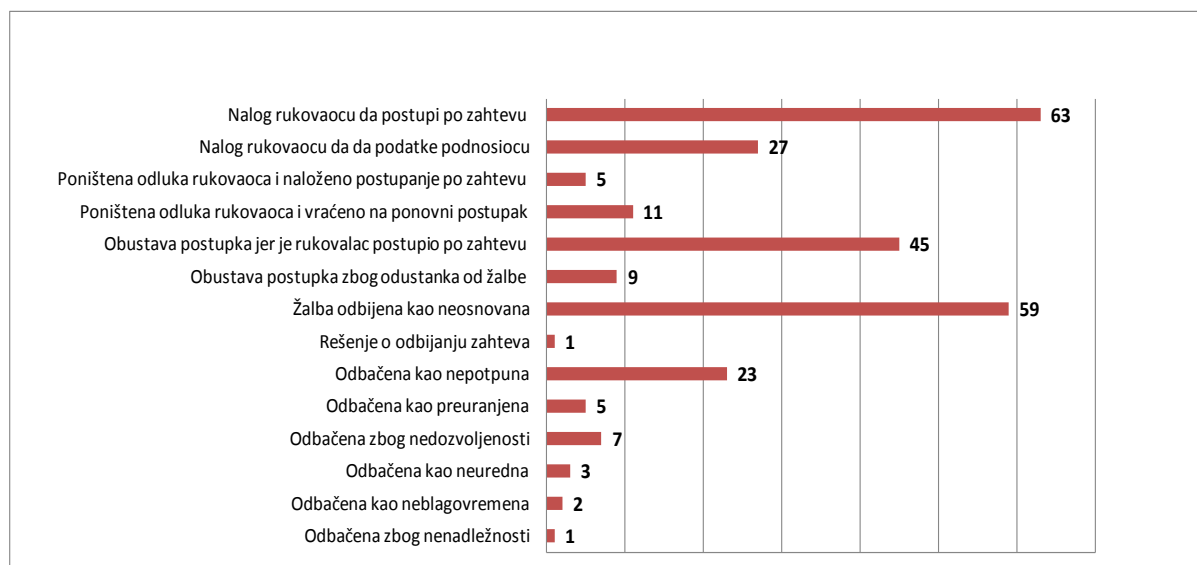
Najveći broj žalbi, čak 221, izjavljeno je zbog (ne)postupanja organa vlasti, odnosno organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćena i javnih preduzeća. Najveći broj (65) je izjavljeno zbog (ne)postupanja ministarstava i organa državne uprave kao rukovalaca. Zbog (ne)postupanja ministarstava izjavljeno je 48 žalbi, od čega samo protiv Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) 42 žalbe, a zbog (ne)postupanja svih ostalih ministarstava zajedno 6 žalbi, dok je protiv organa državne uprave izjavljeno 17 žalbi.

Grafikon 20 - Rukovalaci na čije (ne)postupanje su izjavljene žalbe 2018.

Veliki broj žalbi izjavljenih protiv MUP (48) - čine 20,7% od svih žalbi (232) izjavljenih Povereniku, rezultat je postojanja brojnih evidencija koje vodi MUP, kao i velikog broja zahteva koje prima, a po kojima MUP očigledno ne postupa u celosti, odnosno ne postupa blagovremeno.

Od 299 žalbi po kojima je Poverenik postupao tokom 2018. godine, okončao je postupak po 261 žalbi (194 iz 2018. godine i svih 67 iz 2017. godine), a 38 žalbi je preneto za postupanje u 2019. godinu.

U odlukama donetim po izjavljenim žalbama, Poverenik je utvrdio da je žalba bila osnovana u 106 slučajeva, odnosno 40,6%, od čega je u 95 slučajeva doneto rešenje sa nalogom rukovaocu (nalog rukovaocu da postupa – odluči po zahtevu (63), dao nalog rukovaocu da podatke da podnosiocu zahteva (27), poništio odluku rukovaoca s nalogom za postupanje po zahtevu (5), poništio odluku rukovaoca i predmet vratio rukovaocu na ponovno postupanje (11). U 54 slučajeva, odnosno 20,9%, Poverenik je zaključkom obustavio postupak jer je rukovalac, pre donošenja odluke Poverenika po žalbi, postupio po zahtevu ili je podnosilac odustao od žalbe. Ostale žalbe, odnosno 38,5% od ukupno svih rešenih žalbi, Poverenik je rešio tako što je ukupno u 60 slučajeva, odnosno 23%, odbio žalbu kao neosnovanu (59) ili je odbio zahtev kao neosnovan (1), a u 41 slučaju, odnosno 15,7%, Poverenik je odbacio žalbu iz formalnih razloga (kao nepotpunu, preuranjenu, neblagovremenu, neurednu, nedozvoljenu i zbog nenadležnosti).

Grafikon 21 - Odluke Poverenika po izjavljenim žalbama u 2018.

Tokom izveštajnog perioda Poverenik je doneo ukupno 95 obavezujućih i konačnih rešenja kojim je dao nalog rukovaocu da odluči po zahtevu, kao i da ga rukovalac obavesti o izvršenju rešenja. Po rešenju Poverenika postupilo je u potpunosti **83 rukovaoca, odnosno 87,4%, koji su o tome obavestili Poverenika**. Ostali rukovaoci nisu obavestili Poverenika o postupanju ili je postupanje u toku.

3.3.3. Vođenje Centralnog registra

Stupanjem na snagu novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti dana 21. 11. 2018. godine, Centralni registar Poverenika prestao je da se vodi.

Naime, novi ZZPL okončao je postojanje Centralnog registra, propisujući u prelaznim i završnim odredbama člana 98, da isti prestaje da se vodi danom stupanja na snagu ovog zakona, kao i da se s njim, i podacima sadržanim u njemu, ima postupati u skladu sa propisima koji uređuju postupanje sa arhivskom građom. S obzirom na to, **godišnji izveštaj se u delu Centralni registar odnosi na period 01. 01. 2018. - 21. 11. 2018. godine.**

Prema slobodnoj proceni Poverenika, u Srbiji postoji oko **350.000 rukovalaca** podataka o ličnosti koje čine državni organi, organi teritorijalne autonomije i jedinice lokalne samouprave, odnosno drugi organi ili organizacije kojima je povereno vršenje javnih ovlašćenja, pravna lica, kao i fizička lica, koji preduzimaju radnje obrade podataka o ličnosti.

Zaključno sa 21. novembrom 2018. godine, **ukupno 3.561** rukovalac podataka dostavilo je Centralnom registru Poverenika evidencije o **12.914 zbirki podataka** o ličnosti koje vode.

To praktično znači da je i **nakon deset godina primene ZZPL**, od pretpostavljenih 350.000, samo **3.561** rukovalac, odnosno **1,02% od ukupnog broja**, postupilo u skladu sa propisanim obavezama koje se tiču upisa u Centralni registar Poverenika.

Međutim, i pored napred navedenog, u odnosu na prethodni period u kome je postojao trend pada upisa u Centralni registar broja rukovalaca i broja evidencija zbirke podataka koje vode, **u 2018. godini, i to za vreme od 10 meseci i 21 dan, zabeležen je porast upisa i broja rukovalaca i broja dostavljenih evidencija.**

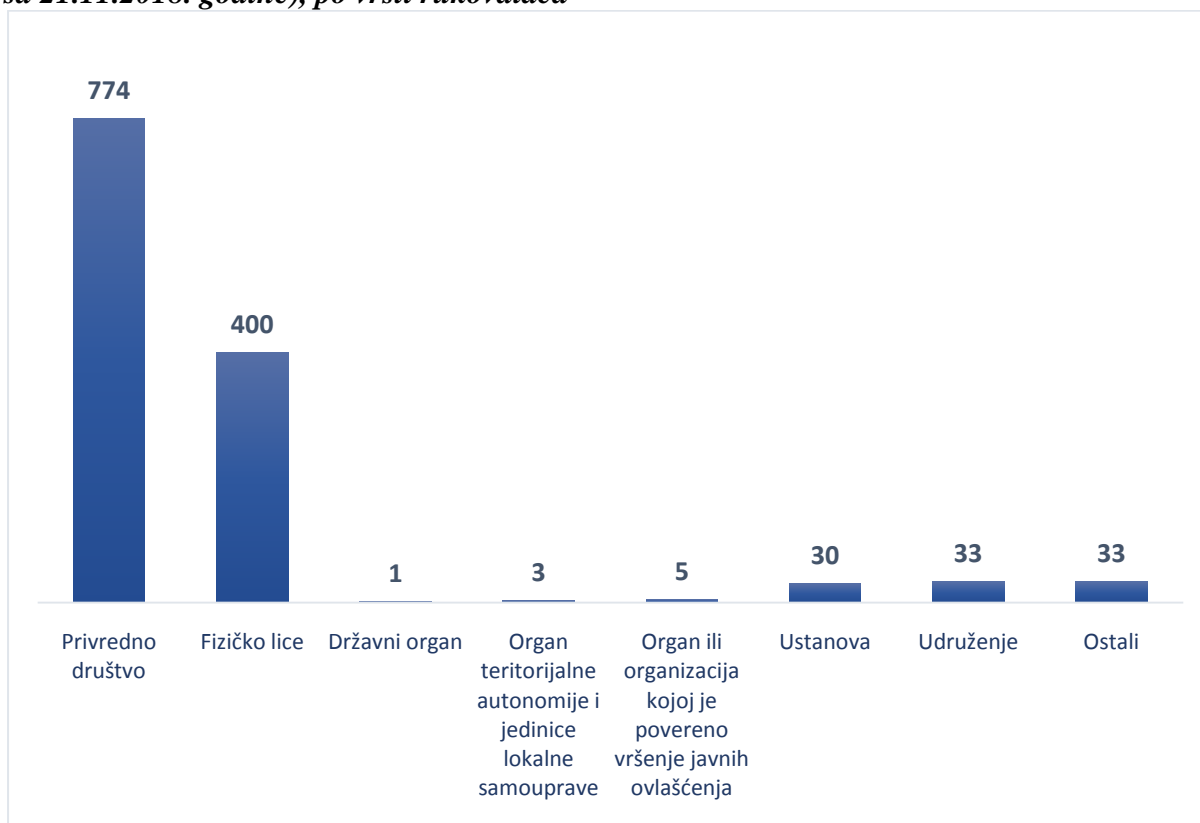
Tokom 2018. godine (zaključno sa 21.11.2018. godine) **1.279 rukovalaca upisalo je u Centralni registar Poverenika evidencije o 3.056 zbirke podataka koje vode.**

Rukovaoci koji su Povereniku, tokom 2018. godine dostavili najveći broj evidencija o zbirkama podataka, jesu privredna društva. To je pre svega rezultat činjenice da privrednih društava brojčano ima najviše, ali i činjenice da se u ovoj kategoriji rukovalaca nalazi veliki broj privrednih društava kojima matične internacionalne i inostrane kompanije nalažu poštovanje ove zakonom propisane obaveze koja je njima, u državama u kojima imaju sedišta, veoma dobro poznata.

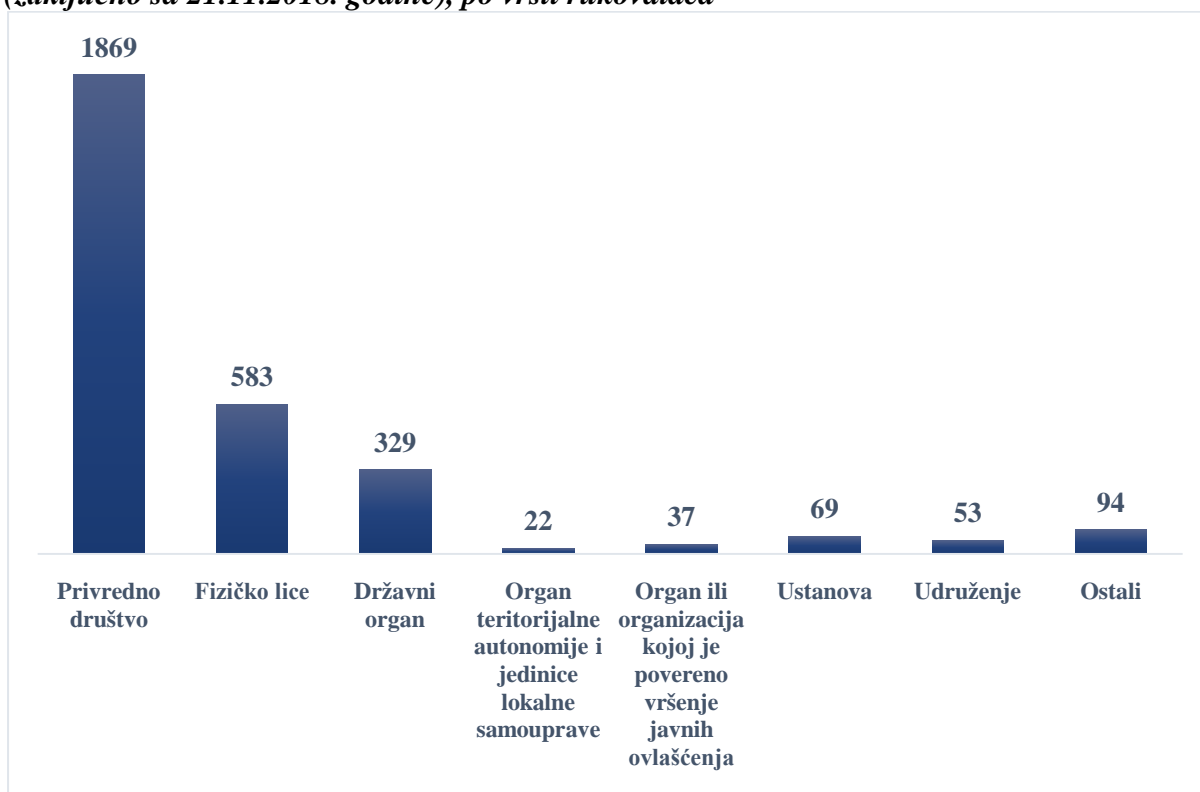
Višegodišnji trend da su privredna društva najbrojniji rukovaoci upisani u Centralni registar, ogleda se u činjenici da je od osnivanja Centralnog registra, 14. maja 2010. do 21. novembra 2018. godine, od ukupno 3.561 rukovalac koji su dostavili Povereniku evidencije o zbirkama podataka, njih 1.926 privredna društva, a 1.635, svi ostali rukovaoci zajedno (fizička lica – 561, ustanove – 292, državni organi - 264, organi teritorijalne autonomije i jedinice lokalne samouprave - 198, udruženja - 152, organi ili organizacije kojima je povereno vršenje javnih ovlašćenja – 46 i ostali - 122).

Kako stupanjem na snagu novog ZZPL, do dana njegove primene (devet meseci od dana stupanja na snagu), na strani rukovalaca podataka nije prestala obaveza obrazovanja, vođenja i ažuriranja evidencija o obradi, obaveza dostavljanja Povereniku obaveštenja o nameri uspostavljanja zbirke podataka, kao i obaveza dostavljanja Povereniku evidencija o zbirkama podataka, odnosno o promenama u tim evidencijama, zanimljivo je konstatovati da u relativno kratkom periodu od 40 dana (od 21. 11. 2018. kada je prestao da se vodi Centralni registar do 31. 12. 2018. godine), **nije došlo do smanjenja dostavljanja evidencija o zbirkama podataka o ličnosti, kao i evidentiranja novih rukovalaca.**

Grafikon 22 - Upisani rukovaoci u Centralni registar u 2018. godini (zaključno sa 21.11.2018. godine), po vrsti rukovalaca

Grafikon 23 - Upisane evidencije o zbirkama podataka u Centralni registar u 2018. godini (zaključno sa 21.11.2018. godine), po vrsti rukovalaca

Privredna društva su ne samo najbrojniji rukovaoci koji su upisani u Centralni registar Poverenika (774), nego su istovremeno dostavila i najveći broj evidencija o zbirkama podataka (1.869), što je u proseku oko 2,4 evidencije o zbirkama podataka po jednom privrednom društvu. Dalje slede fizička lica (preduzetnici) - 400, koji su dostavili 583 evidencije o zbirkama podataka, što je u proseku oko 1,5 evidencija po jednom preduzetniku, državni organi koji su dostavili 329 evidencija o zbirkama podataka o ličnosti, ustanove koji su dostavile 69 evidencija o zbirkama podataka o ličnosti, itd.

Poverenik je tokom navedenog perioda primio i 180 zahteva za promenom u postojećim evidencijama u Centralnom registru, od kojih je na 177 odgovoreno, a 3 zahteva su okončana službenom beleškom.

3.3.4. Aktivnosti Poverenika u vezi sa iznošenjem podataka iz Republike Srbije

Poverenik je tokom 2018. godine postupao po 20 zahteva za iznošenje podatka o ličnosti iz Srbije, od kojih je 7 primio 2018. godine, a 13 je preneto iz prethodnog perioda. Poverenik je doneo 14 odluka po podnetim zahtevima, i to 7 rešenja kojim se dozvoljava iznošenje podataka, 1 rešenje kojim se delimično dozvoljava iznošenje podataka i 6 zaključaka o odbačaju zahteva.

Države u koje je traženo iznošenje podataka o ličnosti su: SAD, Novi Zeland, Indija, Filipine i Izrael.

Podnosioci zahteva su najčešće poslovne korporacije koje traže iznošenje podataka o ličnosti iz Srbije u države koje nisu članice Konvencije o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka Saveta Evrope i dostavljanje tih podataka ugovornim obrađivačima, odnosno korisnicima u ovim državama, u svrhu uspostavljanja centralizovane baze podataka (npr. o zaposlenima) i korporativnog upravljanja tim podacima na nivou međunarodne grupacije.

Postupanje u ovim predmetima zahteva da se, na osnovu podnetog zahteva i priložene dokumentacije, utvrde sve relevantne činjenice koje su od značaja za donošenje odluke o dozvoljenosti iznošenja podataka o ličnosti iz Republike Srbije. Pri odlučivanju, cene se sve okolnosti u vezi sa obradom podataka o ličnosti koju vrši rukovalac koji namerava da izvrši prenos tih podataka iz Republike Srbije, a posebno se vodi računa o: svrsi za koju se podaci obrađuju; osnovu obrade podataka; vrsti podataka o ličnosti; osnovu iznošenja podataka o ličnosti; obaveštavanju lica na koja se podaci odnose i njihovoj saglasnosti za iznošenje podataka trajanju obrade zbog koje se podaci iznose; sprovođenju mera zaštite podataka pre, tokom i nakon eventualnog iznošenja podataka; zaštiti prava lica čiji se podaci iznose, kao i drugim činjenicama koje su od značaja za donošenje odluke o podnetim zahtevima.

3.3.5. Postupanje drugih državnih organa u vezi sa aktima Poverenika u oblasti zaštite podataka o ličnosti

3.3.5.1. Postupanje tužilaštava po krivičnim prijavama Poverenika

Poverenik je tokom 2018. godine podneo 6 krivičnih prijava, sve zbog krivičnog dela iz člana 146. KZ (neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka). U dosadašnjem periodu, od 2010. godine do kraja izveštajnog perioda, Poverenik je podneo ukupno 39 krivičnih prijava zbog više krivičnih dela, i to iz: člana 143. (neovlašćeno prisluškivanje i snimanje), člana 144. (neovlašćeno fotografisanje), člana 146. (neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka), člana 299. (računarska sabotaža), člana 302. (neovlašćeni pristup zaštićenom računaru, računarskoj mreži i elektronskoj obradi podataka), člana 329. (lažno predstavljanje), člana 355. (falsifikovanje isprave) i člana 359. (zloupotreba službenog položaja) KZ.

Prema podacima kojima Poverenik raspolaže, na osnovu svih 39 krivičnih prijava koje je Poverenik do sada podneo, podignuta su samo 2 optužna predloga, na osnovu kojih je doneta jedna pravosnažna osuđujuća presuda (lice je osuđeno na 6 meseci uslovno) i jedna oslobađajuća presuda. Odbačeno je 19 krivičnih prijava, od čega je 14 odbačeno iz razloga oportuniteta, 3 su odbačene zbog nastupanja zastarelosti, a 2 su odbačene jer se ne radi o krivičnom delu koje se goni po službenoj dužnosti. Postupak po preostalih 18 krivičnih prijava i dalje je u toku.

Poverenik smatra da je u krivičnim prijavama koje je do sada podneo javnim tužilaštvima dao dovoljno elemenata za njihovo dalje procesuiranje, kako bi se počinioci krivičnih dela otkrili i primereno sankcionisali.

3.3.5.2. Postupanje prekršajnih sudova po zahtevima Poverenika

Poverenik je tokom 2018. godine podneo 19 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka zbog povreda odredbi ZZPL. Povodom svih prekršajnih zahteva koje je podneo do sada, Poverenik je tokom 2018. godine primio 23 odluke prekršajnih sudova (22 prvostepenih i 1 odluka drugostepenog suda), i to: 18 osuđujućih presuda (od čega je 1 delimično osuđujuća - osuđeno je pravno lice, dok je fizičko lice kao odgovorno lice u pravnom licu oslobođeno odgovornosti), 1 oslobađajuću presudu (koja je dobila i klauzulu pravosnažnosti) i 4 rešenja kojima se postupak obustavlja.

Što se tiče obustavljenih prekršajnih postupaka, jedan je obustavljen zbog nastupanja apsolutne zastarelosti od dve godine za pokretanje i vođenje prekršajnog postupka, dva su obustavljena zbog nedostajanja uslova za pravosnažnost i izvršnost prvostepene odluke jer ista nije dostavljena strankama u postupku, a jedan prekršajni postupak je obustavljen jer za okrivljeno lice nema izveštaja o ranijem kažnjavanju.

Prekršajni sudovi su izrekli ukupno novčane kazne u iznosu od 755.000 dinara, a u tri presude su izrekli opomene prekršiocima zakona. Kaznena politika prekršajnih sudova je izuzetno blaga, jer se kazne za pravna lica vrlo često izriču u iznosu od 50.000 dinara, što je zakonski minimum, dok se kazne za odgovorna fizička lica, skoro po pravilu izriču u iznosu od 5.000 dinara, što je takođe zakonski minimum.

Poverenik je više puta do sada, uključujući i u postupku izrade i usvajanja Zakona o prekršajima, bezuspešno ukazivao da je rok od dve godine za nastupanje apsolutne zastarelosti isuviše kratak, zbog čega se već godinama postupak u određenom broju predmeta obustavlja.

3.3.5.3. Postupanje Upravnog suda po tužbama protiv odluka Poverenika

Tokom 2018. godine Upravnom sudu podneto je 7 tužbi protiv odluka Poverenika. Najveći broj tužbi (5), podnete su protiv rešenja kojima je odbijena žalba podnosioca kao neosnovana, 1 tužba je podneta od strane rukovaoca kome je dat nalog da postupi po zahtevu i 1 tužba je podneta od strane rukovaoca kom je izrečena mera brisanja, odnosno anonimizacije i privremena zabrana obrade podataka.

Upravni sud je u toku 2018. godine rešio 8 tužbi podnetih protiv odluka Poverenika (2 tužbe su podnete 2018. godine, a 6 je podneto 2017. godine), tako što je u 5 slučajeva odbio tužbu, a u 3 slučajeva tužbu odbacio.

3.4. Inicijative i mišljenja Poverenika u vezi sa propisima

3.4.1. Mišljenja na nacрте i predloge zakona i podzakonskih akata

Poverenik je tokom 2018. godine, iz ugla prava koja štiti, dao veći broj mišljenja na nacрте i predloge zakona i podzakonskih akata.

Poverenik je dao 59 mišljenja na nacрте i predloge zakona, od čega 53 na zahtev, a 6 po sopstvenoj inicijativi. Od svih mišljenja, 28 je dato sa aspekta samo ZZPL, 22 sa aspekta oba zakona, odnosno i ZSPIJZ i ZZPL, a 9 je dato sa aspekta statusnih pitanja Poverenika kao državnog organa.

To su:

1. Ministarstvu pravde po sopstvenoj inicijativi dostavljeno je mišljenje (u načelu i na pojedinačne odredbe) na Nacrt zakona o zaštiti podataka o ličnosti;
2. Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture dostavljeno je mišljenje na Nacrt zakona o putevima, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL u tri navrata;
3. Ministarstvu odbrane dato je mišljenje na Nacrt zakona o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;
4. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o udžbenicima, sa aspekta ZZPL;
5. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o nacionalnom okviru kvalifikacija sa aspekta ZZPL;
6. Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture dato je mišljenje na Nacrt zakona o putevima, sa aspekta ZZPL;
7. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o patentima, sa aspekta ZZPL;
8. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave u toku sprovođenja javne rasprave o tekstu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, po sopstvenoj inicijativi dato je mišljenje na Nacrt zakona o

izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, sa stanovišta nadležnosti Poverenika;

9. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave u dva navrata dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o matičnim knjigama, sa aspekta ZZPL;

10. Ministarstvu finansija dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji, sa aspekta ZZPL;

11. Ministarstvu pravde po sopstvenoj inicijativi dato je mišljenje na Nacrt zakona o lobiranju, sa aspekta ZZPL;

12. Ministarstvu zdravlja dato je mišljenje na Nacrt zakona o sanitarnom nadzoru, sa aspekta ZZPL;

13. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o uslovima za upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i njihovoj zaštiti, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

14. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

15. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, sa aspekta ZZPL;

16. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluprovodničkih proizvoda, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

17. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dato je mišljenje na Nacrt zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima, sa aspekta ZZPL;

18. Ministarstvu unutrašnjih poslova dato je mišljenje na Nacrt zakona o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

19. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dato je mišljenje na Nacrt zakona o ratnim memorijalima, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

20. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dato je mišljenje na Nacrt zakona o štrajku, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

21. Ministarstvu pravde dato je mišljenje na Nacrt zakona o lobiranju, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

22. Ministarstvu unutrašnjih poslova dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, sa aspekta ZZPL;

23. Ministarstvu zdravlja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o psihoaktivnim kontrolisanim supstancama, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

24. Ministarstvu unutrašnjih poslova dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o detektivskoj delatnosti, sa aspekta ZZPL;

25. Ministarstvu unutrašnjih poslova dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o privatnom obezbeđenju, sa aspekta ZZPL;

26. Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija dato je mišljenje na Nacrt zakona o ugostiteljstvu, sa aspekta ZZPL;

27. Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija dato je mišljenje na Nacrt zakona o turizmu, sa aspekta ZZPL;

28. Ministarstvu unutrašnjih poslova dato je mišljenje na Nacrt zakona o dobrovoljnom vatrogastvu, sa aspekta ZZPL;
29. Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o pomorskoj plovidbi, sa aspekta ZZPL;
30. Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnoj pripadnosti i upisu plovila, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;
31. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave po sopstvenoj inicijativi dato je mišljenje na Nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, sa aspekta nadležnosti Poverenika;
32. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave po sopstvenoj inicijativi dato je mišljenje na Nacrt zakona o platama državnih službenika i nameštenika, sa aspekta nadležnosti Poverenika;
33. Ministarstvu pravde dato je mišljenje na Nacrt zakona o zaštiti podataka o ličnosti, u načelu i na pojedinačne odredbe, sa aspekta nadležnosti Poverenika;
34. Ministarstvu pravde dato je mišljenje na Nacrt zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, sa aspekta ZZPL;
35. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, sa aspekta nadležnosti Poverenika;
36. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Nacrt zakona o platama državnih službenika i nameštenika, sa aspekta nadležnosti Poverenika;
37. Ministarstvu pravde dato je mišljenje na Nacrt zakona o sprečavanju korupcije, sa aspekta ZSPIJZ I ZZPL;
38. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju, sa aspekta ZZPL;
39. Ministarstvu zdravlja dato je mišljenje na Nacrt zakona o predmetima opšte upotrebe, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;
40. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o profesijama od posebnog značaja za Republiku Srbiju, sa aspekta ZZPL;
41. Ministarstvu unutrašnjih poslova dato je mišljenje na Nacrt zakona o kritičnoj infrastrukturi, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;
42. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti, sa aspekta ZZPL;
43. Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o planiranju i izgradnji, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;
44. Narodnoj skupštini Republike Srbije dato je mišljenje na Predlog zakona o Centralnom registru obaveznog socijalnog osiguranja, sa aspekta ZZPL;
45. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, sa aspekta ZZPL;
46. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, sa aspekta ZZPL;
47. Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnom vremenu posade vozila u drumskom prevozu i tahografima, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

48. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje u dva navrata na Nacrt zakona o centralnom registru stanovništva, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

49. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o inspekcijском nadzoru, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

50. Ministarstvu finansija dato je mišljenje na Nacrt zakona o budžetu Republike Srbije za 2019. godinu, sa aspekta nadležnosti Poverenika;

51. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, sa aspekta nadležnosti Poverenika;

52. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja razvojа dato je mišljenje na Nacrt zakona o socijalnom preduzetništvu i radnoj integraciji u socijalnim privrednim subjektima, sa aspekta ZSPIJZ i ZZPL;

53. Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dato je mišljenje na Nacrt zakona o agencijskom zapošljavanju, sa aspekta ZZPL;

54. Ministarstvu unutrašnjih poslova dato je mišljenje na Nacrt zakona o azilu i privremenoj zaštiti, sa aspekta ZZPL;

55. Republičkom zavodu za statistiku dato je mišljenje na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o zvaničnoj statistici, sa aspekta ZZPL;

56. Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenu ustavnosti Zakona o zaštiti konkurencije;

57. Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenu ustavnosti Zakona o odbrani;

58. Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenu ustavnosti Zakona o Bezbednosno-informativnoj agenciji, i

59. Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenu ustavnosti Zakona o nacionalnom DNK registru.

Poverenik je dao i 24 mišljenja na podzakonske i druge opšte akte, i to:

1. Ministarstvu finansija dato je mišljenje na Predlog pravilnika o vrstama šifri plaćanja i načinu i postupku dostavljanja podataka Poreskoj upravi, sa Tehničkim uputstvom;

2. Ministarstvu spoljnih poslova dato je mišljenje na Nacrt izvršnog programa saradnje u oblasti kulture, obrazovanja i nauke za period od 2018 - 2021. godine, koji je dostavila Ambasada Republike Poljske;

3. Ministarstvu spoljnih poslova dato je mišljenje na Predlog da se razmenom nota sa BiH pitanje pribavljanja izvoda iz kaznene evidencije za državljane Republike Srbije i BiH obavlja diplomatskim putem;

4. Ministarstvu prosvete dato je mišljenje na Predlog strategije razvoja intelektualne svojine za period od 2018.-2022. godine sa Akcionim planom za period od 2018.-2022. godine za sprovođenje Strategije;

5. Institut za onkologiju dato je mišljenje na Pravilnik o bezbednosti informaciono-komunikacionog sistema Instituta za onkologiju i radiologiju Srbije;

6. Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija dato je mišljenje na Predlog uredbe o bližem uređenju uslova koje moraju da ispune šeme elektronske identifikacije za određene nivoe pouzdanosti;

7. Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija dato je mišljenje na Predlog uredbe o bližim uslovima za pružanje kvalifikovanih usluga od poverenja;

8. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog Strategije za reformu javne uprave u RS;
9. Ministarstvu zdravlja dato je mišljenje na Strategiju javnog zdravlja Republike Srbije i Akcioni plan za period od 2018. do 2026. godine;
10. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o načinu upisa i vođenja Registra nacionalnih saveta;
11. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o obliku i sadržaju obrasca za prikupljanje potpisa birača koji podržavaju elektore;
12. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Katalog radnih mesta;
13. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uputstva o izmenama i dopunama Uputstva za sprovođenje Zakona o jedinstvenom biračkom spisku;
14. Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija Predlog uredbe o uslovima za pripremu dokumenta za pouzdano elektronsko čuvanje i formatima dokumenata koji su pogodni za dugotrajno čuvanje;
15. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uredbe o bližim uslovima za izradu o održavanje veb prezentacije organa, sa obrazloženjem, radi pribavljanja mišljenja o predlogu akta;
16. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uredbe o načinu rada Portala otvorenih podataka, sa obrazloženjem pribavljanja mišljenja o predlogu akta;
17. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uredbe o načinu vođenja Metaregistra, načinu obrađivanja, suspendovanja i ukidanja pristupa Servisnoj magistrali organa i načinu rada na Portalu;
18. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uredbe o bližim uslovima za uspostavljanje elektronske uprave, sa obrazloženjem;
19. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog pravilnika o načinu na koji organi vrše uvid, pribavljaju, obrađuju i ustupaju, odnosno dostavljaju podatke o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija;
20. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uredbe o organizacionim i tehničkim standardima za održavanje i unapređenje Jedinstvene informaciono-komunikacione mreže elektronske uprave i povezivanje organa na ovu mrežu, sa obrazloženjem;
21. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uredbe o vrednovanju radne uspešnosti državnih službenika;
22. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog uredbe o internom i javnom konkursu za popunjavanje radnih mesta u državnim organima;
23. Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave dato je mišljenje na Predlog zaključka kojim se usvaja Akcioni plan za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu u Republici Srbiji, i
24. Vladi RS dato je mišljenje na Nacrt uredbe o određivanju kompetencija za rad državnih službenika.

Takođe, u jednom slučaju, Poverenik je od Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave na sopstvenu inicijativu tražio i dobio mišljenje o vremenu isteka mandata poverenika Rodoljuba Šabića.

3.4.2. Predlozi Poverenika podneti Ustavnom sudu

Od posebnog značaja su predlozi za ocenu ustavnosti zakona koje je Poverenik podneo Ustavnom sudu, kao mera koju je Poverenik preduzeo jer prethodno data mišljenja na nacрте i predloge zakona nisu usvojena, a ti zakoni nisu usklađeni sa odredbama Ustava. Tokom 2018. godine, Poverenik je podneo četiri takva predloga Ustavnom sudu, od kojih se dva odnose na ustavne garancije na slobodan pristup informacijama od javnog značaja, a dva se odnose na neusaglašenost sa ustavnim garancijama na zaštitu podataka o ličnosti. Takođe, Poverenik je Narodnoj skupštini Republike Srbije (svim poslaničkim grupama i samostalnim narodnim poslanicima), uputio pismo u kom je izneo stav o neustavnosti člana 40. Predloga zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Predlozi koje je Poverenik podneo Ustavnom sudu su:

1. Predlog za ocenu ustavnosti člana 10. stav 3. Zakona o nacionalnom DNK registru

Predlog za ocenu ustavnosti zasniva se na činjenici da je, uprkos vrlo jasnoj odredbi člana 42. Ustava, kao i ranijem jasno i precizno izraženom stavu Ustavnog suda da se obrada podataka uređuje isključivo zakonom, zakonodavac propisao da se bliži uslovi za razmenu i prenošenje podataka iz DNK registra uređuju podzakonskim aktom Vlade. Takva odredba, budući da razmena i prenošenje podataka predstavljaju radnje obrade podataka o ličnosti, u direktnoj je suprotnosti sa navedenom ustavnom odredbom. Kako samo oglašavanje i prestanak važenja člana 10. stav 3. Zakona o nacionalnom DNK registru nije dovoljno da bi se prava lica zaštitila, Poverenik je predložio Ustavnom sudu da posebnim mišljenjem skrene Narodnoj skupštini pažnju na sledeća pitanja koja je neophodno regulisati zakonom:

- Uslovi pod kojim se vrši upis i brisanje podataka u DNK registru, vodeći računa o razlici između osumnjičenih, okrivljenih i osuđenih lica, te o vrsti i težini izvršenog krivičnog dela;
- Rokovi čuvanja svih podataka u DNK registru koji ne mogu biti neograničeni kao što je to propisano odredbama 41, 43, 44, 45. i 46. Zakona o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova;
- Uslovi pod kojima se vrši obrada podataka u DNK registru, a posebno uslovi pod kojima se vrši upis i brisanje podataka iz registra o maloletnim licima i žrtvama izvršenja krivičnog dela, i
- Razmeni podataka iz DNK registra sa drugim državama i međunarodnim organizacijama koja se može odvijati samo na osnovu zakona, tj. ratifikovanih međunarodnih sporazuma koji imaju snagu zakona i deo su unutrašnjeg pravnog poretka, uz propisivanje jasnih pravila pod kojim uslovima se vrši takva obrada.

2. Predlog za ocenu ustavnosti određenih odredbi Zakona o odbrani i Predlog za ocenu ustavnosti određenih odredbi Zakona o Bezbednosno-informativnoj agenciji (BIA)

Nakon usvajanja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o odbrani i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o BIA, Poverenik je Ustavnom sudu podneo Predloge za

ocenu ustavnosti pojedinih članova ova dva zakona. Nakon izmena sprovedenih navedenim zakonima, Ministarstvo odbrane i Vojska, kao i BIA, praktično su izuzeti iz jedinstvenog sistema slobode pristupa informacijama uređenog Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, kao jedinstvenog sistema zaštite tajnih podataka uređenog Zakonom o tajnosti podataka.

Odredbe koje predviđaju da na predlog Ministarstva odbrane Vlada "bliže uređuje" podatke koji se "štite", odnosno "ne mogu učiniti dostupnim javnosti", kao i odredbe kojima se neki dokumenti BIA klasifikuju po vrsti a ne s obzirom na sadržinu, ne samo da su suprotne odredbama oba pomenuta zakona čime se narušava jedinstvo pravnog sistema, nego su i suprotne članu 51. Ustava Republike Srbije kojim je određeno da se pravo na pristup informacijama koje su u posedu državnih organa ostvaruje u skladu sa zakonom.

Sporna odredba čl. 102. Zakona o odbrani nije u skladu ni sa članom 51. Ustava Republike Srbije, kojim je proklamovano da je Vojska Srbije pod demokratskom i civilnom kontrolom, jer otvara mogućnost da se prava javnosti ograničavaju, čak i isključuju, mimo kriterijuma i uslova utvrđenih Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i Zakonom o tajnosti podataka.

Odredbe člana 20v Zakona o BIA kojima se uređuje obrada podataka o ličnosti u postupku bezbednosne provere, kojima se uz ostalo predviđa da direktor BIA praktično uređuje obradu podataka suprotne su članu 42. Ustava RS koji predviđa da se obrada podataka o ličnosti uređuje isključivo zakonom.

3. Predlog za utvrđivanje neustavnosti člana 45. stav 4. Zakona o zaštiti konkurencije

U Zakonu o zaštiti konkurencije predviđeno je da podaci koje "zaštiti" Komisija za zaštitu konkurencije "nemaju svojstvo informacija od javnog značaja u smislu zakona kojim se uređuje slobodan pristup informacijama od javnog značaja". Navedeni podaci se žele u potpunosti, nezavisno od okolnosti, isključiti od domašaja javnosti, što je potpuno suprotno rešenjima iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, kojim se na jedinstven način uređuje ostvarivanje prava javnosti. Međunarodni standardi prepoznaju Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja kao „*lex specialis*“, odnosno kao propis koji ima prednost u odnosu na druge zakone, a odredbe našeg Zakona o slobodnom pristupu informacijama propisuju da se prava iz tog zakona mogu izuzetno podvrći ograničenjima propisanim samo tim zakonom. U svakom konkretnom slučaju mora se ceniti mogućnost ograničavanja prava javnosti, a to pravo se nikad ne može unapred isključiti. Prisustvo navedene odredbe Zakona o zaštiti konkurencije u pravnom poretku objektivno izaziva sukob zakona, dovodi u pitanje Ustavom zajemčeno jedinstvo pravnog sistema i samim tim proizvodi konkretne dileme kod postupajućih organa. Osim tih problema, stav je Poverenika da prisustvo ovakve odredbe u pravnom poretku neizbežno asocira na moguće zloupotrebe, odnosno stavljanje te odredbe u funkciju nelegitimnih interesa, npr. korupcije.

3.5. Aktivnosti Poverenika na afirmisanju prava

Poverenik je tokom 2018. godine organizovao i sproveo niz obuka iz oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja i zaštite podataka o ličnosti. Brojne

aktivnosti su realizovane u okviru projekta „Izgradnja kapaciteta Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za efektivno i adekvatno izvršavanje njegovih zakonskih ovlašćenja i obezbeđivanje ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama i prava na zaštitu podataka u skladu sa evropskim standardima“, koji se finansirao iz sredstava bespovratne pomoći Bilateralnog programa Kraljevine Norveške, a na osnovu Sporazuma sa Vladom Republike Srbije. Više o tome u delu „*Realizacija Projekta*“.

Obuke za primenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama i ZZPL, kao zakonske obaveze organa vlasti, Poverenik je realizovao samostalno ili učešćem u svojstvu predavača u obukama koje su organizovali drugi organi ili organizacije za potrebe zaposlenih u organima javne vlasti. Predavanja su održana za predstavnike različitih institucija i ciljnih grupa, među kojima su: studenti Pravnog fakulteta Univerziteta Unionu u okviru programa „Naučni seminar“, studenti treće godine Fakulteta organizacionih nauka, polaznici obrazovnog programa „PolitiKas“ (u organizaciji Beogradske otvorene škole), studenti na Pravnog fakulteta u Beogradu (tri predavanja), studenti i doktoranti Fakulteta političkih nauka, studenti četvrte godine Fakulteta bezbednosti, studenti udruženja ELSA Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, polaznici jesenje škole za studente novinarstva i komunikologije u okviru projekta Budućnost slobode informacija u Srbiji Partnera za demokratske promene, studenti četvrte generacije Pravne klinike za ekološko pravo u organizaciji Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Misije OEBS-a u Srbiji, polaznici Škole za ljudska prava, studenti Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, polaznici Akademije demokratije, u okviru modula „(Ne)Moć četvrte grane vlasti, u organizaciji Centra za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA), uz podršku Misije OEBS u Srbiji i studenti Kriminalističko-policijske akademije.

Zaposleni u službi Poverenika su učestvovali u svojstvu predavača u obukama na temu primene Zakona o slobodnom pristupu informacijama i ZZPL, na pet dvodnevni obuka za organe javne vlasti u gradovima Srbije. Obuke su održane u Novom Pazaru, u periodu od 20. 06. do 21. 06. 2018. godine u Skupštinskoj sali Kulturnog centra, u Šapcu, u periodu od 26. 06. do 27. 06. 2018. godine u Centru za stručno usavršavanje, u Zrenjaninu, u periodu od 03. 07. do 04. 07. 2018. godine u Gradskoj kući, Multimedijalna sala, u Vranju, u periodu od 17. 07. do 18. 07. 2018. godine u Velikoj sali Skupštine grada Vranja, i u Požarevcu od 10. 09. do 11. 09. 2018. godine u Skupštinskoj sali Skupštine Grada Požarevca. Prvenstveni cilj ovih dvodnevni obuka je da se zaposleni u organima vlasti van Beograda obuče da pravilno primenjuju Zakon o slobodnom pristupu informacijama i ZZPL.

Pored navedenih, održane su i dve dvodnevne obuke za zaposlene u organima javne vlasti pod nazivom „Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u praksi“. Prva obuka je održana 08. 08 - 09. 08. 2018. godine, a druga obuka 13. 08 - 14. 08. 2018. godine. Pored praktične primene zakona, zaposleni u organima javne vlasti su obučeni da koriste novu aplikaciju za izradu i ažuriranje informatora o radu u elektronskom obliku kada ona bude stavljena u funkciju.

Zaposleni u službi Poverenika učestvovali su u svojstvu predavača u obukama koje je organizovala Služba za upravljanje kadrovima Republike Srbije, na temu primene ZZPL. Pomoćnik generalnog sekretara održao je predavanje u Nacionalnoj akademiji za javnu upravu za državne službenike na temu zaštite podataka o ličnosti. Poverenik je za državne službenike održao i tri obuke na temu zaštite podataka o ličnosti.

Poverenik je organizovao i Multimedijalnu izložbu „Razvoj i značaj institucije Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti“, kako bi se najširoj javnosti, na prvom mestu građanima, ali i organima, organizacijama, domaćim i stranim kompanijama, prikazao istorijski razvoj institucije Poverenika, rezultati rada, u cilju daljeg jačanja i očuvanja snage ove institucije. Konferencija o Povereniku, kao multimedijalni izložbeni događaj, pod nazivom „Razvoj i značaj institucije Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti“ održana je u periodu od 28. 05. 2018. do 02. 06. 2018. godine u Atrijumu Narodne biblioteke Srbije.

Takođe, Poverenik je u junu mesecu održao konferenciju za medije povodom rizika i opasnosti koje nosi obrada podataka o ličnosti putem internet aplikacije "Izabrani doktor".

Dvodnevna obuka za zaposlene u službi Poverenika iz oblasti obrade podataka o ličnosti u finansijskom sektoru održana je 27 - 28. 08. 2018. godine. Za predstavnike više od 50 organa vlasti održane su dve dvodnevne obuke „Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u praksi“.

U cilju jačanja kapaciteta i podizanja svesti o zaštiti podataka o ličnosti, održana je Međunarodna konferencija na temu Opšta uredba EU o zaštiti podataka o ličnosti 17 - 18. 04. 2018. godine. Više o tome u delu „*Realizacija Projekta*“.

Poverenik je organizovao niz predavanja za zaposlene u službi Poverenika o novom ZZPL i o pravima lica. Realizovano je ukupno četiri predavanja o Opštoj uredbi o zaštiti podataka – o priručniku o licima za zaštitu podataka, o priručniku o transparentnosti, o mišljenju o obradi podataka na radu, i o smernicama o pristanku i novim obavezama za rukovaoce. Održano je i dvodnevno predavanje Bojana Maršićanina, predstavnika Norveške kompanije Telenor, na temu novog ZZPL.

Na događaju organizovanom 26. januara, povodom obeležavanja Dana zaštite podataka o ličnosti, Poverenik je ukazao na stanje u ovoj oblasti i predstavio glavne izazove u radu ove institucije. U cilju informisanja šire i stručne javnosti sa ostvarivanjem ovog prava, predstavljena je publikacija broj 3: [Zaštita podataka o ličnosti u oblasti radnih odnosa: stavovi i mišljenja Poverenika](#).

Takođe, svojevrsan doprinos afirmaciji ovog prava, sa posebnim osvrtom na Opštu uredbu o zaštiti podataka o ličnosti, Poverenik je iskazao prevodom i objavljivanjem priručnika [Zaštita podataka i nadležnosti institucija Evropske unije](#), kao i objavljivanjem (u elektronskom obliku) priručnika [Najčešće postavljena pitanja u vezi sa primenom Opšte uredbe o zaštiti podataka o ličnosti \(GDPR\)](#).

Afirmišući pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja, Poverenik je 26. septembra organizovao konferenciju posvećenu obeležavanju Međunarodnog dana prava javnosti da zna. Ova konferencija se organizuje svake godine, počev od 2006. godine, u saradnji i uz podršku Misije OEBS u Srbiji, Nezavisnog udruženja novinara Srbije, Udruženja novinara Srbije i Koalicije za slobodu pristupa informacijama. I ove godine su različitim organima dodeljivana priznanja za ostvarene rezultate i doprinos u ostvarivanju prava javnosti da zna, kao i posebna nagrada za najbolji Informator o radu organa. Posebno priznanje, nagrada i statueta za najveći doprinos afirmisanju prava na pristup informacijama i transparentnost u radu dodeljena je Centru za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA). Tom prilikom je predstavljena i publikacija broj 7: [Slobodan pristup informacijama: Stavovi i mišljenja Poverenika](#).

Poverenik je tokom 2018. godine nastavio uspostavljenju praksu stažiranja studenata radi sticanja praktičnih znanja iz oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja i zaštite podataka o ličnosti. U okviru saradnje Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Poverenika, za dve grupe studenata treće i četvrte godine Pravne klinike ekološkog prava, organizovana je praksa u službi Poverenika u trajanju od po 15 dana. Istovremeno, tekućoj praksi su se pridružila i polaznica koja je preporučena u okviru Programa prakse na obrazovnom programu „Studije budućnosti“ od strane Beogradske otvorene škole. Takođe, 20 učesnika programa Škole ljudskih prava za mlade, u organizaciji Inicijative mladih za ljudska prava i Helsinškog odbora za ljudska prava, posetilo je Poverenika 13.7.2018. godine, kojom prilikom im je predstavljen način i rezultati rada Poverenika.

Posebnu pažnju Poverenik je posvetio stručnom usavršavanju svojih zaposlenih kroz izgradnju kapaciteta pojedinaca, jačanje njihovih stručnih, leaderskih i menadžerskih sposobnosti, povezivanje sa kolegama iz regiona i EU, sve u okviru Programa za državne službenike Evropskog fonda za Balkan. Na osnovu osvojene stipendije, jedna od zaposlenih u službi Poverenika bila je na usavršavanju u instituciji Austrijskog organa za zaštitu podataka o ličnosti u Beču, od 01. 09. 2018 - 30. 11. 2018. Opšti cilj Programa je da doprinese efikasnom razvoju državnih administracija u regionu, pružanjem programa obuke za visoko kvalifikovane stručnjake iz najviših državnih organa zemalja Zapadnog Balkana. U okviru navedenog programa zaposlena u službi Poverenika učestvovala je i na dva seminaru: Uvodni seminar u Berlinu i Potsdamu, kroz predavanja i obuke iz oblasti vladavine prava, procesa evropskih integracija u Zapadnom Balkanu, veština prezentacije i komunikacije, dobrog upravljanja u javnoj administraciji i Završni seminar s ciljem procene iskustva staža, dodatne obuke o liderstvu i pripreme za prenošenje naučenih lekcija u matičnoj instituciji.

3.6. Realizacija Projekta

Poverenik je tokom 2018. godine okončao rad na projektu „Izgradnja kapaciteta Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za efektivno i adekvatno izvršavanje njegovih zakonskih ovlašćenja i obezbeđivanje ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama i prava na zaštitu podataka u skladu sa evropskim standardima“, koji je realizovan na osnovu bilateralnog sporazuma Vlade Republike Srbije i Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Norveške. **U okviru ovog projekta, usled uštede ostvarene u prve dve godine trajanja projekta, dopisom Ministarstva za evropske integracije 337-00-154/2015-03 od 12. 01. 2018. godine, odobrena je izmena postojećih i dodavanje novih aktivnosti u okviru treće godine sprovođenja projekta, čime je izvršena i preraspodela u okviru budžeta projekta i produženje projekta do 30. 11. 2018. godine. (Više o tome pod 5.3.2. Sredstva iz Projekta).**

U okviru Projekta, a u cilju jačanja kapaciteta, održana je Međunarodna konferencija na temu Opšte uredbe o podacima o ličnosti, 17. i 18. 04. 2018. godine u Klubu poslanika u Beogradu. Cilj konferencije je da se najširoj javnosti približi značaj Opšte uredbe o podacima o ličnosti i podigne svest o tome kako će ovaj akt uticati na pojedinca, privredu i organe javne vlasti, kao i ukaže na potrebu usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa pravom EU. Radi organizacije konferencije angažovani su stručnjaci iz oblasti zaštite podataka o ličnosti koji rukovode organima za zaštitu podataka o ličnosti u zemljama članicama EU, ali i u državama koje nisu članice, kao i domaći stručnjaci u oblasti zaštite podataka o ličnosti.

U okviru Projekta predstavnici Poverenika išli su na dva studijska putovanja u Hrvatsku: za šest zaposlenih organizovana je studijska poseta Zagrebu, u periodu od 20. 08 - 22. 08. 2018. godine, radi jačanja saradnje i razmene iskustava sa Agencijom za zaštitu osobnih podataka Republike Hrvatske, a u periodu od 09. 09. do 12. 09. 2018. godine zamenica poverenika i šest zaposlenih u službi Poverenika učestvovalo je u studijskoj poseti Povereniku za informacije Republike Hrvatske.

Poverenik je u okviru Projekta objavio tri publikacije čiji je cilj da doprinesu podizanju svesti o značaju zaštite podataka o ličnosti i pravu na slobodan pristup informacijama od javnog značaja. U okviru aktivnosti vezanih za izradu i objavljivanje materijala u cilju informisanja javnosti o njenim pravima i praksama, preveden je i objavljen priručnik [Zaštita podataka i nadležnosti institucija Evropske Unije](#), čiji su autori Nataša Pirc Musar i Tina Kraigher Mišič. Druga publikacija objavljena je u sklopu proslave Dana zaštite podataka o ličnosti 26.01.2018. godine, [„Zaštita podataka o ličnosti u oblasti radnih odnosa, stavovi i mišljenja Poverenika, publikacija broj 3“](#). U sklopu proslave Dana prava javnosti da zna, 28.09.2018. godine, objavljena je treća ovogodišnja publikacija [„Slobodan pristup informacijama, stavovi i mišljenja Poverenika, publikacija broj 7“](#).

Po sprovođenju svih projektnih aktivnosti obavljena je revizija finansijskog dela Konačnog izveštaja Projekta za period od 18.09.2015. godine do 30.11.2018. godine od strane nezavisnog revizora. Konačni izveštaj nezavisnog revizora je dostavljen Povereniku 16. 11. 2018. godine, u kom je revizor istakao da završni finansijski izveštaj po svim materijalno značajnim aspektima, istinito i objektivno prikazuje utrošak dobijenih sredstava u skladu sa odredbama Sporazuma o sprovođenju Projekta.

Na sednici Upravnog odbora Projekta 22. 11. 2018. godine usvojen je Konačni izveštaj Projekta za period od 18. 09. 2015. godine do 30. 11. 2018. godine i Izveštaj nezavisnog revizora o sprovedenoj reviziji finansijskog dela Konačnog izveštaja projekta za period od 18. 09. 2015. godine do 30. 11. 2018. godine. Nakon toga 28. 11. 2018. godine, Konačni izveštaj Projekta i Izveštaj nezavisnog revizora su prosledeni Ministarstvu za evropske integracije. Projekat je formalno završen 30. 11. 2018. godine.

4. SARADNJA POVERENIKA

4.1. Saradnja sa državnim organima , organizacijama civilnog društva i poslovnim udruženjima

Saradnja Poverenika sa državnim institucijama i drugim organima javne vlasti u 2018. godini je ostvarivana učešćem na konferencijama, okruglim stolovima, sastancima i stručnim skupovima u organizaciji ovih tela (samostalno i u saradnji sa drugim državnim, međunarodnim i nevladinim organizacijama) među koje spadaju: Vlada Republike Srbije tj. njene stručne službe, Republički sekretarijat za javne politike, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstvo privrede, Ministarstvo za evropske integracije, Ministarstvo kulture, Ministarstvo zaštite životne sredine, Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde, Zaštitnik građana, Državna revizorska institucija, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, Kancelarija Saveta za nacionalnu bezbednost i zaštitu tajnih podataka, Kancelarija za informacione tehnologije i elektronsku upravu, Služba za upravljanje kadrovima, Odbor za pravosuđe, državnu upravu i

lokalnu samoupravu i Odbor za administrativno-budžetska i mandatno-imunitetska pitanja Narodne skupštine, Stalna konferencija gradova i opština, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Fakultet političkih nauka, Privredna komora Srbije.

Saradnja Poverenika sa organizacijama civilnog društva u 2018. godini, po već ustaljenoj dobroj praksi, odvijala se prvenstveno kroz učešće na brojnim stručnim skupovima radi obuke i afirmacije, kako prava javnosti da zna, tako i prava na zaštitu podataka o ličnosti. Poverenik je uzeo učešće u velikom broju konferencija, tribina i drugih sličnih skupova koje su u 2018. godini organizovale organizacije civilnog društva, same ili u saradnji sa državnim institucijama i/ili međunarodnim organizacijama, kao što su: Transparentnost Srbija, Beogradski centar za ljudska prava, Evropski pokret u Srbiji, Partneri za demokratske promene Srbije, Share fondacija, Arhus centar, Beogradska otvorena škola, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Balkanska istraživačka mreža (BIRN), Bečejsko udruženje mladih, Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (NALED), Komitet pravnika za ljudska prava, Građanske inicijative, Edukacioni centar, Centar za slobodne izbore i demokratiju, Autonomni ženski centar, Društvo za informatiku Srbije, Kuća ljudskih prava, Fondacija za otvoreno društvo, Evropski pokret u Srbiji, Udruženje Južne vesti, Srpska asocijacija menadžera korporativne bezbednosti, SeConS grupa za razvojnu inicijativu, Fond za humanitarno pravo, Udruženje banaka Srbije, Forum za etničke odnose, udruženje građana Peščanik, i Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost – CRTA, Centar za istraživačko novinarstvo Srbije, PC Press, Registar nacionalnog internet domena Srbije (RNIDS), udruženje e-Sigurnost, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Portal KRIK, strukovno udruženje Ambasadori održivog razvoja i životne sredine, Asocijacija onlajn medija, Srpsko udruženje za ustavno pravo, Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Udruženje novinara Srbije (UNS), Biro za društvena istraživanja (BIRODI), Centar za istraživačko novinarstvo (CINS), Koalicija prEUgovor, Asocijacija za računarstvo, informatiku, telekomunikacije i nove medije Srbije, Centar za prava deteta, Nova ekonomija, Inicijativa za ekonomska i socijalna prava A11, CRA Akademija, PwC Serbia.

Saradnja sa komercijalnim udruženjima realizovana je učešćem Poverenika u ostvarivanju sličnih aktivnosti sa: Američkom privrednom komorom u Srbiji, Slovenačkim poslovnim klubom u Beogradu, Mokrogorskom školom menadžmenta, Savetom stranih investitora, ali i sa advokatskim kancelarijama kao zastupnicima kompanija povodom iznošenja podataka o ličnosti iz zemlje.

4.2. Saradnja sa medijima i prikaz aktivnosti Poverenika u medijima

Tokom 2018. godine, kao i prethodnih godina, Poverenik je dosta sarađivao sa medijima i asocijacijama novinara. Na osnovu rezultata tradicionalnog istraživanja „Novinar – Vaš prijatelj“ o kvalitetu odnosa organizacija i javnih ličnosti u Srbiji u 2018. godini s medijima i novinarima, Poverenika se nalazi u grupi državnih institucija sa najboljim odnosom sa medijima, a poverenik Šabić među najkomunikativnijim državnim funkcionerima.

Poverenik je tokom godine objavio 96 saopštenja za javnost. Ipak, saopštenja su prenosili samo određeni mediji, a ona koja nisu afirmativna za organe vlasti, televizije sa nacionalnom frekvencijom uglavnom nisu prenosile. Poverenik lično nije bio gost televizije nacionalnog javnog servisa (RTS) nekoliko poslednjih godina svog mandata, iako su bile

zastupljene teme koje se direktno tiču oblasti rada institucije kojom rukovodi. Od Poverenika su izjave tražili novinari dnevnog lista „Danas“, nedeljnika NIN, te drugih brojnih medija poput Vreme, CINS, KRIK, BIRN, Blic, Insajder, Beta, Tanjug, Radio Slobodna Evropa, Insajder, N1, Adria Media Group, Politika, List Zrenjanin, Novi Magazin, Nedeljnik, Južne vesti, Istinomer, Kurir, Ekspres, VOICE, i drugih medija. Novinari su najčešće od Poverenika tražili podatke u vezi sa aktuelnim predmetima i preduzetim merama.

Poverenikove izjave koje su privlačile medijsku pažnju odnosile su se na pitanja u vezi sa usvajanjem Opšte uredbe o zaštiti podataka o ličnosti i šta ona znači za Srbiju, polemike oko novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kao i sporna rešenja u Nacrtu izmena i dopuna Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Osim toga, medijsku pažnju su privlačile izjave koje su se odnosile na pojedinačne slučajeve kršenja prava na pristup informacijama ili na zaštitu podataka, od kojih su neki prikazani i u ovom izveštaju.

S druge strane, u 2018. godini zapažena je i negativna kampanja protiv institucije Poverenika i tadašnjeg poverenika Rodoljuba Šabića lično. Tako npr. u javnosti su se pojavili netačni navodi o utrošenim sredstvima za putne troškove, prikazanih kao putni troškovi poverenika Rodoljuba Šabića, a ne Poverenika kao institucije, iako je taj podatak javan i lako utvrdiv (informacije o tome su objavljene u Informatoru o radu Poverenika, koji se redovno ažurira), a revizija u postupku kontrole izvršenja budžeta nije utvrdila postojanje nepravilnosti u trošenju sredstava.

Ono čime je Poverenik doprineo otvorenom i transparentnom radu, a što medijima pomaže da brže i lakše dođu do informacija koje se tiču rada Poverenika, jesu Portal otvorenih podataka i službeni Tviter nalog Poverenika. (*Više o tome pod 5.2. Razvoj službe Poverenika*).

4.3. Međunarodna i regionalna saradnja

Međunarodna saradnja Poverenika, kao i prethodnih godina, bila je uspešna i tokom 2018. godine. Pored već ustaljene saradnje sa predstavništvima međunarodnih ili transnacionalnih organizacija u Srbiji (OEBS, Razvojni program Ujedinjenih nacija – UNDP, Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji, Savet Evrope, USAID Projekat za odgovornu vlast), Poverenik je uspostavio saradnju i sa drugim organizacijama i državnim organima.

Tako je Poverenik sarađivao i sa nadležnim institucijama iz regiona i sa prostora bivše Jugoslavije. Ova saradnja ostvarena je i u oblasti zaštite podataka o ličnosti, kao i u oblasti slobodnog pristupa informacijama. Poverenik je sarađivao i sa poverenicima i drugim organima za slobodu pristupa informacijama i za zaštitu podataka u Evropi i svetu, posebno učešćem na značajnim međunarodnim konferencijama i skupovima.

Predstavnici Poverenika su učestvovali na sledećim međunarodnim i regionalnim skupovima, kao i sastancima, posvećenim pristupu informacijama i zaštiti podataka o ličnosti, i to:

- na Konferenciji o zaštiti podataka o ličnosti pod nazivom „European cities conference, Data protection 2018, Data & Democracy - Digital challenges for the cities“

(Podaci i demokratija - Digitalni izazovi za gradove), koja je održana u Beču, 5 - 6. marta u organizaciji grada Beča;

- na 44. sastanku Biroa Savetodavnog komiteta Konvencije za zaštitu pojedinaca u vezi sa automatskom obradom ličnih podataka T-PD, u Parizu od 26. do 28. marta 2018. godine;

- na skupu „Privacy Days – 4. dan prava privatnosti i slobode izražavanja“ koji se održao dana 12 - 13. 04. 2018. godine u Mokricama, Slovenija;

- na drugom sastanku „Initiative 20i7“ koja je okupila predstavnike institucija za zaštitu podataka o ličnosti iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Crne Gore, Slovenije i Srbije, u periodu od 22 - 24. aprila na Ohridu. Makedonija;

- na 28. Prolećnoj konferenciji o zaštiti podataka o ličnosti pod nazivom “Data Protection – Better Together”, koja je organizovana u periodu od 3 - 4. maja, u Tirani, Albanija;

- na konstitutivnoj sednici Evropskog odbora za zaštitu podataka koja je održana dana 25. maja u Briselu;

- na 36. Plenarnoj sednici Savetodavnog komiteta Konvencije 108, koja je održana u Strazburu u periodu od 19. do 21. juna 2018. godine;

- na sastanku Biroa konsultativnog komiteta Konvencije o zaštiti podataka o ličnosti u vezi sa automatskom obradom ličnih podataka, koji je održana u Parizu 24 - 26. septembra 2018. godine;

- na 40. međunarodnoj konferenciji poverenika za zaštitu podataka o ličnosti (ICDPPC) koja je održana u Briselu 22 - 23. 10. 2018. godine;

- na IX međunarodnoj konferenciji o zaštiti podataka o ličnosti, održanoj 8. novembra 2018. godine u Moskvi. Konferenciju je organizovala nevladina organizacija Radio Frequency Spectrum (ANO Radiočastotnjii spektr), uz podršku Ministarstva digitalnog razvoja, komunikacija i masovnih medija Ruske Federacije i Roskomnadzora;

- na godišnjem evropskom događaju „Kaspersky Next“ od 28 - 31. 10. u Barseloni;

- u radu 37. Plenarne sednice Savetodavnog komiteta Konvencije 108, koja je održana u Strazburu u periodu od 20. do 22. novembra 2018. godine;

- na radionici o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, koja je održana u Budimpešti od 26. do 28. novembra 2018. godine, u organizaciji mađarskog nacionalnog organa za slobodan pristup informacijama;

- na 20. sastanku organa za zaštitu podataka o ličnosti Centralne i Istočne Evrope (CEEDPA) održanom u Kijevu, Ukrajina, 29 - 30. 11. 2018. godine;

- na 46. sastanku Biroa savetodavnog komiteta Konvencije o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu podataka o ličnosti, koji je održan od 17 - 19. 12. 2018. godine u Strazburu.

U okviru Projekta realizovane su dve studijske posete i to Agenciji za zaštitu osobnih podataka Republike Hrvatske, u periodu od 20 - 22. avgusta. i Povereniku za informacije Republike Hrvatske u periodu od 09 - 12. 09. 2018. godine.

Evropski odbor za zaštitu podataka (EDPB) dodelio je Povereniku status posmatrača u ovom telu 16. 11. 2018. Godine.

Troškove učešća Poverenika na navedenim konferencijama, skupovima i drugim događajima snosili su njihovi organizatori (5), Poverenik u celosti (9) i Poverenik delimično (3).

Tokom izveštajnog perioda, Poverenik je imao više susreta i razgovora i sa drugim predstavnicima evropskih, odnosno međunarodnih institucija i zemalja u okruženju, posebno povodom unapređenja ljudskih prava i borbe protiv korupcije, kao i zaštite podataka o ličnosti.

Poverenik se sastajao sa predstavnicima diplomatskog kora, između ostalog sa ambasadorom Kraljevine Velike Britanije u Srbiji, Denisom Kifom, ambasadorom Sjedinjenih Američkih Država u Srbiji, Kajlom Skatom, ambasadorom Kraljevine Holandije u Srbiji Henk van den Dolom, zamenikom ambasadora Kraljevine Švedske, Joakimom Vernom, ambasadorom Republike Austrije Nikolausom Luterotijem, ambasadorom Kraljevine Belgije Kunrad Adamom, ambasadorom Kraljevine Norveške Arne Sanes Bjørnstadom, te sa Komesarom za ljudska prava Saveta Evrope, Nils Muižnieksom, zamenicom šefa Delegacije Evropske unije u Republici Srbiji Matejom Norčić Štamcar, šefom Misije Saveta Evrope u Beogradu, Tobijasom Flesenkemperom, šeficom političkog sektora Delegacije EU u Srbiji, Norom Hairinen. Poverenik je primio delegacije iz Maroka i Tunisa koje su došle u studijsku posetu u organizaciji IREX Europe i kancelarije UNESCO za države Magreba, kao i grupu članova organizacija građanskog društva, aktivista i stručnjaka iz Kenije. Poverenik je primio predsednika Saveta Agencije za zaštitu podataka o ličnosti i slobodan pristup informacijama Republike Crne Gore Muhameda Đokaja i direktora Agencije Čedomira Mitrovića, dok je Specijalni savetnik Poverenika primio u posetu Poverenika Moldavije Eduarda Radukana.

Većina razgovora odnosila se na aktuelno stanje zaštite prava na pristup informacijama i zaštite podataka o ličnosti, te na specifičnosti vezane za Nacrt zakona o zaštiti podataka o ličnosti kao i za Nacrt izmena i dopuna Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Razmatrane su i teme odnosa izvršne i zakonodavne vlasti prema instituciji Poverenika, a od posebnog značaja bila je i tema (ne)razmatranja godišnjih izveštaja Poverenika od strane Narodne skupštine. U oblasti evrointegracija sagovornici su najviše pažnje poklanjali pitanjima realizacije zadataka utvrđenih u akcionim planovima za poglavlja 23 i 24.

5. SLUŽBA POVERENIKA I SREDSTVA ZA RAD

5.1. Broj zaposlenih u službi Poverenika

Služba Poverenika bi za ostvarivanje nadležnosti utvrđenih Zakonom o pristupu informacijama i Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, prema proceni organa, trebalo da ima

94 zaposlena. Taj broj je utvrđen ranijim aktom o sistematizaciji iz 2014. godine i ostao je nepromenjen i u važećem aktu o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta iz 2017. godine, na koji je nadležni odbor Narodne skupštine dao saglasnost.⁵²

Predlogom kadrovskega plana službe Poverenika za 2018. godinu, broj: 119-00-8/2017-04/1 od 25. 12. 2017. godine Poverenik je utvrdio da su za izvršavanje nadležnosti Poverenika potrebna tri izabrana lica (poverenik i dva zamenika) i 94 zaposlena lica i isti dopis uputio Ministarstvu finansija, akt broj: 119-00-8/2017-04/2 od 25. 12. 2017. godine radi pribavljanja saglasnosti.

Na predloženi Kadrovski plan Ministarstvo finansija nije dalo saglasnost Povereniku.

Dopisom broj: 119-00-82017-04/4 od 28. 06. 2018. godine Poverenik se ponovo obratio Ministarstvu finansija sa Predlogom Kadrovskega plana Poverenika za 2018. godinu, sa Prilogom 1- planirana sredstva za plate u 2018. godini sa dinamikom popunjavanja radnih mesta, na koji nije dobio odgovor.

Odbor za administrativno-budžetska i mandatno-imunitetska pitanja Narodne skupštine doneo je Odluku 21 broj: 112-265/18 od 23. 05. 2018. godine o utvrđivanju maksimalnog broja zaposlenih na neodređeno vreme u službi Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti u 2018. godini, kojom je utvrdio da je broj zaposlenih na neodređeno vreme u službi Poverenika u kalendarskoj 2018. godini 94 zaposlena s tim što je broj zaposlenih na neodređeno vreme uslovio raspoloživim finansijskim sredstvima za isplatu plata.

Na početku 2018. godine, služba Poverenika je imala 78 zaposlenih lica u radnom odnosu na neodređeno vreme. Tokom 2018. godine, primljeno je 8 lica u radni odnos na neodređeno vreme koliko lica je i raskinulo radni odnos, pa je **zaključno sa 31. 12. 2018. godine služba Poverenika imala isti broj (78) zaposleni u radnom odnosu na neodređeno vreme, što iznosi 83% od ukupnog broja predviđenog aktom o sistematizaciji radnih mesta.** Tokom godine, radi zamene privremeno odsutnih, a zbog povećanja obima poslova u pojedinim periodima godine, angažovano je nekoliko lica radi obavljanja poslova na određeno vreme (tokom godine ukupno 10 lica je bilo angažovano u različitim periodima). Zaključno sa 31. 12. 2018. godine u službi Poverenika, dva lica su angažovana u radnom odnosu na određeno vreme.

U toku 2018. godine, za obavljanje poslova van opisa poslova sistematizovanih u službi Poverenika, angažovana su dva lica po ugovoru.

5.2. Razvoj službe Poverenika

Tokom cele 2018. godine Poverenik je organizovao brojne aktivnosti na unapređenju rada službe i znanja i veština zaposlenih. Najveći deo aktivnosti je sproveden u okviru

⁵² Pravilnik o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta broj 110-00-4/2017-04 od 21. februara 2017. godine, na koji je Odbor za administrativno-budžetska i mandatno-imunitetska pitanja Narodne skupštine dao saglasnost aktom 21 broj 112-402/14 od 10. maja 2017. godine.

trogodišnjeg⁵³ projekta iz 2015. godine, na osnovu bilateralnog sporazuma Vlade Republike Srbije i Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Norveške.

Tako se u 2018. godini nastavilo sa aktivnostima na jačanju sistema menadžmenta za bezbednost informacija kojima Poverenik raspolaže u svom radu prema zahtevima standarda SRPS ISO/IEC 27001:2013, s obzirom na veliki značaj navedenih aktivnosti ne samo sa aspekta bezbednosti informacija kojima Poverenik raspolaže, već i koristi za funkciju nadzora nad primenom ZZPL od strane rukovalaca koji su za navedeni standard sertifikovani. Poverenik je u septembru 2017. godine dobio Sertifikat o uvođenju sistema menadžmenta bezbednošću informacija kojim su ispunjeni zahtevi standarda ISO 27001:2013. U septembru 2018. godini, godinu dana nakon uvođenja standarda SRPS ISO/IEC 27001:2013, sproveden je nadzorni audit (provera) unapređenja i održavanja sistema za bezbednost informacija Poverenika od strane vodećeg auditora firme CIS - Certification & Information Security Services GmbH / Quality Austria Center d.o.o, Beograd. Proverom je utvrđeno da je institucija Poverenika uspešno odgovorila na sve zahteve standarda i time stekla pravo da se nastavi važenje međunarodno akreditovanog sertifikata o sistemu upravljanja informacionom bezbednosti prema standardu SRPS ISO/IEC 27001:2013 (*Information Security Management System*), o čemu je dana 04. 10. 2018. godine Povereniku izdata potvrda od strane Quality Austria Center d.o.o. iz Beograda. (Drugi nadzorni audit biće sproveden u septembru 2019. godine.)

U sklopu navedenih aktivnosti nastavljeno je i sprovođenje obuka zaposlenih, te je pored ranije sertifikovanih 8 revizora za bezbednost informacija (najviši stepen sertifikacije za SRPS ISO/IEC 27001) i 10 menadžera za bezbednost podataka, tokom 2018. godine još 7 zaposlenih steklo sertifikate za menadžera za bezbednost podataka.

U okviru napred pomenutog projekta, u 2018. godini je sprovedena je dvodnevna tematska obuka za unapređenje znanja zaposlenih u službi Poverenika iz oblasti zaštite finansijskih podataka. Obuka je organizovana za dve grupe zaposlenih u službi Poverenika u cilju efikasnijeg praćenja i garantovanja sprovođenja Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Za te potrebe su angažovani po ugovoru o delu međunarodni stručnjaci.

U 2018. godini, još dvoje zaposlenih u službi Poverenika je prošlo proceduru provera i dobilo propisane sertifikate Kancelarije Saveta za nacionalnu bezbednost, za pristup tajnim podacima i to stepena „strogo poverljivo“, u skladu sa Zakonom o tajnosti podataka, a za jedno lice je predat zahtev za pristup tajnim podacima i to stepena „strogo poverljivo“, koje je trenutno u proceduri provera. Služba Poverenika sa 21 zaposlenim koji su u ranijem periodu već dobili sertifikate (troje zaposlenih sa sertifikatima za pristup tajnim podacima je tokom 2018. prestalo da radi u službi Poverenika) ima ukupno 23 zaposlena sa sertifikatom za pristup tajnim podacima, i jedno lice koje je trenutno u procesu sertifikacije radi nesmetanog izvršavanja poslova iz svoje nadležnosti.

Imajući u vidu zahteve koje je pred državne organe postavila nova regulativa koja se tiče elektronskog poslovanja i procesa digitalizacije javne uprave (Zakon o elektronskoj upravi, Zakon o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od

⁵³Aktom Ministarstva za evropske integracije broj: 337-00-154/2015-03 od 12. 01. 2018. godine produženo trajanje Projekta „Izgradnja kapaciteta Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za efektivno i adekvatno izvršavanje njegovih zakonskih ovlašćenja i obezbeđivanje ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama i prava na zaštitu podataka u skladu sa evropskim standardima“, oznake POV-01-2015, do 30. novembra 2018. godine.

poverenja u elektronskom poslovanju, kao i drugi brojni podzakonski akti), Poverenik je tokom 2018. godine ojačao infrastrukturu svoje računarske mreže i to, kako izvođenjem radova na uređenju, montaži i zameni dotrajalih mrežnih uređaja, tako i obezbeđivanjem redundantnosti celokupnog informacionog sistema i obezbeđivanjem većih kapaciteta za skladištenje elektronskih podataka.

Veliki doprinos afirmaciji prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja i na zaštitu podataka o ličnosti postignut je nabavkom tri nova softvera. Nabavka jednog softvera izvršena je s ciljem da se veb portala Poverenika prilagodi, odnosno učini dostupnim slepim i slabovidim licima. Nabavkom drugog softvera postignut je cilj da se praksa Poverenika brže i lakše učini dostupnom građanima kroz program koji omogućava da se praksa Poverenika objavljuje na dnevnom nivou, kroz laku i brzu pretragu po raznim parametrima. Najzad, nabavkom trećeg softvera postignut je cilj da državni organi koji imaju obavezu dostavljanja godišnjeg izveštaja o radnjama koje su preduzeli u cilju primene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, dostavljaju izveštaje kroz program koji omogućava elektronsko unošenje podataka u aplikaciju, a da služba Poverenika statističku obradu tih podataka vrši kroz program.

Tokom 2018. godine Poverenik je nastavio da održava [Portal otvorenih podataka](#), putem kojeg brojne podatke, u mašinski čitljivom formatu i putem vizuelizacija, čini dostupnim celokupnoj javnosti preko interneta. Na ovom nalogu nalaze se podaci o radu Poverenika, aktuelnosti iz celog sveta koje se odnose na slobodan pristup informacijama od javnog značaja, pravo javnosti da zna, otvorene podatke, otvorenu upravu, zaštitu podataka o ličnosti, informacionu bezbednost, privatnost, itd.

Prepoznat na napred navedeni način, za 3 (tri) godine njegovog postojanja, Portal otvorenih podataka zapratilo je više od **4.200** (četirihiljadeidvestotine) **članova** ove društvene mreže.

Upotrebna vrednost Portala odavno je prepoznata od strane građana i svih drugih korisnika, što ilustruje statistika posećenosti na data.poverenik.rs i u 2018. godini:

- ukupno jedinstvenih posetilaca Portala: **2.638**;
- otvorenih strana: **10.532**;
- poseta stranicama sa vizualizacijama: **579** jedinstvenih posetilaca;
- procenat poseta sa teritorije Republike Srbije: **92%**;
- preuzimanje skupova podataka: ukupno **1.192** preuzimanja.
- prosečno zadržavanje posetilaca po posećenoj strani: **1 minut i 36 sekundi**.

Krajem 2018. godine otpočeo je sa radom i [Portal za dostavljanje godišnjih izveštaja organa vlasti](#) sa ciljem olakšavanja dostavljanja godišnjih izveštaja organa vlasti koji su se do sada dostavljali u papirnoj formi.

Službeni Tviter nalog Poverenika, osim osnovne informativne funkcije, ima za cilj promovisanje pozitivnih društvenih vrednosti, pre svega na planu zaštite osnovnih ljudskih prava.

5.3. Obezbeđena sredstva i izdaci za rad službe Poverenika

5.3.1. Sredstva iz Budžeta Republike Srbije

Rad Poverenika i njegove službe se po zakonu finansira iz budžeta Republike Srbije.

Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2018. godinu⁵⁴ Povereniku su **odobrena sredstva za izvor finansiranja 01 – prihodi iz budžeta u iznosu od 199.039.000,00 dinara, što je za 16% manje u odnosu na Predlog finansijskog plana Poverenika. Za rad službe Poverenika u 2018. godini potrošeno je 180.805.429,43 dinara ili 90,84% odobrenih budžetskih sredstava.**

Odobrena sredstva iz budžeta i izdaci Poverenika prikazani su u sledećim tabelama:

Tabela 7 - Izvršenje budžeta Poverenika za 2018. godinu

Funkcija	Izvor finan.	Program	Projekat	Ekon. klasif.	Opis	Odobrena sredstva Zakonom o budžetu RS za 2018. god. ("Sl. glasnik RS broj 113/2017)	Realizovano	% Realizacije
160	1	001	011	411	Plate i dodaci zaposlenih	126.700.000,00	126.249.453,36	99,64
				412	Socijalni doprinosi na teret poslodavca	22.706.000,00	22.614.856,47	99,60
				413	Naknade u naturi	300.000,00	296.100,00	98,70
				414	Socijalna davanja	1.400.000,00	536.332,70	38,31
				415	Naknade za zaposlene	2.650.000,00	2.559.400,04	96,58
				416	Nagrade i bonusi	300.000,00	255.993,73	85,33
				421	Stalni troškovi	6.000.000,00	3.956.836,69	65,95
				422	Troškovi putovanja	4.500.000,00	2.118.547,62	47,08
				423	Usluge po ugovoru	19.100.000,00	13.712.220,30	71,79
				425	Popravke i održavanje	2.500.000,00	1.569.428,73	62,78
				426	Materijal	4.400.000,00	2.831.676,17	64,36
				482	Porezi, takse i kazne	400.000,00	346.979,00	86,74
				512	Mašine i oprema	6.000.000,00	3.264.236,62	54,40
				515	Nematerijalna imovina	2.083.000,00	493.368,00	23,69
				UKUPNO 01 Prihodi iz budžeta				
60	5	001	011	422	Troškovi putovanja	0,00	0,00	0,00
				423	Usluge po ugovoru	3.626.135,33	2.238.221,53	61,72
				426	Materijal	0,00	0,00	0,00
UKUPNO 05 Donacije od inostranih zemalja						3.626.135,33	2.238.221,53	61,72
60	5	001	011	421	Stalni troškovi	370.000,00	235.089,23	63,54
				422	Troškovi putovanja	450.000,00	369.702,41	82,16
				423	Usluge po ugovoru	9.315.000,00	7.866.293,41	84,45

⁵⁴Zakon o budžetu RS za 2018. god. ("Sl. glasnik RS broj 113/2017).

512	Mašine i oprema	665.000,00	662.826,00	99,67
515	Nematerijalna imovina	800.000,00	339.840,00	42,48
UKUPNO 15 Neurošena sredstva iz donacija iz ranijih godina		11.600.000,00	9.473.751,05	81,67
UKUPNO ZA FUNKCIJU 160:		214.265.135,33	192.517.402,01	89,85

Najveći deo izdataka Poverenika u 2018. godini sa izvora finansiranja 01 – prihodi iz budžeta, ne računajući lična primanja zaposlenih, tj. plate, doprinose i naknade po osnovu rada, odnose se na usluge komunikacija, kompjuterske usluge, administrativne usluge, usluge informisanja, stručne usluge, zatim za tekuće popravke i održavanje opreme, troškove benzina, administrativnu opremu i obnovu licenci koje su neophodne za povećanje sigurnosti računarske mreže službe Poverenika kao preduslova za uvođenje i unapređenje standarda ISO/IEC 27001.

Tabela 8 - Prikaz najvećih izdataka

Opis	Utrošena sredstva izvor finan. 01 prihodi iz budžeta
Stalni troškovi	
Usluge komunikacija (troškovi interneta, usluge mobilnog i fiksnog telefona, pošta)	3.453.863,76
Troškovi putovanja	
Troškovi službenih putovanja u inostranstvo (obaveza Poverenika da sufinansira aktivnosti na projektu „Izgradnja kapaciteta Poverenika“ POV-01-2015)	1.862.545,39
Usluge po ugovoru	
Administrativne usluge (usluge prevođenja i ostale administrativne usluge)	1.080.444,47
Kompjuterske usluge (usluge održavanja računara i softvera)	6.375.000,00
Usluge informisanja	1.176.634,99
Stručne usluge	2.300.881,38
Usluge za domaćinstvo i ugostiteljstvo (organizovanje konferencija, okruglih stolova, sastanaka)	1.267.724,00
Tekuće popravke i održavanje	
Tekuće popravke i održavanje opreme (opreme za saobraćaj i administrativne opreme)	1.222.951,58
Materijal	
Materijali za saobraćaj (benzin i ostali materijali za prevozna sredstva)	1.882.156,25
Mašine i oprema	
Administrativna oprema (računarska oprema, ugradna, nameštaj)	3.264.236,62

U cilju stvaranja optimalnih uslova za rad zaposlenih na primeni oba zakona iz delokruga rada Poverenika, služba Poverenika je u 2018. godini iz izvora finansiranja 01 – prihodi iz budžeta, nabavila administrativnu opremu i to pretežno računarsku opremu u iznosu od 2.412.840,00 dinara i ugradnu opremu u iznosu od 591.717,61 dinara neophodnu za postavljanje sistema kontrole pristupa u službenim prostorijama Poverenika u cilju unapređenja sistema za bezbednost informacijama u skladu sa standardom SRPS ISO/IEC 27001:2013 (27000:2013), kao i nematerijalnu imovinu u ukupnom iznosu 493.368,00 dinara koja se odnosi na obnovu licenci za unapređenje bezbednosti računarske mreže Poverenika.

Tabela 9 - Prikaz nabavljene opreme i nematerijalne imovine

Redni broj	Naziv osnovnog sredstva	Izvor finan.	Količina	Cena po komadu sa PDV-om	Ukupno
1	Kontroler sa napajanjem ASC1204C-S	01	1	33,998.30	33,998.30
2	Kontroler sa napajanjem ASC1204C-D	01	1	67,998.00	67,998.00
3	Baterija za Backup kontrolera	01	3	2,052.75	6,158.25
4	Čitač MIFIRE kartica tip ASR1101A	01	8	4,165.00	33,320.00
5	Panik tasteri G000SG	01	4	2,326.45	9,305.80
6	Hidraulični zatvarač vrata tip TS68	01	4	4,926.60	19,706.40
7	El. mag. brave	01	3	4,394.67	13,184.01
8	Brava za cilindar	01	3	1,755.25	5,265.75
9	IP kamera AS-0280B	01	3	15,053.50	45,160.50
10	Postolje PFA136	01	3	595.00	1,785.00
11	Prihvatnik za otvaranje dvokrilnih drvenih vrata	01	10	3,213.00	32,130.00
12	Nalepnice "Prostor pod video nadzorom" A4	01	20	238.00	4,760.00
13	Mikro Tik S+850LCD30+modul do multimode 300m	01	8	8,089.20	64,713.60
14	Mikro Tik S+31DLC10D+modul singlemode do 10km	01	8	20,030.40	160,243.20
15	Mikro Tik S+2332LC10D+modul 10GB/s	01	2	46,994.40	93,988.80
16	Metalna stalaža 2000h820h320/5	01	5	4,542.86	22,714.30
17	Metalna stalaža 2000h920h550/5	01	2	8,142.85	16,285.70
18	NS stolica Mirage/crna	01	1	28,690.01	28,690.01
19	Apple iphone X 256GB crni	01	1	179,999.00	179,999.00
20	Storage QnapTS-1273U-RP	01	1	919,920.00	919,920.00
21	Superserver SYS TS-6028R-WTR	01	1	834,000.00	834,000.00
22	Mikrotik CRS326-24G-2S-RM	01	16	26,040.00	416,640.00
23	Mikrotik CCR1016-12S-1S	01	2	47,400.00	94,800.00
24	Mikrotik CCR1036-8G-2S	01	1	88,800.00	88,800.00
25	Kabl Extralink SFP-10G	01	6	3,060.00	18,360.00
26	Kabl Moxa Opt. 8D CBL-M62M9x8	01	1	6,240.00	6,240.00
27	UTP PACH CORD Kabl CAT 6 1m (200 kom)	01	1	23,520.00	23,520.00
28	UTP PACH CORD Kabl CAT 6 0,5m (100 kom)	01	1	10,560.00	10,560.00
29	Web kamera HD Logitech C920, 15Mpix	01	1	11,990.00	11,990.00
				Ukupno	3,264,236.62

Tabela 10 - Prikaz nabavljene nematerijalne imovine

Redni broj	Nematerijalna imovina - licence	zvor finan.	Količina	Cena po komadu sa PDV-om	Ukupno
1	Basic Support VMware	1	1	110,986.80	110,986.80
2	Mdaemon Renewal 150 users	1	1	48,246.00	48,246.00
3	Mdaemon Antivirus Renewal 150 users	1	1	49,304.40	49,304.40
4	Mdaemon Outlook connector 150 users	1	1	29,830.80	29,830.80
5	Archab Mdaemon arhiver Rnw Archab 150 users	1	1	75,000.00	75,000.00
6	ESET Endpoint Protection Standard 250 users	1	1	180,000.00	180,000.00
				Ukupno	493,368.00

Deo administrativne opreme i to računarske opreme u iznosu od 662.826,00 dinara i nematerijalne imovine u iznosu od 339.840,00 dinara nabavljen je iz sredstava donacija (izvora finansiranja 15 – neutrošena sredstva donacija iz ranijih godina) prema planiranim aktivnostima Poverenika na projektu „Izgradnja kapaciteta Poverenika“ POV-01-2015 u okviru Programa bilateralne pomoći Kraljevine Norveške, u skladu sa Sporazumom o sprovođenju projekata broj 337-00-00018/2015-04/1 od 18. 09. 2015. godine, produženog aktom Ministarstva za evropske integracije broj: 337-00-154/2015-03 od 12. 01. 2018. godine do 30. 11. 2018. godine. Aktivnosti su se odnosile na nabavku storage servera i eksternog hard diska radi čuvanja rezervnih kopija podataka na izdvojenoj lokaciji kao potrebna mera u cilju unapređenja standarda SRPS ISO/IEC 27001:2013 i nabavku softvera za prilagođavanje dostupnosti veb portala Poverenika slepim i slabovidim licima.

Tabela 11 - Prikaz nabavljene opreme iz sredstava donacija

Redni broj	Naziv osnovnog sredstva	Izvor finan.	Količina	Cena po komadu sa PDV-om	Ukupno
1	Storage server TS-1273U-RP-64G	15	1	648,453.60	648,453.60
2	Eksterni hard disk 2TB	15	1	14,372.40	14,372.40
Ukupno					662,826.00

Tabela 12 - Prikaz nabavljene nematerijalne imovine iz sredstava donacija

Redni broj	Naziv osnovnog sredstva	Izvor finan.	Količina	Cena po komadu sa PDV-om	Ukupno
1	Godišnja licenca TTS servera	15	1	169,920.00	169,920.00
2	Godišnja licenca za ozvučavanje veb portala	15	1	56,640.00	56,640.00
3	Godišnja licenca za sintezu dokumenata u word, pdf i html	15	1	113,280.00	113,280.00
Ukupno					339,840.00

U toku 2018. godine izvršena je revizija finansijskih izveštaja i pravilnosti poslovanja Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za 2017. godinu od strane Državne revizorske institucije (Izveštaj o reviziji broj: 400-2090/2018-03/25 od 03. 12. 2018. godine). Prema mišljenju Državne revizorske institucije finansijski izveštaji Poverenika su pripremljeni, a aktivnosti, finansijske transakcije, informacije i odluke u vezi sa prihodima, primanjima, rashodima i izdacima Poverenika, po svim materijalno značajnim pitanjima su izvršene u skladu sa zakonom, drugim propisima, datim ovlašćenjima i za planirane svrhe. Državna revizorska institucija je Povereniku dala četiri preporuke u cilju unapređenja procedura i procesa rada a samim tim i unapređenja poslovanja Poverenika. Poverenik je u skladu sa članom 40. stav 1. Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji⁵⁵ dostavio Državnoj revizorskoj instituciji dokaze o preduzetim merama kroz odazivni izveštaj broj 404-01-35/2018-04/3 od 14.01.2018. godine. Odazivni izveštaj je prihvaćen od strane Državne revizorske institucije što je potvrđeno posle revizionim izveštajem od 31. 01. 2019. godine.

⁵⁵ Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji („Službeni glasnik RS“ br. 101/05, 54/07, 36/10 i 44/18)

5.3.2. Sredstva iz Projekta

Poverenik je sa Kancelarijom za evropske integracije zaključio Sporazum o sprovođenju projekta broj 337-00-00018/2015-04/1 od 18. 09. 2015. godine (dalje: Sporazum), pod nazivom „Izgradnja kapaciteta Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za efektivno i adekvatno izvršavanje njegovih zakonskih ovlašćenja i obezbeđivanje ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama i prava na zaštitu podataka u skladu sa evropskim standardima“ oznake POV-01-2015⁵⁶, koji se finansira iz sredstava bespovratne pomoći Bilateralnog programa Kraljevine Norveške za 2015. godinu na osnovu Sporazuma sa Vladom Republike Srbije koji se odnosi na Bilateralni program zaključen 18. 11. 2013. godine u Beogradu.

Ukupan budžet projekta iznosi 53.086.375,00 dinara od čega se deo u iznosu **46.123.875,00 finansira bespovratnim finansijskim sredstvima iz Bilateralnog programa Kraljevine Norveške, dok se deo u iznosu od 6.962.500,00 dinara finansira iz budžeta Poverenika.**

Projekat je počeo sa primenom od 18. 09. 2015. godine, danom potpisivanja Sporazuma između Poverenika i Kancelarije za evropske integracije. Prema Sporazumu o sprovođenju projekta predviđeno je da Poverenik iz dela sredstava koji se finansira bespovratnim finansijskim sredstvima iz Bilateralnog programa za prvu godinu sprovođenja projekta primi sredstva u iznosu od 17.764.334,94 dinara, za drugu godinu 24.239.001,60 dinara i za treću godinu 4.120.538,46 dinara.

Sporazumom je bilo predviđeno da Projekat traje 26 meseci, ali nakon prihvatanja godišnjeg izveštaja Poverenika o sprovođenju aktivnosti u drugoj projektnoj godini od strane Ministarstva za evropske integracije održana je sednica Upravnog odbora Projekta na kojoj je prisustvovao i predstavnik tog ministarstva. Na sednici je ocenjeno da će se od prenetih sredstava za sprovođenje aktivnosti prve i druge godine projekta i nakon svih izvršenih plaćanja na projektu ostvariti značajne uštede i da je potrebno da se Poverenik, s obzirom na značaj sprovedenih aktivnosti za jačanje kapaciteta Poverenika i visinu uštedenih finansijskih sredstava, obrati Ministarstvu za evropske integracije predlogom za produženje Projekta i sa novim aktivnostima u skladu sa definisanim rezultatima projekta. Povereniku je trajanje projekta produženo sa 26 meseci na 38 meseci, odnosno do 30. novembra 2018. godine.

Ministarstvo za evropske integracije je Povereniku prenelo sredstva za sve tri godine sprovođenja projekta u ukupnom iznosu 43.291.536,40 dinara, što je za 2.832.338,60 dinara manje od sredstava predviđenih Sporazumom o sprovođenju projekta, zbog promene u kursu dinara prema norveškoj kruni u trenutku odobravanja Projekta i trenutka prebacivanja sredstava.

Poverenik je samostalno sproveo sve planirane aktivnosti na projektu „Izgradnja kapaciteta Poverenika“ POV-01-2015. i za njihovo sprovođenje od početka do završetka projekta utrošio 41.903.622,60 dinara bespovratnih finansijskih sredstava iz Bilateralnog programa, a 6.041.644,54 dinara Poverenik je utrošio iz sopstvenog budžeta.

⁵⁶ Oznaka POV je skraćena od reči Poverenik

Naziv projekta:	Izgradnja kapaciteta Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za efektivno i adekvatno izvršavanje njegovih zakonskih ovlašćenja i obezbeđivanje ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama i prava na zaštitu podataka u skladu sa evropskim standardima
Oznaka projekta:	POV-01-2015
Datum početka projekta:	18. 09. 2015. godine
Trajanje projekta:	38 meseci (do 30. 11. 2018. godine) (inicijalni rok 26 meseci)
Ukupni budžet projekta prema Sporazumu:	Ukupno: 53,086,375 RSD (Norveška sr.: 46,123,875 / Sufinansiranje: 6,962,500)
Ukupna dobijena sredstva (Norveška):	Ukupno: 43.291.536,40 RSD
Ukupno utrošena sredstva:	Ukupno: 47.945.267,14 RSD (Norveška sr.: 41.903.622,60/Sufinansiranje: 6.041.644,54)

U 2018. godini, nakon dobijanja odobrenja za izmenu postojećih i dodavanja novih aktivnosti u okviru treće projektne godine, produženja roka za njihovo sprovođenje do 30. 11. 2018. godine aktom Ministarstva za evropske integracije broj: 337-00-154/2015-03 od 12. 01. 2018. godine, Poverenik je nastavio sa aktivnostima na realizaciji projekta.

Najveći deo sredstava projekta u toku 2018. godini utrošen je za organizaciju konferencije na temu Opšte uredbe EU o zaštiti podataka o ličnosti, čiji je cilj bio da najširoj javnosti približi značaj GDPR i podigne svest o tome kako će ovaj akt uticati na pojedinca, ali i razne druge zainteresovane aktere, prvenstveno privredu i organe javne vlasti čija je obaveza da štite prava pojedinca. Značajan deo sredstava utrošen je za organizaciju konferencije o Povereniku, kao multimedijalnog izložbenog događaja pod nazivom „Razvoj i značaj institucije Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti“, kao i za organizaciju pet dvodnevni obuka za organe javne vlasti iz oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja i zaštite podataka o ličnosti u gradovima van Beograda, gde su organi javne vlasti slabije upoznati sa obavezama koje imaju po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama i Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti. Prvenstveno se misli na utrošena sredstva za stručne usluge fizičkim i pravnim licima koja su angažovana da sprovedu aktivnosti na projektu (projektni tim, domaći i međunarodni stručnjaci kako iz oblasti zaštite podataka o ličnosti, tako iz oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja, kao i pravna lica koja su učestvovala u organizaciji konferencije o Povereniku), u ukupnom iznosu od 7.538.621,94 dinara, kao i tim povodom na utrošena novčana sredstva za ugostiteljske usluge u iznosu od 952.531,81 dinara.

Deo sredstava utrošen je na kompjuterske usluge u ukupnom iznosu od 696.000,00 dinara i to za izradu softvera za pretragu internet prezentacije Poverenika i za izradu softvera za elektronsko dostavljanje godišnjih izveštaja, dok su novčana sredstva u iznosu 496.000,00 dinara utrošena za usavršavanja zaposlenih kroz kurs engleskog jezika, obzirom na ulogu Poverenika u procesu evropskih integracija. Shodno obavezi Poverenika prema članu 7. Sporazuma o sprovođenju projekta da Ministarstvu za evropske integracije dostavi izveštaj o sprovođenju Projekta koji se odnosi na celokupni vremenski period sprovođenja Projekta, kao i izveštaj nezavisnog revizora o izvršenoj finansijskoj reviziji Projekta, utrošena su sredstva u iznosu od 456.000,00 dinara za usluge finansijske revizije Projekta.

Na sednici Upravnog odbora Projekta 22. 11. 2018. godine usvojen je Konačni izveštaj Projekta za period od 18. 09. 2015. godine do 30. 11. 2018. godine i Izveštaj nezavisnog revizora o sprovedenoj reviziji finansijskog dela Konačnog izveštaja projekta za period od 18. 09. 2015. godine do 30. 11. 2018. godine. Nakon toga 28. 11. 2018. godine, Konačni izveštaj Projekta i Izveštaj nezavisnog revizora su prosledeni Ministarstvu za evropske integracije. Projekat je formalno završen 30. 11. 2018. godine.

6. PREDLOZI POVERENIKA

U cilju poboljšanja postojećeg stanja u oblasti slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja i zaštite podataka o ličnosti u Srbiji, sve na osnovu i u skladu sa navodima u ovom izveštaju, Poverenik definiše predloge Narodnoj skupštini Republike Srbije i Vladi Republike Srbije.

6.1. Predlozi Poverenika Narodnoj skupštini Republike Srbi jesu:

1. Da blagovremeno (pre 21. 08. 2019. godine - datuma početka primena novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti), usvoji Predlog zakona o izmenama i dopunama ovog zakona, pripremljen u saradnji i u skladu sa sugestijama Poverenika, kako bi se Zakon učinio primenljivim;

2. Da bez odlaganja usvoji Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, pripremljen u saradnji i u skladu sa sugestijama Poverenika, u tekstu koji bi doprineo unapređenju prava koja Zakon uređuje;

3. Da nadležni odbori Narodne skupštine razmotre Izveštaj Poverenika za 2018. godinu i da na osnovu preporuka sadržanih u ovom Izveštaju utvrde predloge zaključaka sa preporukama i merama za unapređenje stanja i upute ih na razmatranje Narodnoj skupštini;

4. Da otvori raspravu povodom Izveštaja i predloga zaključaka nadležnih odbora i donese odgovarajuće zaključke u cilju ostvarivanja i daljeg unapređivanja prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i otklanjanju prepreka iznetih u ovom izveštaju;

5. Da obezbedi stalni nadzor nad sprovođenjem svojih zaključaka raspoloživim mehanizmima kontrole nad radom Vlade RS, odnosno izvršne vlasti, insistirajući na odgovornosti za propuste u radu organa vlasti;

6. Da nadležni odbori i stručne službe Narodne skupštine prilikom usvajanja zakona s dužnom pažnjom razmotre stavove Poverenika u pogledu usklađenosti, kao i mogućih efekata tih zakona na ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja i prava na zaštitu podataka o ličnosti;

7. Da blagovremeno i adekvatno pruži punu podršku Povereniku kao samostalnom državnom organu koji je nezavisan u vršenju svoje nadležnosti.

6.2. Predlozi Poverenika Vladi Republike Srbije su:

1. Da blagovremeno pripremi tekst i utvrdi Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, u saradnji i u skladu sa sugestijama Poverenika, kao i skladu sa navodima sadržanim u ovom izveštaju, kako bi se Zakon učinio primenljivijim;

2. Da pripremi tekst i utvrdi Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, u saradnji i u skladu sa sugestijama Poverenika, kao i skladu sa navodima sadržanim u ovom izveštaju, u tekstu koji bi doprineo unapređenju stanja u oblasti koju Zakon uređuje;

3. Da u skladu sa sopstvenim obavezama propisanim Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, uspostavi adekvatan mehanizam obezbeđenja izvršenja konačnih, izvršnih i obavezujućih rešenja Poverenika, kao i efikasniji nadzor nad sprovođenjem ovog zakona;

4. Da u skladu sa sopstvenim obavezama propisanim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, utvrdi strateški plan procesa usaglašavanja sektorskih zakona u odnosu na zaštitu podataka o ličnosti, u cilju usklađivanja sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kako bi ova zakonska obaveza bila blagovremeno realizovana (do kraja 2020. godine).;

5. Da u skladu sa sopstvenim obavezama propisanim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, u „Službenom glasniku Republike Srbije“ objavi listu država, delova njihovih teritorija ili jednog ili više sektora određenih delatnosti u tim državama i međunarodnih organizacija u kojima se smatra da je obezbeđen primeren nivo zaštite, odnosno za koje je Vlada RS utvrdila da ne obezbeđuje primeren nivo zaštite;

6. Da Vlada RS i nadležna ministarstva prilikom priprema zakona i drugih propisa s dužnom pažnjom razmotre stavove Poverenika u pogledu usklađenosti, kao i mogućih efekata tih propisa na ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja i prava na zaštitu podataka o ličnosti;

7. Da Vlada RS i nadležno ministarstvo obezbede adekvatne uslove i finansijska sredstva za nesmetan rad Poverenika kao nezavisnog i samostalnog organa, naročito u odnosu na proširenje nadležnosti ovog organa utvrđene novim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti i zbog rastućeg obima postojećih poslova čije neblagovremeno izvršenje proizvodi troškove sudskog spora na teret budžeta;

8. Da preduzme mere za utvrđivanje odgovornosti nadležnih, posebno funkcionera, koji nisu izvršavali obaveze u skladu sa zakonom;

9. Da u konsultaciji i saradnji sa Poverenikom, obezbedi da nadležna ministarstva, kao i drugi organi vlasti, unaprede znanja u oblastima prava na pristup informacijama od javnog značaja i prava na zaštitu podataka o ličnosti, kako bi se poboljšao stepen ostvarivanja ovih prava u Republici Srbiji.

ZAMENICA POVERENIKA

Stanojla Mandić

Beograd, 25. mart 2019. godine
Br.: 073-10-1772/2018-01